

Forvaltningsplan for «Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap i jordbruket» 2024–2028

Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum
i Vestvågøy kommune, Nordland fylke.

HØRINGSUTKAST 05. november 2024

Utvalgte kulturlandskap

November 2024

utvalgtekulturlandskap.no

Foto framside: Kjersti Isdal

Ansvarlig utgiver: Vestvågøy kommune

Bidragstere: Ivar Johansen, Marit Annie Larsen, Henriette, Sofie Ollie, Bjørn Harald Brenna, Brage Amundsen, Sigve Olsen, Nikolay Hjertaas, Martin Eggen i BirdLife Norge, Hanne Lykkja og samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL.

Innholdsfortegnelse

• Forord	5
• 1. Innledning	6
1.1. BAKGRUNN	7
1.2. HENSIKT MED FORVALTNINGSPLANEN	8
1.3. VISJON OG MÅL FOR YTTERSIDA	9
1.4. ORGANISERING AV ARBEIDET	10
1.5. FORHOLD TIL OVERORDNEDE PLANER	11
• 2. Områdebeskrivelse	12
2.1. BESKRIVELSE AV OMRÅDET	13
2.2. KARTLEGGING AV LANDSKAPET OG LANDSKAPSOMRÅDER	15
2.3. LANDBRUKET PÅ YTTERSIDA	19
2.4. TURISME OG FRILUFTSLIV	20
2.5. LOKAL ORGANISERING	21
2.6. HOVEDUTFORDRINGER	22
• 3. Biologiske verdier	24
3.1. LANDSKAPET PÅ YTTERSIDA	25
3.2. NATURTYPER	26
3.3. VEGETASJONSKARTLEGGING OG BEITEKVALITET	28
3.4. ARTSMANGFOLD	30
3.5. RØDLISTA OG FREMMEDE ARTER	31
3.6. OVERSIKT OVER REGISTRERTE BIOLOGISKE VERDIER	33
3.7. FUGLER I LANDBRUKSLANDSKAPET	36
3.8. PRIORITERINGER	41
• 4. Kulturhistoriske verdier	43
4.1. INNLEDNING	44
4.2. NYERE TIDS KULTURMINNER (FRA ÅR 1537 OG FRAM TIL I DAG)	45
4.3. ARKEOLOGISKE KULTURMINNER	55
4.4. PRIORITERINGER	57
• 5. Besøksforvaltning	60
5.1. BAKGRUNN	61
5.2. PROBLEMSTILLINGER	61
5.3. GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER	63
5.4. ORGANISERING I VESTVÅGØY	63
5.5. BESØKSFORVALTNINGSTILTAK I UKL OMRÅDET	64
• 6. Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel	65
6.1. ÅRLIGE UKL-MIDLER TIL TILTAK I OMRÅDET	66
6.2. GJENNOMFØRTE TILTAK	66
6.3. TILTAKSPLAN 2024-2028	66
• 7. Forhold til overordnede planer og lovverk	70
7.1. NASJONALE FØRINGER	71
7.2. REGIONALE PLANER	72
7.3. KOMMUNALE PLANER	72
7.4. LOVVERK	76
• 8. Kilder	77

•	9. Vedlegg	80
1.	OVERSIKT OVER ARKEOLOGISKE KULTURMINNER	81
2.	LANDSKAPSKARTLEGGING.....	85
3.	GJENNOMGANG AV SEFRAK REGISTRERINGER	88
4.	RETNINGSLINJER FOR TILSKUDD I UKL-OMRÅDER 2024.....	118
5.	FAKTAARK FRA NATURBASE	123
6.	OVERSIKT OVER INNVILGEDE TILTAK	148
7.	EKSISTERENDE PLANER.....	149

Forord

Yttersida av Vestvågøy ble i 2023 valgt ut som Utvalgt kulturlandskap i jordbruket på grunnlag av kulturhistoriske og naturfaglige verdier. Yttersida av Vestvågøy er et av de mest besøkt områdene i Lofoten, kjent for sine majestetiske grønne fjell og kvite strender.

Denne forvaltningsplanen er første plan for området og gjelder for perioden 2024 - 2028. Forvaltningsplanen skal, sammen med årlige retningslinjer, være styrende for hvilke tiltak og prosjekt som bør prioriteres i årene som kommer. Forvaltningsplanen skal revideres hvert 4. år.

Vedtatt xx. desember 2024.

1. Innledning

Kort oppsummert:

I 2023 fikk *Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap i landbruket (UKL)* status som utvalgt kulturlandskap. Området omfatter bygdene Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik. Området er valgt ut på grunn av de unike biologiske og kulturhistoriske verdier.

Forvaltningsplanen har som mål å bevare og utvikle disse verdiene gjennom bærekraftig bruk og skjøtsel, i samarbeid med innbyggerne. Planen skal sikre langsiktig forvaltning med utgangspunkt i området natur- og kulturverdier, og legger til rette for kunnskapsformidling og opplevelser.

Arbeidet er organisert på kommunalt, regionalt og nasjonalt nivå, med støtte fra både offentlige tilskudd og frivillig deltakelse fra grunneiere og landbruksforetak.

Innledning

1.1. Bakgrunn

I 2023 fikk «Yttersida» på Vestvågøy status som utvalgt kulturlandskap. Området omfatter de fem bygdene **Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik**. I tråd med satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket skal kommunen en plan for området som helhet, kalt forvaltningsplan.

Utvalgte kulturlandskap (UKL) er valgt ut på grunn av store biologiske og kulturhistoriske verdier som er formet av langvarig og kontinuerlig bruk, og det aktivt jordbruk. Områdene skal gi kunnskap og opplevelser og være en ressurs for framtida.

Formålet med Utvalgte kulturlandskap (UKL) i jordbruket er å sikre langsiktig skjøtsel og drift av et utvalg av landskapsområder.

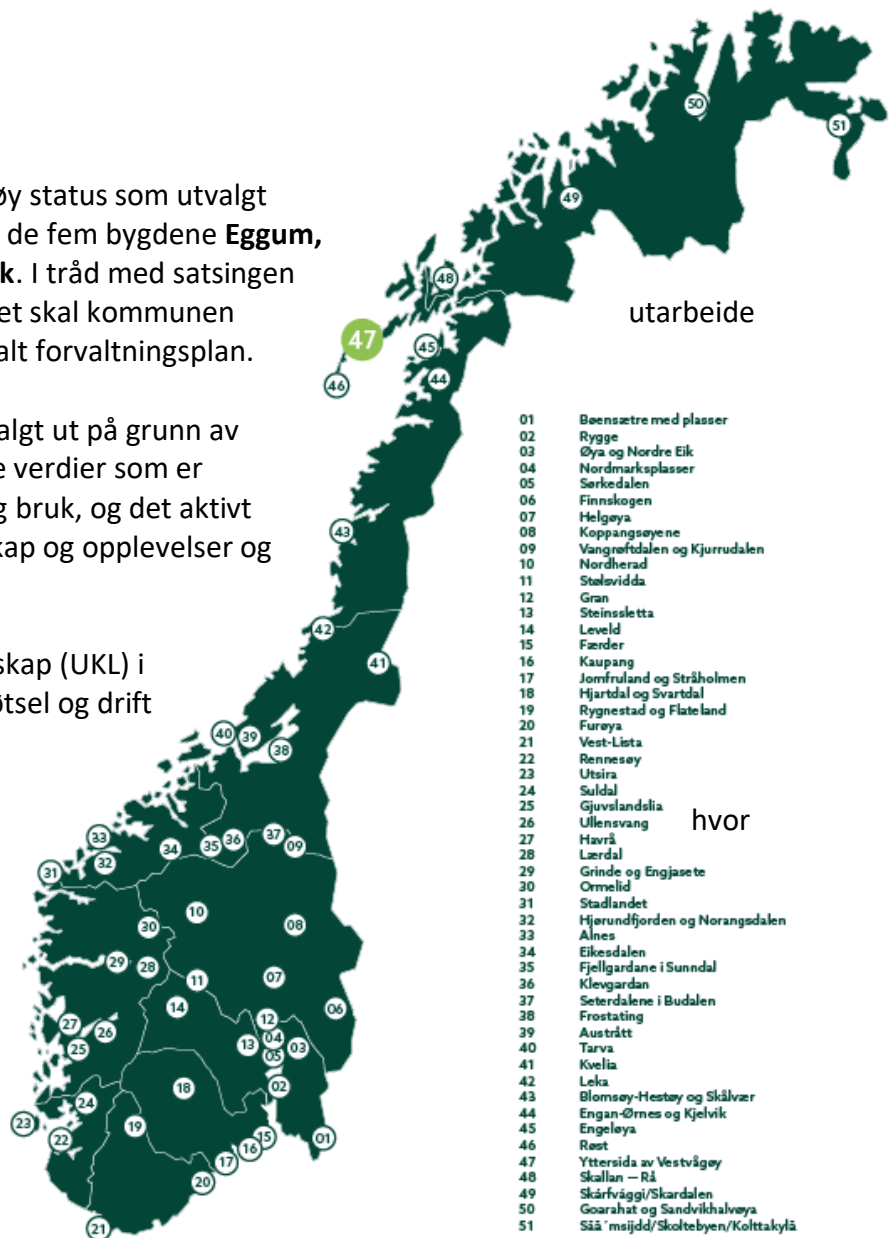
Det er i dag 51 utvalgte områder fem av disse ligger i Nordland. De første UKL-områdene ble etablert i 2009. Det var

20 områder hvor et av disse UKL Engan-Ørnes og Kjelvik i Sørfold ligger i Nordland. I 2010 ble det etablert to nye områder, hvor UKL Blomsøy-Hestøy og Skålvær i Alstadhaug var det ene. I 2017 ble det opprettet 10 nye områder, hvor

Engeløya i Steigen var et av dem. I årene 2018 – 2023 er det etablert ytterligere 19 områder hvor Røst kom med i 2019 og Yttersida av Vestvågøy (nummer 47) i 2023.

Status som *Utvalgt kulturlandskap i jordbruket* innebærer ingen ytterligere begrensninger i grunneiere og andres rettighet eller bruk av området. Selv om statusen gir økt oppmerksomhet, skal natur- og kulturverdiene forvaltes innenfor rammene av det eksisterende lovverket.

Tilskudd til tiltak forvaltes i samsvar med [Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyane og Vestnorsk fjordlandskap](#), samt forvaltningsplanen, skjøtelsesplaner og andre planer for området.

Tilskuddsmidlene kan brukes til:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- Nødvendig planlegging av tiltak
- Tilrettelegging for ferdsel
- Formidling

Deltakelse fra grunneiere, landbruksforetak og andre er basert på frivillighet.

1.2. Hensikt med forvaltningsplanen

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å **beskrive de langsiktige målsettinger for utviklingen av Yttersida UKL-område og forvaltningen av det.**

Forvaltningsplanen kombinerer faglige råd fra regional miljø- og kulturminneforvaltning og lokale ønsker, behov og muligheter.

Forvaltningsplanen skal gi en oversikt over verdiene og utfordringene i de fem bygdene **Eggum, Unstad, Uttakleiv, Haukland og Vik**, og være et kunnskapsgrunnlag for vurdering av aktuelle mulige tiltak og prioritering av disse. Tiltakene som prioriteres skal bidra til både å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljø, og ha en lokal forankring.

1.3. Visjon og mål for Yttersida

Lokal visjon og mål

Kommunen har i samarbeid med samarbeidsgruppa for UKL-området formulert en lokal visjon og 6 mål for Yttersida av Vestvågøy:

Yttersida av Vestvågøy skal være et levende kulturlandskap i jordbruket for alle som bor og ferdes her.

Prioriterte områder for å nå dette målet:

Regionalt mål for UKL-områdene

I regional miljøplan (RMP) for Nordland i perioden 2023-2026 er det definert følgende mål:

Tiltakene skal bidra til å redusere klimautslipp og forurensing fra jordbruket, og sikre at biologiske, landskapsmessige og kulturhistoriske verdier i jordbrukets kulturlandskap ivaretas. Dette skal skje samtidig med at det legges til rette for økt matproduksjon basert på en bærekraftig utnyttelse av gårdens ressurser.

Det er en egen tilskuddsordning til beite og slått av verdifulle jordbruksareal innenfor UKL området.

Nasjonalt mål for UKL-områdene

De nasjonale målene for UKL-områdene er at de utvalgte kulturlandskapene i jordbruket skal gi kunnskap og opplevelser og være en ressurs for fremtida.

Det skal ivaretas for å gi allmennheten kunnskap og opplevelser om vår jordbrukshistorie, de skal fungere som en ressurs for verdiskaping for eiere, brukere og forvaltere, og som referanseområde for forvaltning og forskning i tilknytning til tradisjonelle jordbrukslandskap.

1.4. Organisering av arbeidet

Vestvågøy kommune

Vestvågøy kommune har ansvaret for lokal organisering og oppfølging, og kan initiere, lede og gjennomføre ulike prosjekter i UKL-området. Vestvågøy kommune har også forvaltningsansvar for planer, innvilgelse av tilskudd, budsjett, føring regnskap og rapportering til Landbruksdirektoratet via Statsforvalteren. Det er opprettet en tverrfaglig intern UKL-gruppe i kommuneadministrasjonen som skal koordinere arbeidet med besøksforvaltning, planprosesser og andre tiltak som berører UKL området.

Samarbeidsgruppe

Det er oppnevnt ei samarbeidsarbeidsgruppe bestående av medlemmer fra ulike lag og foreninger med tilknytning til bygdene Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum. Kommunen samarbeider med denne arbeidsgruppa om hvilke tiltak som skal gjennomføres og prioriteres. Dette skjer med utgangspunkt i skjøtelsesplaner og andre faglige råd, samt lokale og regionale prioriteringer. Det er utarbeidet lokale retningslinjer for tilskudd til tiltak i Yttersida utvalgte kulturlandskap. Her beskrives tiltak og tilskuddssatser for både engangstilskudd og årlige driftstilskudd som grunneiere og foretak i landbruket kan søke på.

Statsforvalter i Nordland

Statsforvalteren i Nordland ved landbruks- og reindriftsavdelinga har det koordinerende ansvaret for UKL-arbeidet i fylket og har ansvar for faglig oppfølging i kommunene som deltar. På fylkesplan samarbeider avdelingene for miljø og landbruk- og reindrift hos Statsforvalteren med kulturminneforvaltningene i Nordland fylkeskommune og Sametinget.

Nasjonalt

Nasjonalt er UKL et samarbeid mellom Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet, og mellom Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren.

1.5. Forhold til overordnede planer

Planen, med temakart med avmerkede verdier, bør knyttes til kommuneplanen som retningsgivende for arealforvaltningen i området.

Kulturminneplan for Vestvågøy kommune er under arbeid, og forholdet mellom de to planene avklares underveis i prosessen.

2. Områdebeskrivelse

Kort oppsummert:

Yttersida på Vestvågøy UKL er et unikt kystlandskap i Lofoten med høye, alpine fjell, hvite sandstrender, rullesteinsstrender og frodige beitelier helt til topps. Disse grønne fjellsidene er kulturbetinga og skapt gjennom tusen år med slått og beite. Området er værhardt og ligger eksponert mot storhavet.

Yttersida vurderes som et landskap av nasjonal betydning, med sjeldne kombinasjoner av kystsletter og klippekyst.

Landbruket har en avgjørende betydning for Yttersidas kulturlandskap, med husdyrhold og grovfôrproduksjon som opprettholder de åpne slått- og beitemarkene. Landbruksdriften er viktig for å bevare kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet i området.

Turismen i området har økt betydelig, spesielt rundt populære destinasjoner som Hauklandstranda og surfestranda på Unstad. Reiselivet utgjør en stadig større næring i området. Stor turiststrømming gir nye utfordringer for lokalsamfunnene, landbruket og natur – og kulturmiljøet.

Grunneiere, gårdbrukere, grendelag, historielag og beitelag bidrar i forvaltningen av Yttersida av Vestvågøy UKL. De største utfordringene er å opprettholde aktivt landbruksdrift og fast bosetning i området. I tillegg arbeides det med å finne gode løsninger for hvordan håndtere den økende turiststrømmen gjennom tilrettelegging, formidling og regulering. En langsiktig balansegang mellom vern, bærekraftig bruk og lokal involvering er avgjørende for områdets fremtid.

Områdebeskrivelse

2.1. Beskrivelse av området

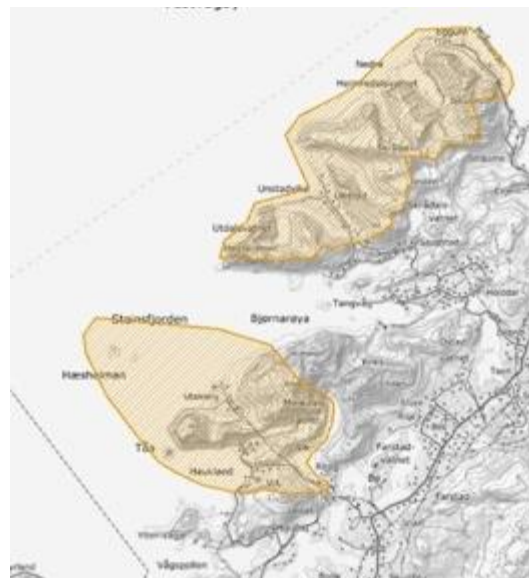
Yttersida UKL-område befinner seg på nordsiden av Vestvågøy, i Nordland fylke, i vestre del av øyriket Lofoten. Området ligger ca.5km nord for kommune- og regionsenteret Leknes, som har flyplass, hurtigruteforbindelse med Bodø, og knyttet til de andre øyene og fastlandet med E10.

Vestvågøy kommune er Lofotens mest folkerike kommuner, med 11706 innbyggere. Store landbruksressurser, nærhet til enorme fiskeressurser og gode naturlige havner har lagt grunnlag for en lang og spennende bosetningshistorie. Vestvågøy er i dag en av de største landbrukskommune i Nordland og den kommunen som lander mest fisk i hele Lofoten. En moderne fiskeindustri, stor fiskeflåte med tilhørende skipsverft/sliper, Lofoten sykehus og videregående skoler gir mange og svært varierte jobbmuligheter. Vestvågøy er en av svært få distriktskommuner som opplever befolkningsøkning. Bygdene på Yttersida er de siste tiårene blitt ettertrakta, både for de som ønsker å bosette seg her og for dem som ønsker ferieboliger. Attraktive surfestrender og store hei- og fjellområder som er relativt lett tilgjengelig, gjør at mange unge flytter hit. Yttersida UKL-område har mange av disse kvalitetene.

Det totale kartfestede arealet er om lag 54 230 daa ([naturbase](#) faktaark). Fig.1 viser beliggenheten til området i Lofotøyene. Figuren under til høyre viser grensen for det utvalgte området med en oransje skravur.

Figur 1. Yttersida UKL markert i grønn skravur med svart omriss. Kart hentet fra [naturbase](#).

Figur 2. Kart og avgrensning av området for Yttersida UKL. Hentet fra NIBIO gårdskart, med kartlaget Utvalgte kulturlandskap.

Området består av 5 bygder og strekker seg langs Yttersida av Vestvågøya fra Vik og Haukland i sør, og Uttakleiv, Unstad og Eggum i nord-øst. Eggum og Unstad har unik landsbykarakter, og hører med til de mest særprega fiskerbondelandskapene vi finner langs kysten. De fem bygdene ligger som perler på en snor langs Yttersida av Vestvågøy i Lofoten. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd.

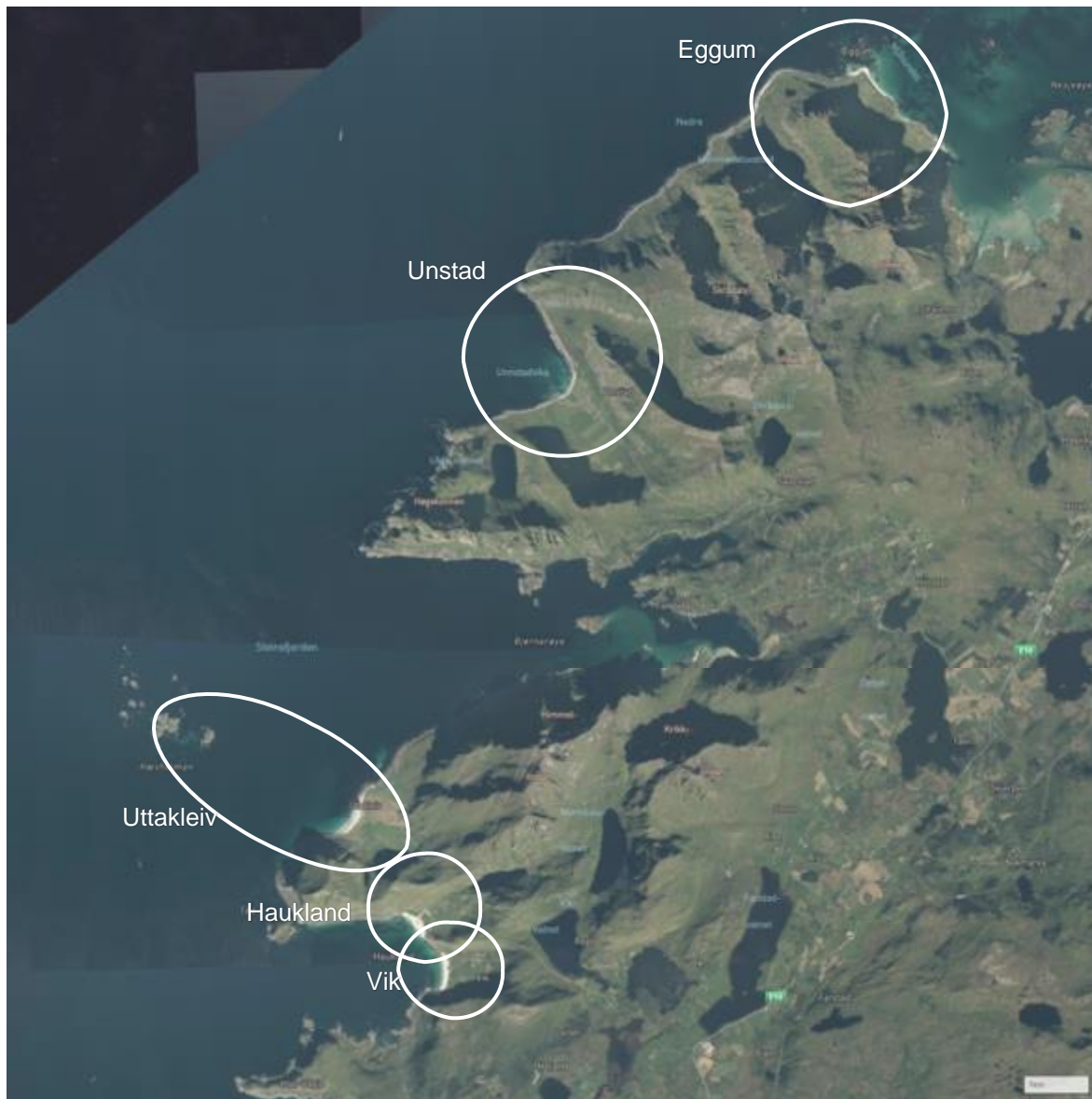
De kjennetegnes alle av storslått natur med alpine kystfjell som reiser seg rett opp fra en karakteristisk strandflate med sandstrender og rullesteinstrender, sanddyner og strandenger, og med frodiggrønne grasbakker helt til topps. Slike grasbakker er kulturbetinga og skapt av århundrers beite og slått. Mellom daldraga finner vi fjellrygger der enkelte har store platåer eller svakt skrånende grassletter. De er rester av gammel havbunn og svært artsrike og frodige beiter. Alle de fem bygdene ligger eksponert rett mot storhavet. Alle bortsett fra Eggum, ligger inne i hver sin bukt. Området avgrenses som to delområder med Eggum og Unstad i nord, og Uttakleiv, Haukland og Vik i sør.

Yttersida lå i kanten av den store innlandsisen under siste istid. Derfor fikk forvitningsprosesser og lokale botnbreer god tid til å meisle ut fjellkjeden til spisse tinder og dype forsenkninger. Samtidig stod storhavet rett på, og tæret på fjellet som svært mange steder står bratt opp av havet. Her mangler nesten helt en ytre øygard. Næringskysten veksler med vide bukter og korte fjorder med smale sund og lune viker. Hvite sandstrender er et særtrekk ved Yttersida. De er som regel omkranset av forrevne og høye tindefjell. Enkelte steder har flygesand, og sandflukt kan danne dynelandskap høyt opp i fjellsidene.

Grovblokkrik ur og skredvifter er vanlig og prosessene er aktive, det raser stadig her. Et særtrekk er sammenhengende ur-terrasser med grove blokker i overflate og framkant som ble dannet under arktiske forhold (permafrost) før siste istid. Terrassene på Eggum er noen av de største vi har i Nord-Norge. Randmorener på strandflaten demmer opp vann flere steder. De er ofte fra før siste istid, innlandsisen nådde ikke å ødelegge dem. Det gjør områdene vanskelig tilgjengelig fra innersida. Og storhavet langs denne værharde kysten gjør områdene lite tilgjengelige fra sjøen. Derfor er det heller ikke bygd veier langs havet. I motsetning til Innersida er det ofte bare stikkveier fra innersida.

Det betyr at de som bor i disse bygdene eller vil oppleve Yttersida av Vestvågøy, må kjøre inn og ut samme vei. Unntaket er Vik, som har to veier inn. Det setter helt andre rammer både for arealbruk og for opplevelse av landskapet. Områder der folk har flere veivalg, der man kan kjøre langsmed havet og ha rundturer, oppleves på en annen måte. Til Uttakleiv, Unstad og Eggum kjører man utover til det ikke går lenger, ved veis ende er man helt på kanten av det europeiske kontinent. På andre siden av havet finner man mot nord; Svalbard, og lenger vest; Island, Grønland og New Foundland. Og landskapet her kan minne litt om dem alle.

Men ingen andre landområder så langt nord har et så gunstig klima som Norge. Golfstrømmen fører varmt havvann opp langsmed norskekysten og skaper gunstige forhold for å høste av utmarka og dyrke jorda. Utmarksbeitene er svært gode, og den sandrike jorda lettrevet. Og rike fiskefelter ligger rett utenfor. Derfor ble også «den blå åkeren» en viktig arbeidsplass. Bygdene på yttersida er fiskerbondens landskap.

Figur 3. De fem bygdene markert på flyfoto av Yttersida. Fra sør: Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum lengst nord.

2.2. Kartlegging av landskapet og landskapsområder

I forbindelse med utvikling av et nasjonalt referansesystem for landskap (Landskapsregioner, underregioner og områder), ble Lofoten og Vesterålen brukt som referanseområde for å utvikle metoden (Elgersma et al, NIJOS; 1996). Landskapsregionene ble videre brukt for å utvikle metode for å vurdere landskap som ressurs for reiselivet (Kamfjord, Lykkja og Pushmann, NIJOS 1997).

Rundt år 2000 startet Norsk institutt for Jord- og skogkartlegging (NIJOS) å utvikle et nasjonalt referansesystem for landskap. Systemet deler Norge inn i 45 landskapsregioner basert på fellestrekk i landskapet ([NIJOS-rapport 10/2005](#)). Hver region har sin særegne landskapskarakter basert på sammensetningen av de seks grunnleggende landskaps-

komponentene: landskapets hovedform, landskapets småformer, vann og vassdrag, vegetasjon, jordbruksmark, bebyggelse og tekniske anlegg.

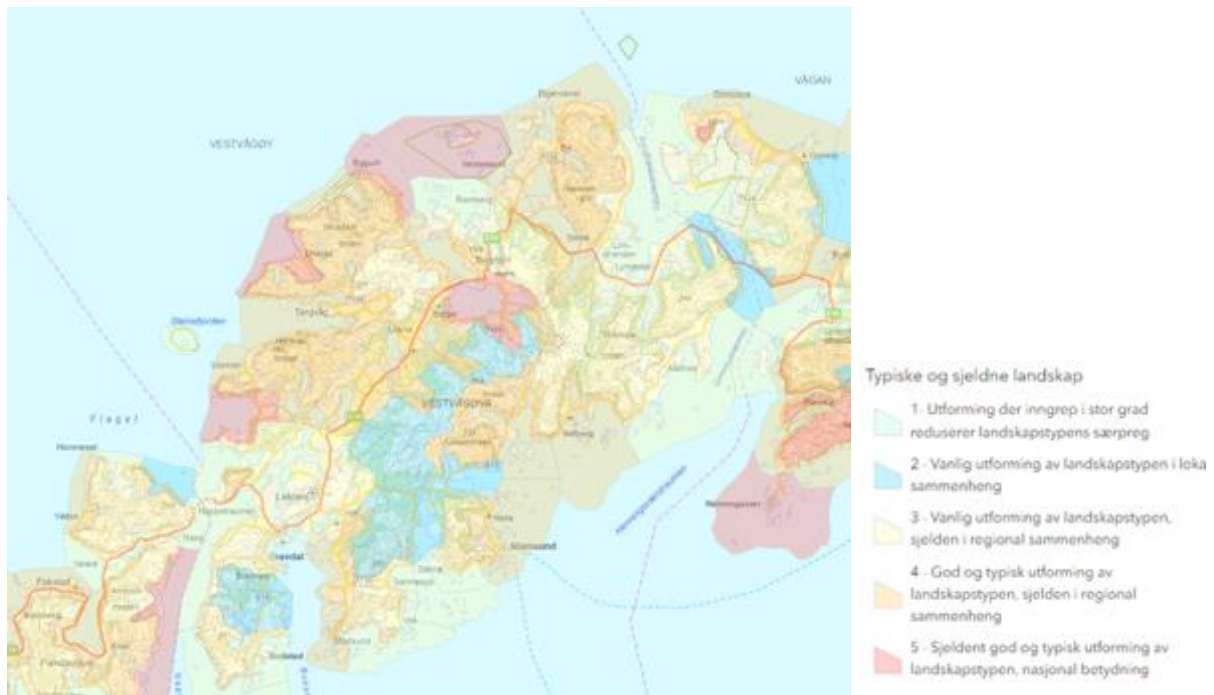
Systemet ble utviklet gjennom en grundig gjennomgang av landskapsregion 31, Lofoten og Vesterålen. Regionen ble delt inn i 9 underregioner. Her ble Vestvågøy delt i fem regioner. Bygdene Vik, Haukland, Uttakleiv og Unstad ble med Vest-Lofotens ytterside. Eggum, Borgvær og områdene østover til Gimsøya ble vurdert til å få flere fellestrekk med landskapet på Vesterålens ytterside. Resten av øya ble delt inn i Jordbruksbygdene på Vestvågøy, Vest-Lofotens innerside og Aust-Lofoten.

I 2004 kom en skildring av [Jordbruksregioner i Norge](#) ved hjelp av statistikk (NIJOS-rapport 17/2004). Vestvågøy er sammen med store deler av Lofoten og Vesterålen nordligste del av jordbruksregion 1, Kysten fra Sør-Norge til Nordland.

10 år senere ble landskapet i Lofoten og Vesterålen igjen gjenstand for grundig kartlegging. Nå var enda flere kart og registre blitt digitale, og kapasiteten til stormaskinene kommet så langt at det gikk an å koble dem sammen. Et nytt system for inndeling av landskapet i landskapstyper basert på om lag 50 digitale kart og registre ble utviklet, som del av Naturtyper i Norge-kartleggingen (NiN- Landskap). Landskapstypene deles inn etter 7 geologiske gradienter og to arealbruks-gradienter: Nedskjæring, relieff, skjærgårdspreg, tindelandskapspreg, brepreg, innsjøpreg, myrpreg og om området ligger over eller under skoggrensen, omfang av infrastruktur (bebyggelsesgrad) og jordbrukspreg.

Feltarbeidet i Nordland ble gjennomført i perioden 2011 – 2013 og de reviderte rapportene for [Landskap i Nordland](#) kom i 2017. Kartene finnes på [Nordlandsatlas](#). 2695 landskapsområder ble gruppert i 310 grunntyper og 73 landskapstyper. Metoden er fortsatt under utvikling, og dekker etter hvert hele landet. (Nordlands inndeling ble for detaljert til å videreføres for resten av landet).

Bygdene på yttersida av Vestvågøy hører inn under hovedtypen **Kystslettelandskap (KS)** og to av **grunntypegruppene**: Kystslettas åpne vik og klippekyst (GTG-14/18) og Kystslettas åpne vik med jordbruk (GTG-16). Minste areal for et område var 4 km². Selv de største og mest karakteristiske strendene på yttersida ble derfor for små til å tas ut som egen landskapstype. Derfor ble de to landskapstypene som veksler med store kontraster valgt som type-navn: åpne vik og klippekyst. Men ved å bruke analyser som eksponeringsgrad, omfang av infrastruktur og jordbrukspreg, kan man se at en av de få eksponerte vikene som ligner (til forveksling!) på Unstad (kystslettelandskap på store øyer), er Hoddevika, som vi finner på Stadtlandet (kystslettelandskap på fastlandet). Mens Eggum har mange likhetstrekk med Bleik på Andøya, men med et sterkere landbrukspreg.

Figur 4. Kart som viser inndeling av typiske og sjeldne landskap

Kartlegging av landskapstyper og vurdering av sjeldne og typiske utforminger av typen.

Den digitale landskapstype-inndelingen er beskrevet svært systematisk, og uten verdivurderinger. Fordelen er at analysene kan kjøres ofte og endringer vil la seg påvise, uten å reise i felt for å beskrive detaljene. F.eks. vil man kunne oppdage endringer i gjengroing/jordbrukspreg, nedbygging av areal osv. Nordland fylkeskommune bad derfor om en tilleggs-vurdering av hvor sjeldne eller hvor typiske (representative) landskapsområdene var i forhold til den overordna landskapskarakteren for typen de hørte til.

Mangfold, helhet og intensitet.

Det typiske (representative) og det særpregede (unike) ved overordna landskapskarakter vurderes ved hjelp av tre prinsipper:

- Mangfold: Variasjon og sammensetning av landskapskomponenter, småskala vs. storskala landskapsrom, bygninger og anlegg, landemerker osv.
- Helhet: Kontinuitet/brudd, repeterende elementer
- Intensitet: Uttrykk for inntryksstyrke, der kontraster i landskapsområdet både vurderes opp mot typens landskapskarakter og områdets beliggenhet i forhold til omkringliggende landskap.

Eggum, Unstad og Haukland-Vik er vurdert til å ha sjeldent gode og typiske utforminger av landskapstypene, og har nasjonal betydning. Uttakleiv er vurdert til å ha god og typisk utforming av landskapstypen, og til å være sjelden i regional sammenheng. Områder som har en utforming som er sjeldne eller representative i forhold til typens landskapskarakter sier i seg selv lite om hvilke opplevelseskvaliteter som området har. Særlig når vi vet hvor store kontraster som Lofoten byr på! Det vil si at når et populært Lofotlandskap på Yttersida blir skildret som et landskap med **god og typisk** variasjon av mangfold, helhet og intensitet, så ville det fort vært **sjelden godt** i en annen del av landet. Det kan bety at det er stort potensiale for unike opplevelser. Forståelsen av hva som er typisk (representativt for typen)

eller sjelden i regional eller nasjonal sammenheng, kan være nyttig for dem som ønsker å ta vare på eller formidle særpreg. (Lykkja m.fl. revidert 2017).

Landskapet på Yttersida av Lofoten er altså kartlagt i flere omganger med ulike metoder, og skildret på flere måter. Men kartleggingen er gjort utenfra. Den fanger i liten grad opp kulturelle verdier utenom kulturlandskapspreg og jordbrukspreg. Den historiske dybden i landskapet kommer lite fram. Andre metoder som landskapsressursanalyser, kan være bedre egnet til å fagne opp slike verdier. Det å bli bevisst sin egenart og ta godt vare på den, er viktig for kulturen og for kulturlandskapet. Tilrettelegging og formidling og er også svært viktig for opplevelsen av landskapet. Det er Uttakleiv et godt bevis på.

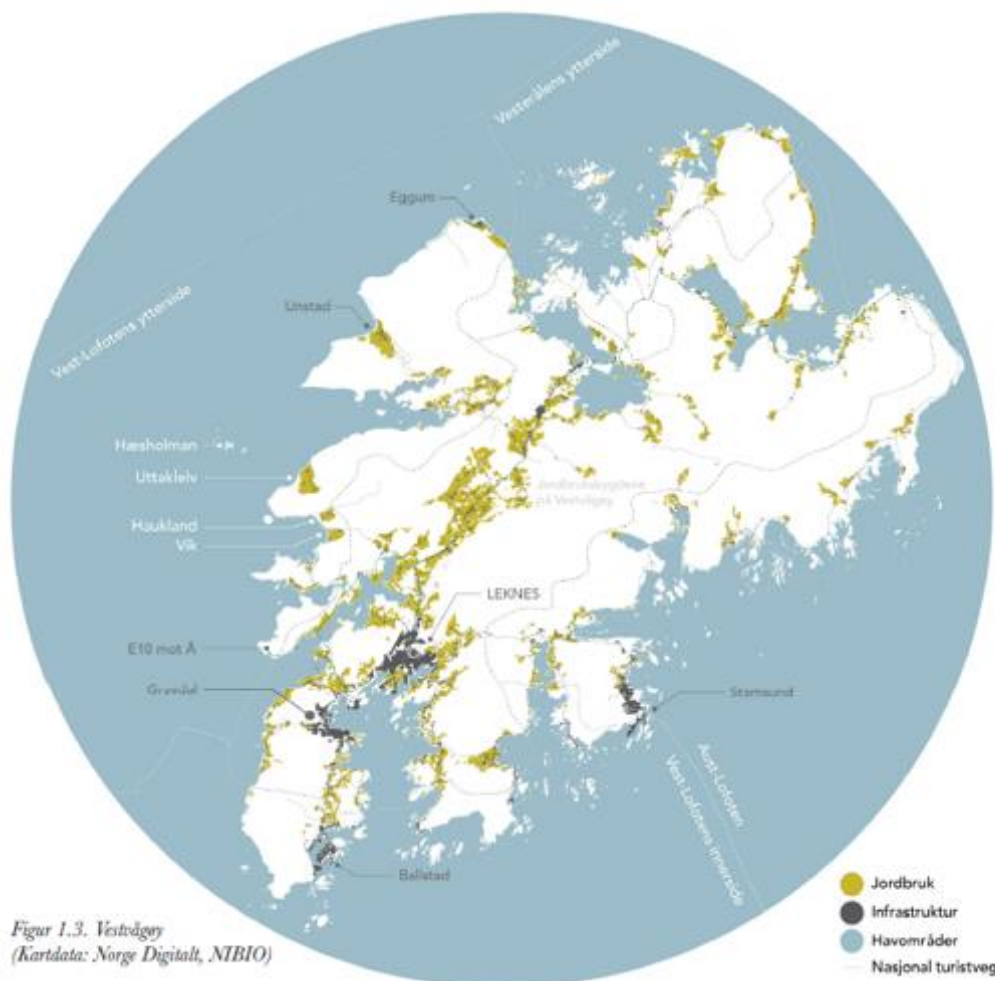
Noe av det mest typiske og ikoniske Lofotlandskapet er knyttet til frodigrønne beitelier som går fra sjøkanten og helt til topps opp under tindene. Det er et svært attraktivt natur- og kulturlandskap som minner mye om Island og Færøyene. Et landskap som er skapt av 800 år med høsting av ved og trevirke til store sesongfiskerier med store mengder tilreisende, og av intens beitebruk. Det er et kulturlandskap som stadig flere steder preges av gjengroing av skog og kratt, og som derfor er helt avhengig av aktive bønder.

2.3. Landbruket på Yttersida

Dagens bruk

Jordbruket i dag består av melkeproduksjon på ku og geit, kjøttproduksjon på storfe og sau og grovfôrproduksjon for salg. Det er ti foretak som mottar produksjonstilskudd med adresse i området. I tillegg er det ni jordbruksforetak med driftssenter utenom UKL-området som driver areal her. Til sammen er det ca. 900 vinterfôra sauer, 56 melkegeiter, 60 melkekyr og 140 ungdyr av storfe i området.

Jordbruksarealene preges av sammenhengende flater som er lett-drevne. Jordbruksarealene har svært god jordkvalitet. Landbrukseiendommene har en særegen teigstruktur som bidrar til å skape et vakkert kulturlandskap. Dette er spesielt framtrædende på Unstad.

Figur 4. Yttersida på Vestvågøy. Illustrasjon som viser Infrastruktur og jordbruk på Vestvågøy. Holte, 2019, s. 13.

Historisk bruk og driftsformer

I likhet med andre bygder langs kysten av Nord-Norge har jordbruket i UKL-området tradisjonelt vært drevet i kombinasjon med andre yrker. Den mest framtrædende

kombinasjonen var jordbruk og fiske. Denne driftsformen har vært vellykket og bidratt til den spredte bosettingen i kommunens mange bygder.

Brukene var langt mindre, og de fleste fastboende i bygdene drev med jordbruk og fiske. I 1959 hadde 70 % av brukene et jordbruksareal på under 35 dekar. Et typisk småbruk kunne bestå av 20-35 dekar jordbruksareal med 2-5 kyr og 5-10 sauer. Det var også flere geitebruk innenfor UKL-området.

Selv om en stor del av inntektene til familien kom fra fiskeriene, var de usikre og kunne variere mye fra år til år. Da gav det en ekstra trygghet å drive et lite småbruk ved siden av fisket.

Det meste av arbeidet i landbruket ble gjort for hand. Selv om brukene var små var drifta svært arbeidskrevende og hele familien måtte bidra i onner, torving mv. Gårdsarbeidet var nok både slitsomt og krevende, men det var mye folk i alle aldre i arbeid, og slikt sett veldig sosialt med nære relasjoner.

Figur 5. Uttakleiv. Foto: Henriette Crook, Vestvågøy kommune.

2.4. Turisme og friluftsliv

De vakre strendene og fjellområdene har stor betydning for det lokale friluftslivet på Vestvågøy og i Lofoten. Dette gjelder både for lokalbefolkning og tilreisende. Det er spesielt grunn til å framheve de helt åpne, beitede kystfjell med lange grønne og graskledte fjellsider, med tilhørende enger langs langgrunne hvite strender. Blant de fem strendene har

Hauklandstranda siden 1977 vært et statlig sikret friluftsområde, med status som et svært viktig friluftsområde. Unstad er en populær lokalitet for helårs bølgesurfing, og egen surfecamp er etablert på stedet. Turisme utgjør en stadig større næring i området. De karakteristiske landskapstrekkene i området, har utvilsomt vært en av årsakene til at regionen er blitt et meget attraktivt turistmål. En stadig økende tilstrømming til disse naturperlene gir nye utfordringer for lokalsamfunnene, landbruket og natur- og kulturmiljøet som ikke er tilrettelagt for mengden besøkende.

Figur 6. Flyfoto av beiteområdet i fjellet, med Kleivheia, mellom Unstad og Eggum august 2023. Foto: Henriette Crook.

Mye besøk til området gir muligheter for å nå ut til et bredt publikum med formidling av natur- og kulturhistoriske verdier, samt å øke bevisstheten om behovet for aktiv jordbruksdrift for å ivareta disse verdiene.

Anslagsvise besøkstall for Yttersida:

Vik/Haukland/ Uttakleiv: 300.000 besøkende i 2024, telling på grunnlag av biler og busser, antall personer estimert

Eggum – mangler tall

Unstad -mangler tall

Friluftsrådet tellinger

- Mannen ca. 50 000
- Rundt Tåa ca. 50 000
- Over fjellet ca. 30 000

2.5. Lokal organisering

Naturbeitemark – sårbar naturtype - VU

Gamle beitemarker er åpne gressmarker påvirket av lang tids beite og lav jordarbeidingsgrad. Naturbeitemark er viktige levested for mange rødlistede karplanter, sopp og virvelløse dyr. Naturbeitemarkene viser stor variasjon ut fra jordsmonn, hvilket dyreslag som beiter, beitetrykk, tidspunkt for beiting og beitehistorikk. Det er totalt registrert 8 naturbeitemarker i UKL området.

Grendelag, foreninger og beiteområder

Yttersida har grendelag med interesser knyttet mot kulturlandskapet.

Blant disse finner vi:

- Unstad Grendelag
- Eggum Bygdelag

- Haukland Grendelag
- Uttakleiv grendelag

Andre foreninger som er engasjert i UKL-arbeidet:

- Eggum bygdemuseum
- Vestvågøy historielag

Beiteområdene på Yttersida er naturlig delt inn i to beitelagsområder:

- Yttersida beitelag
- Leitebakken beitelag

Eiendomsforhold og befolkningsutvikling

Områdene omfatter 75 grunneiendommer fordelt på et større antall grunneiere.

Folketelling Yttersida UKL område med ca. tall fra 1930 til i dag:

Antall innbyggere		
Område	1930	2023
Vik	75	3
Haukland	75	10
Uttakleiv	200	19
Unstad	250	18
Eggum	550	70
Total	1 150	120
%		10,4

Folketallet gikk kraftig ned etter krigen i forbindelse med en del statlige satsninger slik som jernverket i Mo i Rana, Årdal med flere. Rundt 1860 til 1930 var det veldig store barnekull. En fra samarbeidsgruppens besteforeldre på Uttakleiv hadde eksempelvis 17 barn. De enkelte familiegårdene var delt opp til minimum størrelse for å overleve og dette medførte utvandring fra bygde Norge til sentrale strøk der det var arbeid og få, i tillegg til utvandringen til Amerika som tømte nesten halvparten av Norges befolkning.

Trenden er at det blir færre faste bosatte og flere fritidsboliger. Dette er en utfordring for videre drift av jordbrukslandskapet.

2.6. Hovedutfordringer

I forbindelse med oppstartsmøte for Yttersida UKL 13. desember 2022 ble det diskutert følgende utfordringer knyttet til Yttersida UKL:

- Økende turisttrafikk
- Slitasje landskap
- Erosjon
- Trafikk: parkering, fart og informasjon
- Tilrettelegge for gårdsturisme

- Tilrettelegge for stier/veger – porter
- Informasjon om historie
- Mink
- Ta vare på sommerfjøsrekka
- Ta vare på «Taremilan» på Reistet
- Tømme plass bobiler
- Helårsvann til turister
- Adkomst til dyrkamark og parkering
- Bevare bygdas særpreg
- Steingjerdene – restaurering

Vi har trukket ut noen hovedutfordringer:

- Opprettholde antall aktive bruk
- Opprettholde og øke helårs bosetning
- Besøksforvaltning, regulere og styre trafikken
- Tilrettelegging, formidling og informasjon til besøkende

3. Biologiske verdier

Kort oppsummert:

Yttersida består av rullesteinstrender, sanddyner, strandenger og artsrike beitemarker, som utgjør verdifulle naturtyper. Fortsatt husdyrbeite er viktig for å opprettholde det biologiske mangfoldet. Området, til tross for kalkfattig grunn, har et rikt artsmangfold grunnet kalkrike skjellsandforekomster. Vi finner også innslag av fjellplanter og enkelte varmekjære, sørlige arter.

Det er registrert sårbare naturtyper som naturbeitemark, sanddyner, sand- og grusstrand, og bjørkeskog med høgstauder. Spesielt naturbeitemarkene og sanddynene har stor biologisk verdi og er viktige habitater for mange rødlistearter.

En omfattende kartlegging av vegetasjon på Vestvågøy har avdekket at store områder har god til svært god beitekvalitet, spesielt i områdene til Yttersida- og Leitebakken beitelag. Høy kvalitet skyldes rikt jordsmonn og beitevoller som gir gode vekstvilkår. Beitebruk har formet landskapet over generasjoner og opprettholder det åpne landskapet som kjennetegner Lofoten.

Jordbrukslandskapet i UKL-områdene har et variert artsmangfold av karplanter. Bruk og opprettholdelse av jordbruksarealene er avgjørende for å bevare disse artene, hvor flere trues av enten gjengroing eller intensivering av jordbruk. Beitemarksopp trives spesielt i ugjødset mark som naturbeitemark, og gyllen vokssopp (NT) er påvist i området.

Vi finner flere rødlistede arter, særlig fugler og karplanter, samt noen fremmede arter som kan utgjøre en risiko for lokal natur. Fremmede arter registrert inkluderer sitkagran, tromsøpalme og mink. Rødlistede arter klassifiseres etter hvor truet de er, og tiltak kan være nødvendig for å verne om sårbare arter og deres habitater.

Landbruket gir næring og levesteder for flere fuglearter, som trues både av intensivering og nedlegging av jordbruk. Arter som storspove, sandsvale og fiskemåke, som finnes i UKL-områdene, er avhengige av bevaring av jordbrukslandskap for å hekke og finne mat. Tiltak som sandsvalehotell og tilrettelegging kan bidra til å beskytte disse fuglene og øke artsmangfoldet.

Biologiske verdier

3.1. Landskapet på Yttersida

Rullesteinstrender, sanddynemark, strandenger og artsrike beitelier utgjør særlig karakteristiske naturtyper og landskapselementer i området som helhet. Her finnes store lokaliteter av sårbare naturtyper og tilhørende artsmangfold. Biologiske verdier og landskapskvaliteter er i stor grad knyttet til fortsatt husdyrbeiting på innmark og utmark.

Områdene er ikke kartlagt etter m-2209, men fanger opp en rekke lokaliteter med naturbeitemark, fjellhei, sanddyner og strandenger. I sjøen utenfor er det store tareskogsforekomster.

Berggrunnen i Vestvågøy er stort sett kalkfattig, samtidig som beliggenheten nokså langt mot vest i et fjellrikt landskap medfører en del nedbør og noe fuktige forhold. En skulle da forvente at artsmangfoldet blir mindre her enn hva en får i tørrere og mer kalkrike kulturlandskap andre steder. Naturbeitemarkene i området har likevel av klar verdi, og kan ha spesielt artsrik flora preget av kalkkrevende arter. Dette henger sammen med de kalkrike skjellsand forekomstene vi finner langs yttersida. Vi finner også innslag av fjellplanter og enkelte varmekjære, sørlige arter.

Figur 7. Sanddyner på Uttakleiv som er en del av et utvalgt kulturlandskap. Første del av sanddynemarka består av ustabile hvite dyner som deretter beveger seg i en gradient mot stabile sandmaser som over tid har blitt til naturbeitemark (sanddyne-eng).

Foto: Kjersti Isdal.

Figur 8. Utklipp fra naturbase med kartlaget: Naturtyper - DN-håndbok 13.

3.2. Naturtyper

I UKL områder er naturtypene naturbeitemark, sanddyne, sand- og grusstrand og bjørkeskog med høgstauder registrert. Det er registrert totalt 13 utvalgte naturtypelokaliteter i UKL. Det er gjort 3 ulike kartlegginger i området. Første kartleggingen var i 2005, deretter i 2015 og i 2018. De to lokalitetene Vest for Eggum og Mørkdalen har kun blitt kartlagt i 2005, og går ut ifra DN-håndbok 13 fra 1999.

Sanddyne(mark) – Sårbar naturtype- VU

Sanddyne(mark) Kjennetegnes ved forekomsten av fin sand som lett lar seg flytte av vinden, og det skapes dermed stadig nye formasjoner i landskapet. Sanddyne(marken) Omfatter plantesamfunn tilpasset et spesielt livsmiljø og forekomst av sjeldne plantearter. Det er også en del spesialiserte insektarter knyttet til ustabile sandområder. Det er totalt registrert 3 lokaliteter med sanddyne i UKL området ved Uttakleiv, Haukland og Vik. Sanddynene ligger i nær tilknytning til jordbruksareal og har vært i bruk som beitemark over lang tid.

Brun dyne er en type vegetasjon som finnes på stabile sanddyner. Den kjennetegnes av tettvokste områder med lave urter, gress, lyng og små busker. I bunnen vokser det også moser og lav.

Disse brune dynene ligger ofte innerst i åpne områder av større sanddynefelt, vanligvis på steder som er utsatt for vind langs kysten. Fordi det ikke tilføres mye sand her, er vegetasjonen variert og rik på arter, spesielt i områdene med urter og gress. I de områdene der lyng dominerer, finner man planter som ikke har spesielle tilpasninger for å takle at sand blir blåst inn over dem.

Hvite dyner har glissen vegetasjon med høye gress. Jo lengre inn fra stranden du kommer, jo mer varierte og lavere blir plantene, men det er ofte store, åpne sandflater mellom gressene. Denne typen vegetasjon er ganske artsfattig og tåler sterk vind og sandpåleiring, fordi den ligger nært havet der sandtilførselen er høy.

Når man beveger seg lenger inn fra stranden, går de hvite dynene over til **grå dyner**. Her er sandtilførselen lavere, og vinden påvirker området mindre. Dette gjør at jordsmonnet kan utvikle seg, noe som fører til oppbygging av et humuslag og mer fuktighet i jorden. Grå dyner har dermed mer tettvokst vegetasjon og et rikere plantefelleskap enn hvite dyner.

Historisk bruk av sanddynene ved Uttakleiv

Fra 1990 tallet og bakover var det tele på en ½ meter eller mer i sandbankene som beskyttet Uttakleiv. Da var det ingen merker i strandsonen etter at en orkan herjet over flere dager. Telen hadde samme virkning som en mur hadde mot de enorme bølgene som kom inn fra storhavet.

Vinden fra fjellet på Uttakleiv blåste snøen ut mot havet og det bygde seg opp enorme snøskavler på 3-4 meter. Disse var veldig harde, og man kunne tidligere gå på ski langs kanten. Disse fungerte som en mur mot storhavet.

Tilførsel ved tang- og tareskavler

Før trålfiske startet inne i fjordene langs kysten, kunne sterk vind fra havet (sørvest, vest- og nordvest vindretning) legge på land store mengder med tang og tare. Tangskavlene kunne stedvis oppnå en betydelig tykkelse. Disse fungerte som en beskyttelse av strandsonen. I tillegg ble tang og tare på vårparten kjørt opp med hest og kjerre og lagt til rette langs sandbanken slik at sandbankene grodde til med vegetasjon. Dette bidro til sikring av innenforliggende eng og var et sikringsarbeid som foregikk i flere av UKL bygdene.

Sandstrand G04 – Sand- og grusstrand - med spesiell flora

Plantesamfunn på sandstrender karakteriseres ofte med ettårige arter ytterst, med flerårige gras/urter i de indre deler av stranden som blir mindre påvirket av bølgeslag og forflytning av sand. Stor variasjon i fysisk utforming og plantedekke på grunn av ulike overganger fra sand- til grus- og rullesteinstrender. Det er registrert 1 forekomst av denne naturtypen i UKL området.

Rik boreal lauvskog- Bjørkeskog med høgstauder (NINA rapport 140 – Biologisk mangfold i Vestvågøy kommune).

Artsrike bjørkeskoger finnes opp mot fjellet og i fuktige nordvendte lier på lavere nivå. Dominans av storvokste urter og bregner med flere store gras, men også innslag av låge urter. Særpreges av stor artsrikdom og produktivitet, men med relativt få sjeldne og truede arter. Deler av naturtypen danner viktige kontinuitetsmiljøer og ivaretar spesielle leveområder for planter og dyr. Sårbar mot hogst, granplanting, veibygging, hyttebygging, nydyrking og sur nedbør. Det er registrert 1 forekomst av denne naturtypen i UKL området.

Tabell 1. Oversikt over kartlagte naturtypelokaliteter innenfor UKL området i Vestvågøy kommune. A = svært viktig (nasjonalt viktig), B= Viktig (regionalt viktig), C= lokalt viktig

Hovednaturtype	Areal (daa)	Naturtype	Viktighet (antall lokaliteter)			Areal (daa)
			A	B	C	
Kulturmark	775,9	Naturbeitemark	1	6	1	775,9
Havstrand/kyst	685	Sanddyne	3			238
		Sand- og grusstrand	1			447
Skog	203	Bjørkeskog med høgstauder		1		203
SUM			5	7	1	1663,9

3.3. Vegetasjonskartlegging og beitekvalitet

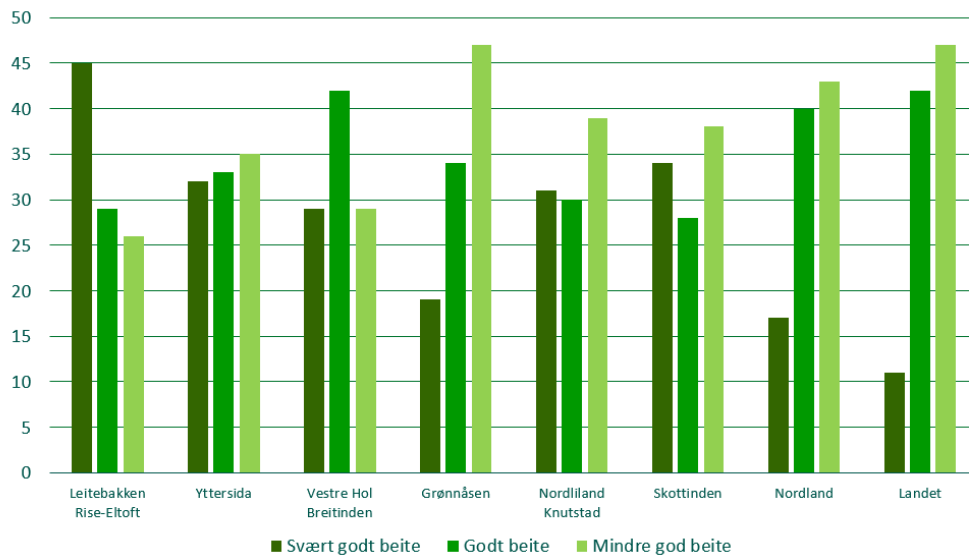
Lofotlandskapet er et resultat av generasjoners høsting av naturressursene. Våre beitedyr sørger for de karakteristiske grønne fjellsidene og et åpent landskap. Vestvågøy kommune har i perioden 2013 til 2024 fått kartlagt vegetasjonen av alt landareal i hele kommunen.

Kartleggingen er gjennomført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) utført av Per K. Bjørklund og Finn-Arne Haugen. Formålet har vært å skaffe informasjon for bruk i planlegging av beitebruk, landskapsskjøtsel og planlegging og tilrettelegging for den økende turismen. Det er laget vegetasjonskart og avleda temakart for sauebeite. Et vegetasjonskart gir et bilde av ulike vegetasjonstyper. Beitekartet viser graden av beitekvalitet inndelt i tre klasser; svært godt beite, godt beite og mindre godt beite. Kvaliteten på utmarksbeite er en kombinasjon av naturgitte forhold og kultivering. Kartleggingen viser at store arealer i kommunen kommer i klassen svært godt og godt beite.

På yttersida er det store sammenhengende områder med gras- og urterik vegetasjon med særdeles god beitekvalitet. Den beste beitekvaliteten ble funnet i beiteområdene innenfor Leitebakken- og Yttersida beitelag. Arealene for disse to beitelagene ligger innenfor vårt UKL-område. 74 % av arealet i Leitebakken beitelag er vurdert som nyttbart for sau. 45 % er

svært godt beite og 29 % godt beite. For Yttersida beitelag viser tilsvarende tall 65 % nyttbart der 32 % er klassifisert som svært godt beite og 33 % godt beite.

Dette er et svært høye tall for beite kvalitet. Hovedforklaringen ligger i den høye andelen av beitevoller og høgstaudeenger som flere steder dominerer i de bratte fjellside. Store deler av de produktive vegetasjonstypene er godt kultivert og inneholder en stor andel beitegras

Figur 9. Beite kvalitet beitelag i Vestvågøy. Presentasjon på fagdag 14. september 2023, Finn-Arne Haugen, NIBIO.

Figur 10. Beitelagsgrenser på Vestvågøy.
 NIBIO rapport 2020, Vegetasjon og beite på Vestvågøya

I rapporten fra NIBIO; Vegetasjon og beite på Vestvågøy er det gitt en fylldig beskrivelse av kartleggingen. Kartene finnes som eget kartlag på NIBIOs [nettside Kilden](#) under utmarksbeite. I vedlegg 5. viser vegetasjonskart og saubeitekart for Yttersida og Leitebakken.

3.4. Artsmangfold

Karplanter i landbrukslandskapet

Jordbrukslandskapet er rik på karplanter. Bruk av jordbruksarealene er bestemmende for hvilke arter som har muligheten til å leve der. Bevisstheten om og forståelsen av hvordan denne effekten påvirker artsmangfoldet er viktig for å oppnå en best mulig bruk av arealene. En økt polarisering mellom gjengroing som resultat av opphør av drift, og økt intensivering av jordbruket har medført at mange arter er på vikende front, mens nye innvandrende arter gjør sitt inntog. På arealer der beite dyra forsvinner over en lengre tidsperiode, vil arter som er avhengig av beitedyra forsvinne på sikt, og nye arter kommer til.

Innenfor UKL-området er det blant annet registret følgende arter innen kategorien nær truet (NT); dynejordtunge, fiolett rødspore, rødsildre, reinrose, fjellnøkleblom, kildegras, og smånesle.

Beitemarksopp

Beitemarksopp er en samlebetegnelse på sopparter som vokser på ugjødslet kulturmark. Det kan være både på slåttemark og naturbeitemark. Hovedpoenget er at det har vært samme driftsform over tid og ikke vært gjødslet eller pløyd.

Beitemarksoppene er små, men ofte fargerike, og kan observeres som små fargeklatter som så vidt stikker opp av gras og mose. Viktige grupper av beitemarksopp er vokssopper, rødskivesopper, fingersopper og jordtunger.

Det er til nå ikke registrert beitemarksopp som kommer inn under kategoriene trua beitemarksopp i området. Gyllen vokssopp *Hygrocybe aurantiosplendens* (NT) er funnet på Uttakleiv. Soppen finnes oftest på kalkrike beitemarker, men er også funnet på andre grasmarker.

3.5. Rødlista og fremmede arter

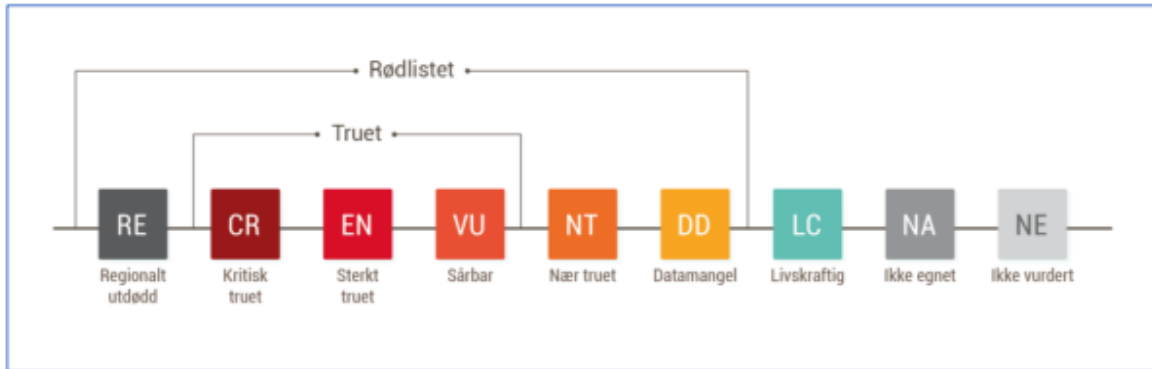
Rødlistekategorier

Artene vurderes mot fem kriterier som er utviklet av Den internasjonale naturvernunionen (IUCN):

- kraftig reduksjon i populasjonsstørrelse
- begrenset utbredelse i kombinasjon med fragmentering eller nedgang
- begrenset populasjon i nedgang og små delpopulasjoner
- svært liten populasjon eller forekomst
- kvantitativ analyse

Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som er vurdert å ha en risiko for å dø ut i Norge. Rødlista oppdateres jevnlig. Fremmede arter er arter som ikke hører til i norsk natur og ofte kan formere seg raskt og ta over for naturlig vegetasjon som var i området tidligere. Det er registrert flere rødlistede arter i UKL-området og et par fremmedarter slik som sitkagran (SE), tromsøpalme (SE), lutzgran (SE), bergfuru (SE), tunbalderbrå (PH), seiersløk (PH) og mink (SE). Det er flest rødlistede arter fra artsgruppen fugler og karplanter, vi finner noen rødlistede moser og en rødlistet fisk – laks.

Rødlista arter plasseres i en av seks kategorier; kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU), nær truet (NT) eller datamangel (DD). Hvis det er liten tvil om at arten har dødd ut i Norge, plasseres den i kategorien regionalt utdødd (RE). Arter vurdert i de tre kategoriene CR, EN eller VU omtales også som true arter.

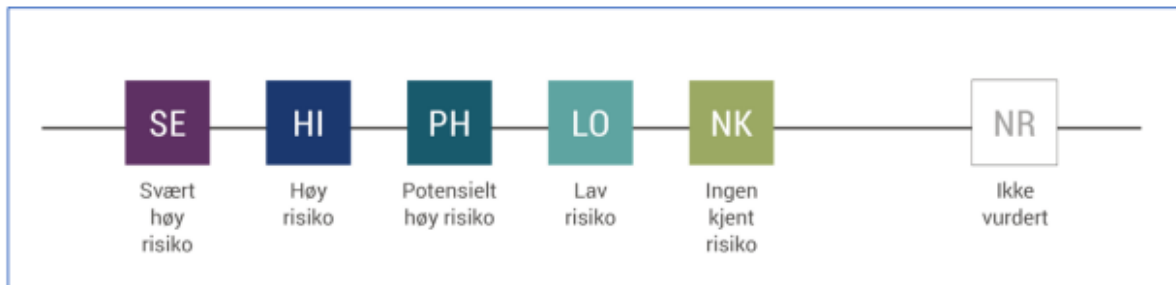

Figur 11. Oversikt over kategorier benyttet for å beskrive status for arter

Fremmedartslista gir en oversikt over fremmedarter som kan utgjøre en risiko for naturmangfoldet. Den er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Fremmede arter er innførte og uønskete arter i Norge, og plasseres i en av fem kategorier. Svært høy risiko (SE), høy risiko (HI), potensielt høy risiko (PH), lav risiko (LO) eller ingen kjent risiko.

Det er gjort 13 registreringer i artsdatabanken av fremmede arter med svært høy risiko og høy risiko i UKL-området (SE og HI). Av karplanter er det gjort tre registreringer av tromsøpalme på Unstad, honningknapport på Eggum, bergfuru og lutzgran på Unstad. I tillegg er det gjort tre registreringer av mink på Eggum og en på Uttakleiv.

Det er behov for en mer systematisk kartlegging av fremmedarter både i UKL-området og i kommunen forøvrig.

Figur 12. Oversikt over kategorier benyttet for å beskrive status av fremmede arter. Kilde Artsdatabanken

3.6. Oversikt over registrerte biologiske verdier

Oversikten er hentet fra Naturbase.

Helhetlig kulturlandskap				
Område	Lokalitet	Beskrivelse	Verdi	daa
Eggum	Eggum KF00000576	Landsbypreget fiskerbondebygd med helhetlig bygningsmiljø. Jorda er samlet i mange teiger på innmark. I utmark er sommerfjøsene samlet på rekker langs veien. Naturreservat i utmark, spesielle	B	3 13 8
Unstad	Unstad ID: KF00000583	Helhetlig kulturlandskap, i et storslått landskap av regional/nasjonal verdi. Spesiell teigdelingsstruktur på innmark, bygningene står samlet – landsbypreg.	A	1 94 4
Uttakleiv	Uttakleiv KF00000582	Sanddynelandskap og strandenger i god hevd, beites av sau. Grenser mot innmarksarealer som er i drift.	A	180

Naturtyper

UKL-området er foreløpig ikke kartlagt med den nye kartleggingsmetodikken M-2209. Vi har derfor gått ut ifra kartlegging og beskrivelse ved bruk av DN- håndbok 13-2007. Området har behov for kartlegging ved bruk av ny metodikk. Noen lokaliteter har fått beskrevet hvilke naturtyper det hadde vært etter NiN2 under den nyeste kartleggingen i 2018. Naturtypene er kartlagt i henhold til Miljødirektoratets håndbok 13. 9 ulike naturtypelokaliteter knyttet til kulturmark ble kartlagt av Geir Gaarder og Pål Alvereng og Liv Torunn Alvereng i 2015. Da ble lokaliteten Veggen-Solstadvatn endret til Haukland N, tidligere Naturbaselokalitet BN00037438. Navnet er fortsatt Veggen- Solstadvatn i naturbase, men lokaliteten var betydelig større tidligere da den strakk seg til deler av lokaliteten Uttakleiv: Rumpelia.

Den nyeste kartleggingen ble gjort av sanddynemark.

Oversikten er hentet fra Naturbase.

Område	Lokalitet	Naturtype	Beskrivelse	Verdi	daa
Eggum	Reistet BN00109774	Naturbeitemark	Fattig beiteeng. Middels godt til litt svakt beitetrykk. Artsfattig. Etter NiN2: Kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg.	B	64

Unstad	Molla på Unstad BN00037429	Naturbeitemark	Lite artsrik, Registret i 2015. Beitesoppen semsket rødspore er funnet Etter NiN2: seminaturlig, intermediær eng med ekstensivt hevdpreg.	B	51
Unstad	Kleivneset ved Unstad BN00037437	Naturbeitemark	Ligger i lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er kalkfattig. Lokaliteten er ganske artsfattig, men dunhavre forekommer. 2015	B	108
Unstad	Norddalen BN00109765	Naturbeitemark	Fattig beiteeng med et mindre artsmangfold, beitetrykket er noe lavt.	B	52
Unstad	Unstadvika N BN00109769	Naturbeitemark	Lite artsrik, Registret 2015. Etter NiN2: seminaturlig, for det meste nokså kalkrik eng med ekstensivt hevdpreg og litt gjødselpåvirkning,	C	1,9
Uttakleiv	Melan: Uttakleiv BN00013928	Stranddyne	Høyt beitetrykk. Etter NiN-2.1 er dette grunntypene T21-1 forstrand og primærdyner, T21-2 hvite og grå dyner, T21-3 brune dyner og dynehei, T21-C-4 dynetrau og T32-C4 Intermediær eng med klart hevdpreg (4:1:2:1:2).	A	73
Uttakleiv	Uttakleiv: Rumpelia BN00109778	Naturbeitemark	Rik beiteeng - kalkkrevende arter, Rødlista arter; bakkesøte og gyllen vokssopp	B	177
Haukland	Veggen-Solstadvatn BN00037438	Naturbeitemark	Rik beiteeng - ligger inne i bukta på nordsiden av Hauklandsstranda. Noe kalkkrevende planter	B	254

Haukland	Haukland: Skjålitoppen BN00109772	Naturbeitemark	Rik beiteeng - ligger på fjellryggen som skiller Haukland og Vik. En god del kalkrevende karplanter finnes. Ravnerødspore rødlista beitesopp er registrert.	A	68
Eggum	BN00014380	Sand- og grusstrand (med spesiell flora)	Velutvikla rullesteinstrand, blant de 2-3 beste i fylket.	A	447
Haukland	Hauklandsanda BN00118554	Sanddyne- grå dyne	Sterkt påvirket av ferdselerosjon. I fordynene er det først og framst strandreddik, men også litt strandarve. Etter NiN2 kartlegging er dette T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne (4:1:1:1:3).	A	82
Vik	Vikspollen BN00013933	Sanddyne- brun dyne	Sanddynemark med flere delnaturtyper. Etter NiN2 kartlegging er dette i hovedsak: T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne. I tillegg er det i sør noe seminaturlig eng med grunntypen sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C8 (5:1:1:1:2)	A	83
Mørkdalen	Mørkdalen BN00037442	Registrert som Rik boreal lauvskog i naturbase, mens i rapporten den baserer seg på er den registrert	En av de frodigste stedene i denne delen av Lofoten. Lokaliteten mangler beskrivelse. (Se på NINA rapport 140)	B	203

		som Bjørkeskog med høgstauder.		
Naturvernområder				
Eggum Eggum naturreservat	ID: VV00000272	Rullesteinstrand, som strekker seg 3 km sammenhengende.		1002
Uttakleiv Æsholman naturreservat	ID: VV00000271	Ligger utenfor Uttakleiv, del av verneplan for sjøfugl, godt og uforstyrret område		1315

3.7. Fugler i landbrukslandskapet

Fugler spiller en viktig rolle i jordbrukslandskapet. De bidrar til mangfold og gir opplevelser for alle som ferdes her. Jordbruket er ofte en forutsetning for at flere av artene befinner seg der de er. Næringsrik jord full av meitemark og åpne landskap er en suksessfaktor for mange fugler. Fuglene har behov for mange ulike typer areal der de skal leve. Mindre variert jordbruk, tap av restarealer, færre innmarksbeiter med ekstensiv drift, omfattende drenering, endringer i gras- produksjon og dyrkingsformer inkludert flere slåtter, større og mer effektive maskiner som krever større sammenhengende areal, bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel og redusert brakklegging, skaper utfordringer.

Årsakene til jordbruksfuglenes tilbakegang er enten intensivering eller nedleggelse av jordbruksdrift. Nedleggelse fører som oftest til at arealene gror igjen med skog. For de bakkehekkende fugleartene betyr det at arealet går tapt som leveområde. Intensivering av jordbruksdrifta gjør at landskapet blir mer ensidig og mangler mange av de kvalitetene som fugler trenger. Fuglene må få dekket sine primære behov som mat og de må kunne reproducere seg. Dette kan sikres gjennom flere enkle og målrettede tiltak.

Høy tilrettelegging kan gis til ekstrainsats i jordbruksområder med trua fuglearter. Det kan gis tilskudd for å ivareta fugler som er avhengige av hekking og beiting i tilknytning til jordbruksarealer i regionalt miljøtilskudd. Det kan også gis for tilpassing av drift. Arealene kan gjelde hekke- og beitelokaliteter for fugl generelt, eller avgrenses til bestemte trua arter som åkerrikse, vipe, sanglerke, storspove og svarthalespove.

Aktuelle arter som profiterer og/eller lever i de utvalgte kulturlandskapene er: hettemåke (kritisk truet, CR), fiskemåke (sårbar, VU), storspove (EN, sterkt truet), tjeld (nær truet, NT) og rødstilk (nær truet, NT). Småspove (nær truet, EN) er også en aktuell art. Listen er ikke uttømmende, og det er ikke gjort en målrettet fuglekartlegging i områdene. Det er behov for å oppdatere kunnskapen for å sette i verk hensiktsmessige tiltak i samarbeid med grunneiere.

Både ved Vikbukta og på Uttakleiv finnes det hekkeområder for sandsvale (sårbar, VU). Her finner vi reirene plassert i de vertikale sandveggene på sanddynene. Ustabile sandmasser og ferdsel over sandsvalenes reirganger er et problem. Grendelaget ved Uttakleiv og BirdLife Norges lokallag i Lofoten har derfor startet et prosjekt med «sandsvalehotell». Det er også gjerdet inn et område der sandsvalene hekker, og det er satt opp skilt med informasjon. Sandsvalene hekker i tette kolonier, og de regulerer antall insekter om sommeren.

Kort om artene som hekker i de utvalgte kulturlandskapene:

Storspove

Storspove kom inn på rødlista i 2010 som nær truet (NT). I 2015 ble den sårbar (VU). Nå er den sterkt truet (EN). Arten har dermed hatt en tiltakende negativ utvikling i Norge de siste tiårene. Trøndelag og Nordland er viktige fylker for arten, og bevaring av bestandene her er av stor betydning for nasjonal bestand. På tre generasjoner (30 år) har bestanden gått tilbake med 50-80 %. Den norske hekkebestanden ble estimert til 2000-3000 i 2015, en halvering siden forrige bestandsestimert. Ødeleggelse av våtmarker og heiområder påvirker arten i disfavør, og i likhet med mange andre fuglearter gjør intensivt jordbruksdrift det vanskelig å gjennomføre vellykket hekking. Arten hekker på bakken, oftest i kantsoner, heier og annet restareal i tilknytning til kulturmark.

Figur 13. Storspove er sterkt truet (EN). Foto: Martin Eggen

Småspove

Småspoven er listet som nær truet (NT) på den norske rødlista. Bestanden har hatt en tilbakegang på 15-30 % over tre generasjoner (18 år). Småspoven har sine hekkeplasser hovedsakelig ved høyereliggende heier og myrer, men også ved kysten, spesielt nord i landet. Småspovene er en sommergjest som kommer helt fra overvintringsområdene i Vest-Afrika. Årsakene til artens nedgang i Norge er i hovedsak ukjent. Ødeleggelse av våtmarker og intensivering og forringelse av kulturmark der den hekker, fører til færre gunstige

hekkeplasser. Habitatforringelse eller svikt i næringstilgangen langs trekkrutene eller i de tropiske overvintringsområdene kan påvirke småspoven negativt. Arten hekker på bakken.

Figur 14. Småspove er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Rødstilk

Rødstilken er nær truet (NT). Ødeleggelse og drenering av egnet habitat både for hekking og næringssøk er en betydelig trussel, ikke minst i jordbrukslandskapet. Tilbakegang hos andre arter som tilbyr beskyttelse gjennom antipredatoradferd (vipe, terne, måke), kan også være en medvirkende faktor til tilbakegangen. Den europeiske hekkebestanden hos rødstilk har gått tilbake med over 50 % i perioden 1980–2017. Også her i Norge ser vi en tilbakegang, med en årlig nedgang på 1,7 % i perioden 1996–2019, noe som tilsvarer en nedgang på rundt 21 % gjennom hele perioden. Det viser data fra prosjektet «Terrestrisk overvåking fugler – ekstensiv (TOV-E). Kilde: Artsdatabankens Rødliste for arter (2021). Arten hekker på bakken.

Figur 15. Rødstilk er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Tjeld

Tjeld er listet som nær truet (NT) på den norske rødlista. Bestanden har hatt en tilbakegang på 15–30 % over tre generasjoner. Arten hekker hovedsakelig på bakken.

Figur 16. Tjeld er nær truet (NT). Foto: Martin Eggen

Fiskemåke

Fra å være en utbredte og tallrik art, er fiskemåken forsvunnet mange steder. Ikke minst gjelder dette ytre kyst, der marine ressurser utgjør en stor del av føden i år slik mat er lett tilgjengelig. Fiskemåken er generalist, og nyttiggjør seg også av insekter og bløtdyr som meitemark den finner i våtmark og kulturmark.

Fiskemåke er listet som sårbar (VU) på den norske rødlista. Den har hatt en tilbakegang på 30–50 % på tre generasjoner (33 år). Predasjon (mink), forstyrrelser, svikt i næringsgrunnlag, ulovlig etterstrebelse eller ødeleggelse av reir, egg og unger og tap av våtmark er negative påvirkningsfaktorer.

Arten hekker ofte på bakken, men kan også legge reir og egg i høyden.

Figur 17. Fiskemåke er sårbar (VU). Foto: Martin Eggen

Aktuelle tiltak

Prioriterte oppgaver for å ivareta ornitologiske verdier i kulturlandskapene:
Kartlegge fuglefaunaen. Dette bør gjøres tidlig i planperioden. Kanalisere og skilte (også rene informasjonsskilt i tillegg til påminnelse om båndtvang) basert på feltundersøkelsene.
Gjøre tiltak i samarbeid med grunneier basert på feltundersøkelsene. Prioritering settes opp etter kartleggingen og gjennomføres der det er ønskelig og mulig, også ift. etablerte tilskuddsordninger.

I veilederen [Fugler jordbrukslandskapet – hvordan ta vare på de bakkehekkende artene](#), utarbeidet av BirdLife Norge i samarbeid med Norges Bondelag er flere mulige tiltak er listet opp. Tiltakene er listet opp under og beskrevet i veilederen.

- Opprettholde et varierte landskap
- Vekstskifte og brakklegging
- Opprettholde beiteareal og et allsidig jordbruk
- Utbedring og skjøtsel av kantsoner
- Fjerning av busker og trær
- Tilgang på fuktighet
- Redusert sprøyting og bruk av kunstgjødsel
- Hensynsfull slått
- Skjøtsel for redusert predatortetthet

3.8. Prioriteringer

For å kunne gjøre gode prioriteringer av tiltak med tanke på de biologiske verdiene i området er det behov for ny kartlegging etter det nye NIN- kartleggingssystemet. De prioriteringer som er gjort bygger på nåværende kunnskap og kartlegging.

Overordnede myndigheters ønsker og prioriteringer

-
-

(Legges inn etter innspill høring)

Lokaliteter registrert med A-verdi – svært viktig, vurderes til å ha nasjonal interesse.

Lokale ønsker og muligheter

Tiltak som skal prioriteres

- Kartlegging av de biologiske verdiene etter NIN- kartleggingssystemet
- Kartlegging av fugler i området
- Videreutvikle og videreføre tiltak med Sandsvaleyhotell
- Informere om sårbare beiteområder, avgrense og lede trafikken til utvalgte områder
- Informere om båndtvang

Figur 18. Naust og eldre rorbu på Eggum. Foto: Henriette Crook

4. Kulturhistoriske verdier

Kort oppsummert:

Yttersida preges av et historisk fiskerbondesamfunn hvor jordbruk og fiske har vært sentrale leveveier. Området viser spor fra steinalder til nyere tid, og flere bygder, som Unstad og Eggum, har godt bevarte bygningsmiljøer med landsbystruktur. Hele området er oppført på Riksantikvarens KULA-liste og omfattes av hensynssoner i kommuneplanen.

Unstad og Eggum har de eldste bygningsmiljøene med 39 bygninger fra før 1900. I området finner vi også stier, taremiler og krigsminner som Eggums radarstasjon fra andre verdenskrig. I alt 43 av 63 SEFRAK-registrerte bygninger i området står fortsatt, hovedsakelig våningshus. Mange bygninger har fått oppgraderinger, men ikke alltid etter antikvariske prinsipper.

Kulturminner i området inkluderer jernaldergraver, nausttufter, gårdshauger og bosetnings-aktivitetsområder. Kulturmiljøene inneholder også steinalderminner som taregroper og spor etter gamle veier.

Kulturhistoriske verdier

4.1. Innledning

Fiskerbonden og jordbrukslandskapet

Alle bygdene innenfor Yttersida kulturlandskap er preget av lang tids bosetning. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd, men er under press for videre drift. Dagens bosetting ligger ofte plassert på samme sted som eldre bosetting, og kulturminneverdiene representerer i stor grad jordbrukslandskapet og fiskerbonden i jernalder, middelalder og nyere tid, men også steinalderens jakt-, sanke- og fiskersamfunn.

På Unstad og Eggum finner vi de best bevarte bygningsmiljøene. I enkelte av bygdene er det gjort flere tiltak for formidling av områdets kulturhistorie. Blant annet på Uttakleiv hvor det er satt opp QR-koder langs Uttakleivvegen hvor man kan lese seg opp på historien. På Eggum er radarstasjonen og området rundt godt tilrettelagt og populært for besøk. De fem bygdene er også på Riksantikvarens KULA liste. Eggum, Unstad og Uttakleiv omfattes også av hensynssone kulturmiljø i gjeldende kommuneplanens arealdel.

Registrerte kulturminneverdier

Til sammen er det registrert totalt 33 områder med flere lokaliteter for arkeologiske minner, og omkring 63 SEFRAK-registreringer (bygninger fra før 1900).

Figur 19. Utklipp fra miljøstatus viser arkeologiske kulturminneregistreringer innenfor UKL området, markert med svart strek. Det er totalt 33 områder med flere lokaliteter.

Figur 20. Utklipp fra miljøstatus viser SEFRAK registreringer innenfor UKL-området. Det er totalt 63 SEFRAK-registreringer, hvor av 44 bygninger fortsatt står i dag.

4.2. Nyere tids kulturminner (fra år 1537 og fram til i dag)

Oversikt over nyere tids kulturminner

Nyere tids kulturminner regnes som kulturminner fra år 1537 og frem til i dag. Av nyere tids kulturminner utmerker Unstad og Eggum seg med landsbystruktur hvor vi finner vi de eldste bygningsmiljøene, med til sammen 39 gjenværende bygninger fra før år 1900. På Haukland, Vik og Eggum finner vi også et par eldre bygninger i tillegg til, listeførte veier og stier. Vi finner også krigsminner, som den tidligere tyske radarstasjonen «Borga» som ble bygget på Eggum under andre verdenskrig.

I SEFRAK-registeret finner vi en oversikt over bygninger i området bygget før år 1900. Et bygg registrert betyr ikke nødvendigvis at bygget er et verneverdig kulturminne. På samme vis kan et bygg være verneverdig uten å være registrert i SEFRAK. I Vestvågøy skal det ved byggesaksbehandling og planbehandling av bygninger registret i SEFRAK og andre verneverdige bygg gis en særskilt vurdering knyttet til kulturminneverdien. Kommunen kan kreve en tilstandsvurdering ved søknad om rivning eller vesentlig endring. Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold på verneverdige bygninger og SEFRAK -bygninger skal meldes til kulturminnemyndighetene

Det er gjort en befaring og vurdering av alle SEFRAK-registrerte bygg i UKL-området i forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen. Oppsummering fra befaringen ligger i vedlegg 2.

Registreringene viser at det i dag er 43 av 63 SEFRAK-registrerte bygg som fortsatt står. Flesteparten er de gjenværende eldre bygningene er våningshus som i dag benyttes som bolig eller fritidsbolig, og er godt vedlikehold. Det varierer samtidig i hvilken grad restaurering og vedlikehold av bygningene er gjort i tråd med antikvariske prinsipper.

Fra registreringer gjort vår 2024, ble det vurdert at 17 av de 43 fremstår som godt ivaretatt etter antikvariske prinsipper.

I tillegg er det også andre bygninger og objekter som er av historisk interesse og som forteller oss om livene som har vært levd i de fem bygdene opp gjennom tidene.

SEFRAK-registreringer						
Bygningstype	Vik	Haukland	Uttakleiv	Unstad	Eggum	Totalt
Våningshus		1	1	13		15
Bolighus	1			-	4	5
Rorbu				-	6	6
Naust				1	4	
Fjøs			1	5	3	9
Skolehus	1			1		
Sjå			1			
Annet					1 (Krambua)	1
Totalt	5			20	18	43
Hvorav godt ivaretatt etter antikvariske prinsipper			3	5	9	17
Bygninger fra før 1850	0			5	1	6

Oppsummering av andre registreringer							
Bygningstype	Vik	Haukland	Uttakleiv	Unstad	Eggum	Totalt	Godt bevart
Fjøs	1						1
Skolehus	1					1	1
Posthus				1	1	2	2
Ruiner		1 (naustmur)			1 (mur etter badehus)	2	
Grendehus			1	1	1	3	

Veier og stier		
Navn	Område	Vern
rideveg fra 1850	Uttakleiv - Haukland	Uavklart
uttakleivvegen	Uttakleiv - Haukland	Statlig listeført, objekt 12 i Statens vegvesens landsverneplan.
utakleivtunnelen	Uttakleiv - Haukland	Statlig listeført

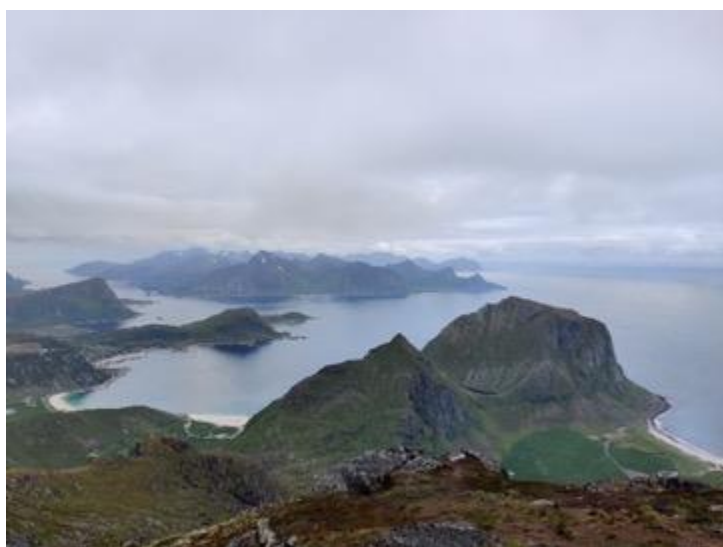
Bygningstiljøene i kulturlandskapet

Vik, Haukland og Uttakleiv

På Vik, Haukland og Uttakleiv består bygningstiljøet av få, spredte gårder, boliger og fritidsboliger. Kun 5 bygninger er fra før år 1900 (SEFRAK).

Haukland og Vik

Bildet under viser Haukland fra ca. 1930. I dag er det to gjenværende våningshus fra før 1900. Bygningene er gjennom tiden gjennomgått oppgraderinger i større og mindre grad, som gjør at bygningene vurderes til å ha lav kulturhistorisk verdi i dag. I tilknytning til våningshuset på Haukland står det også en fjøs som ikke er SEFRAK-registrert, men som fremstår av eldre karakter, har originale kvaliteter og vurderes som bevaringsverdig. Denne har behov for vedlikehold. På Haukland er det også vel bevarte og godt synlige steingjerder.

Figur 21. Oversiktsbilde fra venstre Vik, Haukland og Uttakleiv. Foto: Aapo Rautio, 2023.

Haukland ca 1930

1. Fjosen til Peder Frantzen
2. Huset til Albert
3. Fjosen til Alfred Johansen og Henrik Johansen
4. Hus til Henrik Johansen
5. Hus til Rasmus Starheim
6. Hus til Peder Frantzen
7. Gammelstua til Rasmus Starheim
8. Fjøs Peder Eriksen
9. Hus og sjå til Peder Eriksen og Anna på Bakkan
10. Hus Johan Pedersen
11. Fjøs til Rasmus Starheim
12. Hus Paul Johansen
13. Hus Johan Karlsten
14. Hus Laurits Lauritsen
15. Hus Magnus Sørensen
16. Hus Nils Sørensen
17. Hus Hans Hansen
18. Fjøs Johan Pedersen

Eier av bilde: Ole Kristian Fjelltnun Larsen Haukland

Opplysninger gitt av: Holger Johansen, Haukland og Eldar Stig Andersen, Uttakleiv

Figur 22. Haukland ca. 1930. Opplysninger gitt av: Holger Johansen, Haukland og Eldar Stig Andersen, Uttakleiv. Eier av bildet: Ole Kristian Fjelltnun Larsen Haukland.

Uttakleiv – våningshus, fjøs og sjå

På Uttakleiv står et godt vedlikeholdt våningshus, fjøs og en sjå i et bygningsmiljø. Sjåen er ifølge en i samarbeidsgruppen en tidligere rorbu flyttet fra Æsholman.

Figur 23. Bygningsmiljø på Uttakleiv datering fra ca 1800-1899 med Sjå, Vesterparten (11) til venstre Våningshus Uttakleiv (10) i midten og Fjøs Vesterparten (9) til høyre. Foto: Henriette Crook, juni 2024.

Figur 24. Flybilde av Unstad viser oppdeling av landbruksjorda og landsbystrukturen. Foto: Nikolay Hjertaas, mai 2023.

Bygdene Unstad og Eggum utmerker seg med landsbystruktur og omfattende oppdeling av landbruksjorda, noen steder med godt synlige steingjerder. Her finner vi de eldste bygningsmiljøene, med til sammen 39 gjenværende bygninger fra før år 1900. Bygningsmiljøene på Eggum og Unstad er også utvalgt kulturmiljø i Kulturminneplan for Lofoten, som er utvalgte nasjonale regionale kulturminner i Lofoten.

*Figur 25. Eggum i midnattssol. Her kan vi se landsbystrukturen i horisonten.
Foto: Ronny Steve Johansen.*

Eggum

På *Eggum* gir den eldre og nyere bebyggelsen et særegent kulturlandskap, med kanskje de best bevarte bygningsmiljøene med bebyggelse fra 1800- og 1900-tallet, bestående av godt bevarte naust og rorbu samt molo og med velbevarte steingarder langs teiginndelingene. Den gamle moloen og steinvorrene nedenfor bebyggelsen stod ferdig i 1921. Her finner vi også velbevart sommerfjøsrekke, hvor husdyrene ble flyttet på våren/sommeren for å bedre utnytte beiteressurser i felles utmark. Sommerfjøsene er ikke registrert som kulturminner. På Eggum ligger også en radarstasjon og ruiner fra krigsårene som er godt tilrettelagt for besøk.

Figur 26. Eggum.

Unstad

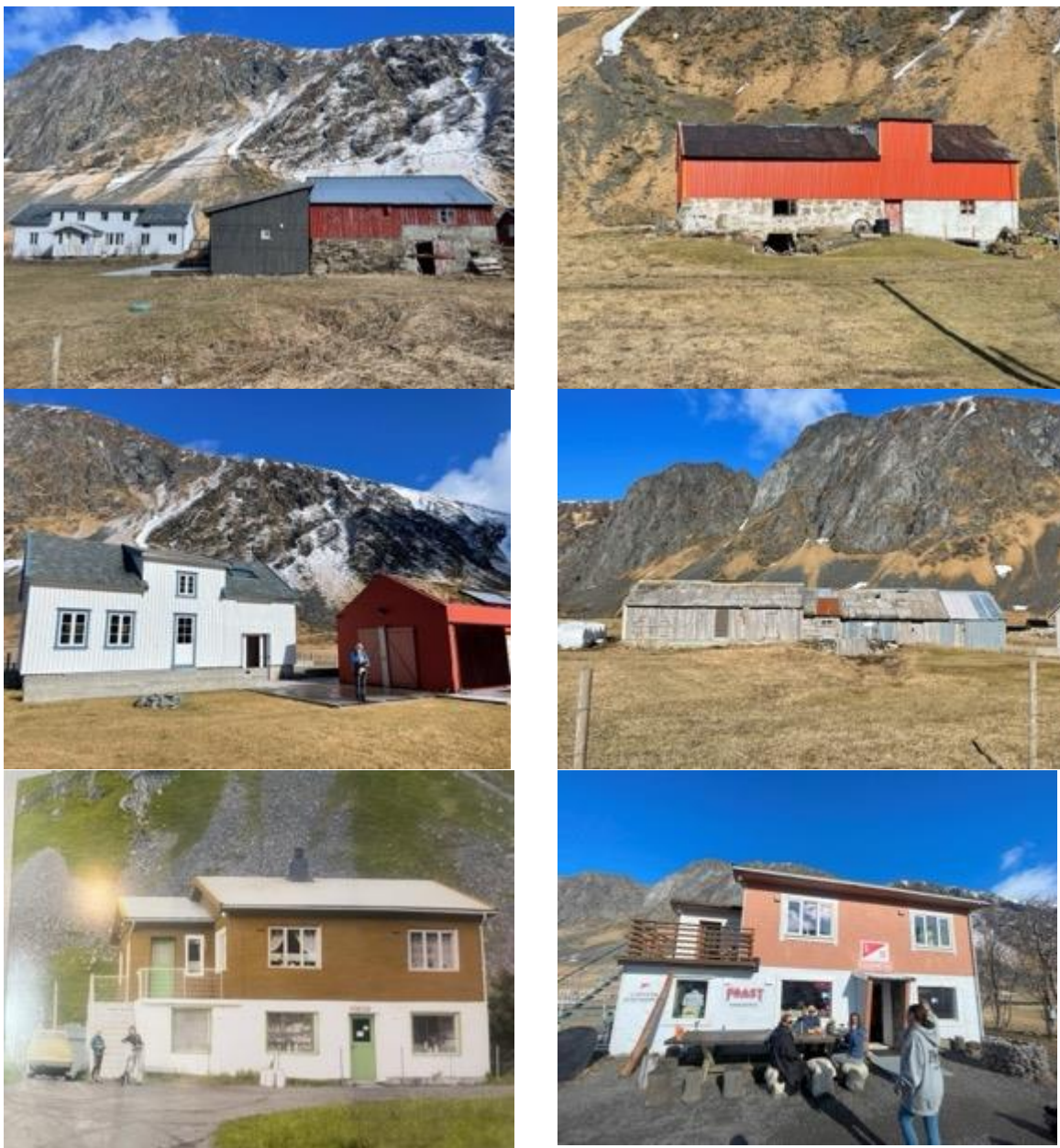
Unstad kjennetegnes også av landsbystruktur og oppdeling av landbruksjorda. Bebyggelsen utgjør et tett bygningsmiljø fra slutten av 1880-tallet og tidlig 1900-tall som omfatter gårdsbebyggelse med våningshus og driftsbygninger, samt ei naustrekke og kirkegård ved havet. Den tette konsentrasjonen av våningshus står på toppen av en gårdshaug med utbredelse på om lag 90 x 400 meter.

Stående bebyggelse og levninger av tidligere bebyggelse ligger i et kulturlandskap med steingjerder og vegetasjonsendring som et tydelig skille mellom innmark og utmark.

Innmarka på Unstad er for øvrig karakteristisk ved mange spor etter tidligere teigdeling. Landskapet på Unstad er et lukket og lett leselig rom, der mange udaterte grophus i strandvollen av rullestein nord for bebyggelsen og et strandet forsøk på veibygging til Eggum også er en del av særpreget.

I dag er mange av våningshusene og boligene renoverert med moderne effekter. Vi finner samtidig enkelte av bygningene som er renoverert hvor originalitetene er bevart. Fjøs er godt bevart med originale kvaliteter, men flere har også behov for rehabilitering. Unstad er i dag kjent for sin surfekultur, og bygda har blitt en internasjonal destinasjon for surfere, til tross for sitt arktiske klima. Det gamle skolehuset er bygget om til surfesenter, og den gamle butikken og posthuset er godt ivaretatt og er i dag en kafe og surfesenter.

Unstad er mest regulert av de fem bygdene når det kommer til bygningsvern, hvor det foreligger rivningsforbud i reguleringsplan vedtatt 20.10.2020 med planID 201809.

Figur 27. Bygg på Unstad.

Unstad-menn og en kar fra Eggum. Ca.1930

Tydelig at sixpence var populært. Bildet er tatt på Bøstad, trappa til Barth-butikken.

Fra venstre: Aksel Leonhardsen (1909-1992), Eliot Kristensen, Samuel Stensen (1908-1985), Erling Hansen, Harald Hansen, Fridtjof Johansen og Fredrik Selmersen (1906-1980).

Opplysninger: Annic Monsen

Sommerfjøsene

På Eggum ligger det en karakteristisk rekke av sommerfjøs. Sommerfjøsene er bygget for den varmeste årstiden, dette er avspeilet i valg av materialer. Raktømmer og kassebord ble ofte benyttet, syll og grind ble satt sammen av råved eller hesjestaurog lasket sammen med spiker. Skjeltersjøen ble gjerne fundamentert på holsteiner, eller en enkel mur av gråstein. Inne i muren ble det fylt opp med mindre stein og jord som over tid ble til et hardt jordgulv. Takene kunne være tekt med torv, bord eller ulike plater. Under er et gammelt bilde av fjøsene som er tatt mens de enda var i bruk. Fjøsene er plassert mellom utmark og innmark.

Kun på Eggum er et større antall sommerfjøs bevart. Her står de som perler på en snor, som et markant kjennetegn i landskapet.

Sommerfjøsene på Eggum ligger i grensen mellom inn- og utmark, og formidler på denne måten ressursen som utmarka representerer. Disse enkle uthusene var som fenomen knyttet til kysten og kystkulturen. Ifølge Inger Unstad, er det svært få slike sommerfjøs igjen. Sommerfjøsene på Eggum er svært gamle. Fjøsene stod tidligere på Kransen orientert sør-vest, men ble flyttet på 1930-tallet og lagt langs den nye vegen som var planlagt mellom Eggum og Unstad. Fortsatt brukes utmarksområdet til beitemark for sauer.

Figur 28. Tre av sommerfjøsene. Foto: Henriette Crook.

Krigsminner

Kvalhausen radarstasjon

På Eggum er det en tysk radarstasjon fra andre verdenskrig, som overvåket Murmansk konvoiene. Denne radarstasjonen ble anlagt på en høyde som lokalt har navnet Kvalhausen. Det var også andre tyske installasjoner deriblant hestestaller. Disse hestestallene er i dårlig forfatning.

Figur 29. Borga radarstasjon og "Stallene". Foto: Ronny Steve Johansen

Veier og stier

Det barske klimaet og de langgrunne sandbankene som leder inn til hver bygd medfører ofte vanskelige forhold for å ferdes til sjøs. Det går derfor en mengde små stier og veier mellom bygdene, både rundt og over fjellene. Landskapet har en rekke spor etter forsøk på å binde bygdene sammen landveis. Veiene illustrerer hvordan et steilt kystlandskap har krevd forskjellige løsninger basert på de ulike tidenes behov og teknologi. Dette kommer sterkest til uttrykk mellom Uttakleiv og Haukland hvor det er spor etter fire ulike traséer. Første trasé var en [ridevei](#) over Klumpan, kalt *Hest og kløv* som fremstår som en sti lagt i svinger i et bratt og utfordrende terreng over fjellet. I 1902 ble traséen forsterket med tørrmurte veimurer flere steder, og transporten kunne foregå med *hest og kjerre*. I oktober 1947 kom [Uttakleivveien](#) rundt fjellet Veggen, og i dag [Uttakleivtunnelen](#) gjennom fjellet Mannen. Uttakleivveien har vernestatus som statlig listeført, og er objekt 11 og 12 i Statens vegvesens landsverneplan.

I dag er både Uttakleivveien og rideveien tilrettelagt med QR-koder hvor man kan lære om lokalhistorie på turen. Målet er i dag å bevare veiene med mest mulig originale materialer for ettertiden og formidle Uttakleivs veihistorie.

Navn	Område	Tidsperiode	Vernestatus
Hest og kløv	Uttakleiv – Haukland, over fjellet	850 - 1902	Statlig listeført Nasjonal verneplan 2002 Statens vegvesen, Riksantikvaren og FK
Hest og kjerre	Uttakleiv – Haukland, over fjellet – utvidet noe	1902 - 1947	Nasjonal verneplan 2002
Bilvei	Uttakleiv – Haukland, rundt fjellet Veggen	1947 - 1998	Nasjonal verneplan 2002
Tunell	Uttakleiv – Haukland gjennom fjellet Mannen	1998 - >	Nasjonal verneplan 2002

Figur 30. Oversikt over de ulike traséene fra Uttakleiv til Haukland.

4.3. Arkeologiske kulturminner

Bygdene i landskapet har kjente graver og løsfunn fra jernalderen, og gårdshauger med akkumulerte bosettingslag i tilknytning til de antatte hovedbrukene.

Haukland og Vik

På Haukland og Vik finner vi begge steder spor etter et bosetning-aktivitetsområde og gravfelt/gravhaug. Det er også tre nausttuffer mellom Vik og Haukland.

Uttakleiv

På holmene rett utenfor Uttakleiv er det spor etter naust og buer, og i pålandsvind var dette foretrukket havn.

Unstad

På Unstad er det synlige spor etter et velbevart gårdsanlegg med flere tydelige tuffer og gravminner. Dateringer av kokegroper og dyrkingslag viser bruk av boplassen tilbake til førromersk jernalder. Tett på, og som en fortsettelse av gårdsanlegget, er den fredete gårdshaugen med dagens bebyggelse, trolig med like lang brukstid. I rullesteinstrendene finnes en rekke synlige kulturminner, som steinaldertuffer og taregroper, sistnevnte for brenning av tareaske. Disse er foreløpig ikke registrert.

Det er mange steder vanskelig å komme i land med båt på grunn av de langgrunne sandbankene. Dagens naust og de gamle nausttuftene ligger derfor ofte i ansamlinger i de beste områdene for å legge til.

Eggum

Eggum er et verdifullt kulturmiljø med eldre og Nyere bygningsmasse og et særegent kulturlandskap. Det var kort vei til en god havn, noe som gjorde Eggum attraktivt. Mellom fiskevær og radarstasjonen ligger et større område med gårdshaug og gravminner. Inntil veien star en mulig "offerstein. Det finnes også andre forminner i området som ikke er undersøkt nærmere.

Oversikt over arkeologiske kulturminner

Tabellen viser registreringer i Askeladden. Se vedlegg 1 for mer detaljert oversikt over arkeologiske kulturminner innenfor UKL-området.

Område	Navn i Askeladden	Kulturminne
Eggum	Vestvågøy	Veianlegg
	Borga	Forsvarsanlegg
	Eggum	Arkeologisk minne, bronsealder
	Utgarden	Bosetnings-aktivitetsområde
	Eggum	Bosetnings-aktivitetsområde
	Gravfelt	Gravfelt, jernalder
	Eggum	Bosetnings-aktivitetsområde, middelalder
Unstad	Unstad	Område med 5 hustuffer, 3 båtdrag og 2 andre minner
	Unstad	Bosetnings-aktivitetsområde
	Unstad	Arkeologisk minne, tidlig middelalder
	Unstad	Arkeologisk minne, jernalder
	Tofta	Gårdsanlegg: 2 hustuffer og 6 gravhauger
	Unstad	Bosetnings-aktivitetsområde: gårdshaug, middelalder
	Moldbakken	Arkeologisk minne: 6 gravhauger, 1 hustuft, jernalder
	Gravminne	Gravhaug, jernalder
Uttakleiv	Uttakleiv	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv	Gravfelt, jernalder
	Bosetnings-aktivitetsområde	Arkeologisk minne: 1 gravhaug, 1 gårdshaug og 1 løsfunn
	Toftan	Arkeologisk minne, bronsealder
	Storekra	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv	Arkeologisk minne, jernalder
	Uttakleiv vegmiljø	Veianlegg, Uttakleiv - Haukland
Haukland	Kornsteinan	Arkeologisk minne, jernalder
	Haukland nedre	Bosetnings-aktivitetsområde med gårdshaug

Vik	Vik	Båtstøanlegg med tre nausttufter, flere dateringer
	Vik	Bosetnings-aktivitetsområde, etter reformatorisk tid
	Vik	Bosetnings-aktivitetsområde
	Vik	Funnsted, jernalder-middelalder
	Vik	Funnsted, jernalder-middelalder
	Tverrstykket	Gravfelt, jernalder

4.4. Prioriteringer

Arkeologiske kulturminner

Overordnede myndigheters ønsker og prioriteringer

Regional plan for kulturminner i Lofoten- Eggum og Unstad
KULA- Alle fem bygdene

Prioriterte tiltak legges inn etter innspill i høring Nordland fylkeskommune.

-
-

Lokale utfordringer og prioriteringer

For å øke fokus på de arkeologiske kulturminnene er det ønskelig med økt kunnskap både hos forvaltningen og grunneiere. Det kan være aktuelt å velge ut noen av kulturminnene hvor skjøtelsesplan utarbeides og tiltak gjennomføres. Informasjon om kulturminnene utarbeides og gjøres tilgjengelig.

Nyere tids kulturminner

Utfordringer og prioriteringer

Flere våningshus som er godt vedlikeholdt, men ikke etter antikvariske bygningsprinsipper. Den største utfordring for ivaretagelse av kulturminneverdier knyttet til bygningene i kulturlandskapet vurderes derfor å være manglende kompetanse knyttet til vedlikehold og istandsetting. En annen utfordring er fjøs som går ut av bruk og står til forfall. Når det gjelder rorbuer og naust, ser vi at mange er bygget om til utleie og garasjer og derfor har mistet mye av sitt opprinnelige uttrykk. Av de gjenværende bygningene fant vi kun en rorbu som ikke var bygget om.

I enkelte av bygdene er det gjort flere tiltak for formidling av områdets kulturhistorie, som blant annet QR-koder. Det er samtidig potensiale for økt historiefordling.

Prioriteringer for perioden 2024–2028:

Overordnede myndigheters ønsker og prioriteringer

Prioriterte tiltak legges inn etter innspill høring NFK.

-

Lokale prioriteringer:

- Kompetanseheving restaurere og vedlikeholde bygninger
- Restaurere fjøs og rorbuer
- Formidle lokalhistorie
- Kartlegge taremiler på Eggum, Unstad og Uttakleiv (se kulturminneplan), utarbeide informasjon
- Restaurere ferdaveien fra Uttakleiv til Haukland
- Kvalhausen på Eggum – restaurere hestestallene som brukes til formidling/historisk galleri
- Restaurere sommefjøsrekka på Eggum
-

Tiltakene har lik vekting.

Figur 31. Fjøs og bolig i et bygg på Eggum gir særpreg til kulturmiljøet. Foto: Henriette Crook.

5. Besøksforvaltning

Kort oppsummert:

Lofoten er en populær turistdestinasjon, og fra 2016–2017 opplevde regionen en stor økning i besøkstall som førte til problemer med forsøpling og slitasje på naturområder, spesielt på yttersida av Vestvågøy. Vestvågøy kommune startet arbeidet med systematisk besøksforvaltning og var en del av Nordland Fylkeskommunes prosjekt for bærekraftig turisme (2018–2023). Målet var å balansere positive turistopplevelser, lokal trivsel og økonomisk verdiskaping.

Turisme er en viktig inntektskilde, men skaper også utfordringer for lokalsamfunnet, særlig i UKL-området der økt ferdsel sliter på infrastruktur og natur. Arealpresset fører til konflikter rundt parkeringsområder, camping og serviceanlegg, og beiteområder påvirkes av slitasje og forstyrrelser på beitedyr.

Besøksforvaltning bør integreres i samfunnsplanleggingen, slik at turisme balanseres med lokalsamfunnets ressurser. Prinsippet om samskaping står sentralt: reell dialog mellom innbyggere, landbruket, reiseliv og forvaltning er nødvendig for å utvikle strategier og tiltak for bærekraftig turisme og for å fordele ansvaret.

Kommunen har etablert en tverrfaglig arbeidsgruppe for besøksforvaltning med fokus på god ansvarsfordeling, informasjon og strategisk håndtering. Gruppen koordinerer arbeid med sanitæranlegg, arealplanlegging, bærekraftsprosjekter og folkehelse, samt opprettholder kontakten med aktører som Destination Lofoten og lokale initiativ.

Flere tiltak for å håndtere besøksstrømmer er satt i verk i samarbeid med lokale grendelag. Eksempler er skilting og trafikkregulering på Unstad, serviceanlegg på Eggum, bedre parkeringskapasitet på Uttakleiv og et besøkssenter på Haukland.

Besøksforvaltning

5.1. Bakgrunn

Det er et uttalt mål at vi skal satset på turismen i Norge. Lofoten er en av de mest kjente turistdestinasjonene i Norge og i Lofoten og det har vært jobbet over mange år for å markedsføre Lofoten internasjonalt.

Rundt 2016-2017 fikk Lofoten en «turistboom», med påfølgende problematikk knyttet til slitasje og forsøpling med negativ omtale i media. For Vestvågøy kommune sin del kom den største belastningen i de bygdene og områdene som i dag er Yttersida av Vestvågøy UKL.

Besøksforvaltning kom samtidig inn som et nytt ord i vårt vokabular og fra 2018 begynte Vestvågøy kommune å jobbe systematisk med denne tematikken som en del av Nordland Fylkeskommunes pilotprosjekt besøksforvaltning (2018-2023). Prosjektet omfattet reiselivsregion Lofoten, reisemål Vega og besøkspunkt Svartisen i Meløy. Målet for prosjektet var at det skulle utvikles verktøy for kommuner og andre regionale aktører som sikrer at opplevelsen skal være god både for besøkende og fastboende, samtidig som den lokale verdiskapingen blir størst mulig. Dette var en pilot i norsk sammenheng og det ble utviklet veiledere og kurs, aktuelle for både grendelag og politikere. Arbeidet og eksemplene fra Lofoten, Vega og Svartisen er fremtredende i [NOU 2023:10 Leve og oppleve — Reisemål for en bærekraftig fremtid](#) fra Nærings- og fiskeridepartementet.

Besøksforvaltning er en metode for å sikre bærekraftig utvikling. Målet er å sikre at lokalsamfunn, natur og kulturverdiene blir ivaretatt. I tillegg vil en legge til rette for bedre opplevelser for både besøkende og fastboende og øke mulighet for verdiskaping.

Siden 2018 har Vestvågøy klart å få kontroll på de akutte problemene vi stod overfor knyttet til søppel og sanitærforhold. Fortsatt er arbeid med å forebygge slitasje i natur viktig, men det som har blitt en stadig større utfordring, og derav har økt fokus, er hvordan lokalbefolkning skal kunne leve, trives og drive et bærekraftig landbruk i bygdene med det store besøkstrykket.

Det vi har lært disse årene er at reiselivsutvikling og besøksforvaltning handler om å utvikle et helt lokalsamfunn. Vi må dermed særlig vektlegge den sosiale dimensjonen av bærekraftsprinsippene (Bevaring av natur, kultur og miljø – Styrking av sosiale verdier – Økonomisk levedyktighet).

5.2. Problemstillinger

Reiselivet har vokst enormt internasjonalt på 2000-tallet, og ble før koronapandemien spådd å vokse med over 50 prosent innen 2030. Vi ser lokalt at for 2023 har vi tatt igjen, og på flere områder gått forbi 2019 som var toppåret før pandemien. Dette er positivt for mange

gjennom inntjening og arbeidsplasser, men hvordan påvirker det bygdene i UKL-området og tar bygdene del i den økonomiske oppturen, eller opplever de kun slitasjen?

Hvordan forbereder vi oss på mer besøk? Kan vi påvirke utviklingen og styre hvem som skal komme til oss? Vi ønsker å fortelle gjestene hvordan de kan oppleve områdene våre på en bærekraftig måte. Hvordan informerer vi best, både før de kommer og mens de er her? Landskapsområdene i UKL-området er viktige for både lokalbefolkning og tilreisende. Hvordan tar vi vare på disse i arealplanleggingen? Hvordan kan små og store lokalsamfunn være med å styre utviklingen? Hva er de gode løsningene for søppel, toaletter og parkering?

Kan reiselivsnæringen selv engasjere seg i utviklingen av en ansvarlig turisme, som ikke går på bekostning av natur og lokalbefolkning? Dette er problemstillinger og spørsmål som det jobbes med, noe lokalt i de enkelte bygdene, men med også på regionalt- og nasjonalt nivå.

For UKL-området er kanskje den største problemstillingen knyttet til at presset blir så enormt stort på den lille infrastrukturen og de sårbare biologiske verdiene som er der. Dette fører særlig til arealkonflikter mellom tilrettelegging for besøkende og bruken av beiteområdene. Det kan nevnes eksempler som ønske om utvidet parkeringsområder, områder for telt/overnatting og etablering av servicefunksjoner mm. En betydelig økt ferdsel i utmark skaper også utfordringer med slitasje på vegetasjon og forstyrrelser for beitedyr. Utfordringene knytter seg også til fremkommelighet for lokalbefolkningen og de som driver landbruket. Spesielt er dette problemet fremtredende på finværsdager i juni/juli når alle skal på stranden, og samtidig skal slåttene skje effektivt. Dette fører til utfordringer med villparkering langs smale veger, som videre reduserer og forsinker fremkommelighet under innhøstingen.

Det kan ikke forventes at de få gårdbrukerne som driver i området kan løse disse utfordringene alene i møte med store reiselivsaktører og samfunnet. Det finnes eksempel på hvordan samarbeid mellom gårdbrukere og reiselivsaktører kan løse beitekonflikter. Beitelagene i UKL-området gikk i dialog med Lofoten Ultra-Trail og fikk omdirigert et terrengløp som skulle gå gjennom UKL-området i den mest sårbare tiden på våren. Det viser hvor viktig det er at landbruksnæringen er til stede på de rette arenaene. Gårdbrukerne må få en stemme i Vestvågøy kommunes arbeidsgruppe med besøksforvaltning, Destination Lofoten og øvrige fora som påvirker UKL-området.

Utfordringene med hensyn bosetting

- Det er et økende press på bosettingen i lokalsamfunnene ved at boliger benyttes som fritidsboliger og til korttidsutleie.
- Økt konkurranse om eiendommene bidrar med prispress på småbruk og boliger. Det skaper problemer for unge mennesker som ønsker å bosette seg i området.
 - Mange av småbrukene selges videre innen familien, som ofte er utenbygdsboende, og boligene bli brukt til fritidsformål.
 - Det etableres et bosettingsmønster med få fastboende

Utfordringene med landbruksdrift i et område med så stor turiststrøm

- Stopp i slåttearbeidet på grunn av parkering langs smale veier hvor en blir innesperret.
- Trafikk i beiteområdene og dyr som ikke får ro til å beite og av og til skremt eller jaget av folk og spesielt løshunder.
 - Stor trafikk kan skape problemer under sanking av beitedyr. Det vises lite forståelse og hensyn slik at dyr blir skremt.
 - Økt press fra eiere med hund som ikke respekterer båndtvang.
- Beiteområdet utsettes for slitasje som f.eks. utvidelse av flere parallelle stier.
- Økt smittepress knyttet om mot nye sykdommer for våre husdyr.

5.3. Grunnleggende prinsipper

Integrert del av samfunnsplanleggingen

Særegent for reiselivet som næring er at produksjon og forbruk skjer på samme sted. Derfor påvirker det samfunnet det utøves i. Besøksforvaltningen har som mål å finne balansen mellom bruk og det å ta vare på stedets ressurser, og hører derfor hjemme i den helhetlige samfunnsplanleggingen. På samme måte som folkehelse og miljø, bør gode besøksforvaltningsprinsipper bli en integrert del av planarbeidet.

Samskaping

Det er innbyggerne som føler problemene på kroppen og det er også de som gjerne sitter på løsningene og ressursene til å sette de ut i livet. God dialog mellom forvaltning, reiseliv og innbyggere er viktig for å finne de gode løsningene. Reell samskaping kan oppnås når en går sammen om å 1) definere utfordringer og mål 2) utvikle strategi og løsninger 3) finne finansiering 4) gjennomføre tiltak 5) fordele risiko og feire suksess (KS-håndbok 2018: La oss gjøre det sammen!)

5.4. Organisering i Vestvågøy

Vestvågøy kommune har opprettet en tverrfaglig arbeidsgruppe for besøksforvaltning hvor målet er å bidra til en tydelig ansvarsfordeling, god informasjonsflyt og strategisk håndtering av besøksforvaltning innenfor kommunens ansvarsfelt.

Besøksforvaltningsgruppas oppgaver har vært:

- Være bindeledd mot Nordland fylkeskommunes prosjekt for besøksforvaltning Lofoten (avsluttet 2023)
- Være bindeledd mot Destination Lofotens utviklingsarbeid
- Være bindeledd mot andre prosjekter hvor bærekraft og besøksforvaltning har fokus

- Koordinere arbeid med kommunale sanitær-/serviceanlegg og oppfølging av driftsavtaler
- Koordinere mot strategi og planarbeidet i kommunen
- Koordinere mot kommunes turistinformasjon og privat turistinformasjon
- Koordinere mot kommunens arbeid med folkehelse
- Koordinere mot lokale initiativ, lag og foreninger
- Deltakelse på fagsamlinger og svare på høringer og forespørsler på området
- Ivareta hensyn til Vestvågøys naturverdier og kulturminner og andre forvaltningsoppgaver

Gruppen har bestått av representanter for eiendomsdrift, arealplanlegging, miljø og næring. I tillegg er Destination Lofoten, Friluftsrådet og driftsselskapet Hauklandstranda AS representert.

Landbruksforvaltningen skal fra 2024 delta i kommunens besøksforvaltningsgruppe.

5.5. Besøksforvaltningstiltak i UKL området

Vestvågøy kommune har pågående prosjekter og samarbeid med grendelagene om en rekke besøksforvaltningstiltak. I 2024 og 2025 er dette hovedfokusområder:

Unstad

Møter med Unstad grendelag for oppfølging av politisk sak (FS-042/24, 08.05.24) om mulige tiltak for å redusere trafikkproblemer og villparkering. Skilting vil være et tiltak hvor UKL-midler vil bidra positivt. Oppfølging av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet gitt høsten 2024.

Eggum

Dialog med Statens vegvesen - Nasjonale Turistveger og Eggum bygderåd om oppfølging av serviceanlegg/kiosk. Bygderådet har også ønsket om å utvide parkeringsplassen.

Uttakleiv

Oppfølging av Uttakleiv grendelag i forhold til reguleringsplan for økt parkeringskapasitet og bedre tilrettelegging for telting. Det skal gjennomføres evaluering av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet. Det er også utfordringer i forhold til avløp fra sanitæranlegg som vil kreve større investeringer.

Haukland

Bygging av besøkssenter i samarbeid med Statens vegvesen - Nasjonale Turistveger. Åpning er planlagt februar 2025. Oppfølging av tillatelse til innkreving av avgift for adgang til friluftsområdet gitt 2024. Vestvågøy kommune bistår interesseforening og States vegvesen – Norsk vegmuseum i tilrettelegging for restaurering av ferdaveien på Haukland-sida, et flerårig prosjekt.

6. Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel

Kort oppsummert:

Vestvågøy kommune fordeler årlig statlige midler til tiltak som støtter opp om å ivareta verdiene og bidra til utvikling i «Yttersida av Vestvågøy Utvalgt kulturlandskap» (UKL). Prosjektene inkluderer restaurering og skjøtsel av arealer, tiltak i beiteområdene, restaurering av kulturminner, tilrettelegging, skilting og formidling, kartlegging, planlegging, næringsutvikling, og andre tiltak som fremmer formålet med ordningen.

Tiltaksplanen for 2024–2028 fokuserer på seks delmål. Det er et mål å bevare og styrke landbruk og bosetting, fremme lokal verdiskaping, ta vare på og formidle kunnskap om biologiske og kulturhistoriske verdier og sikre en bærekraftig tilrettelegging for besøkende, og skape et aktivt fellesskap og et levende lokalsamfunn i området.

Tiltaksplan: restaurering og skjøtsel

6.1. Årlige UKL-midler til tiltak i området

Staten bevilger hvert år ut midler til tiltak i «Yttersida av Vestvågøy utvalgt kulturlandskap». Både privatpersoner, lag og foreninger og andre organisasjoner og foretak kan søke midler på eget søknadsskjema utarbeidet for denne ordningen. Samarbeidsgruppa og kommunens tverrfaglige arbeidsgruppe gir innspill til prioritering av søknader.

Midlene blir utlyst av kommunen, som administrerer ordningen, vedtar søknader og utbetalinger.

6.2. Gjennomførte tiltak

I 2023 som var første søknadsomgang kom det inn 16 søknader på totalt 2 millioner. Kommunen hadde 1 million til fordeling på 11 søknader som ble innvilget. I 2024 har kommunen behandlet 17 søknader med en totalsum på ca. 1,9 millioner kroner. Av disse ble 13 innvilget helt eller delvis, og ca. 0,83 millioner kroner ble fordelt.

Det har vært prosjekter innen følgende kategorier:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold av bygninger og andre kulturminner
- Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende
- Formidling
- Planlegging av tiltak
- Kartlegging og dokumentasjon
- Andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

Total liste med UKL-finansierte prosjekter så langt finnes i vedlegg 4.

6.3. Tiltaksplan 2024-2028

Delmål:

1. Bevare og styrke landbruk og beiteområder
2. Fremme lokal verdiskapning og øke bosetningen
3. Ta vare på og formidle lokal kunnskap om jordbruk, kulturlandskap og historie
4. Legge til rette og styre besøkende som respekterer natur og kulturarv

5. Bevare viktige kulturminner
6. Skape et aktivt fellesskap og samarbeid.

Tiltaksplan

Delmål	Område	Tiltak	Når
<p>01</p> <p>Bevare og styrke landbruk og beiteområder.</p> 	Felles	NIN-kartlegging Skjøtsel av utmarksgjerder Beitetiltak Bevare kulturlandskapet Rekruttere nye gårdbrukere Skjøtselsplan for bevaring av viktige biologiske verdier	2025 2024 - 2028 2024 - 2028 2024 - 2028
<p>02</p> <p>Fremme lokal verdiskaping og øke bosettingen.</p> 		Støtte tiltak som bidrar til økt verdiskaping og økt bosetting Kræsjkurs i besøksforvaltning som involverer flere, gir større innsikt og kompetanse i flere tema (jfr. formidlingsplan)	2024-2028 2025-2027
<p>03</p> <p>Ta vare på og formidle lokal kunnskap om jordbruk, kulturlandskap og historie.</p> 	Felles	Formidlingsplan Formidling av lokalhistorie Fagdager Refotografering Nyhetsbrev	2025-2027 2024-2028 2024-2028 2025-2026 2024-2028
<p>04</p> <p>Legge til rette og styre besøkende som respekterer natur og kulturarv</p> 	Felles	Utarbeide formidlingsplan og skiltplan Trafikal tilrettelegging Gjennomføre informasjonstiltak Gjennomføre skilting	2023-2028 2024-2028 2024-2028 2024-2028
	Felles	Utarbeide tilstandsrapport av et utvalg SEFRAK-registre bygg Kompetansehevende tiltak Restaurering og skjøtsel av utvalgte kulturminner	2024-2025 2024-2028 2025-2028

<p>05</p> <p>Bevare viktige kulturminner</p> 		Gi innspill til kulturminneplan for VV	2024-2025
		Gi innspill til bestemmelsene i reguleringsplan for Unstad som gjelder bevaring av bygningsmiljøet	2025
		Gi innspill til rullering av arealplan	2025
<p>06</p> <p>Skape et aktivt fellesskap og samarbeid</p> 		Arrangere høsttakkefest, sauesanking m fest og andre møteplasser	
Andre pågående prosjekter			
	Unstad	Unstadveien fra Saupstadveien (Fv. 7720) til Varden og utredning av nye parkeringsplasser	Pågående
		Flytting av toalett fra Haukland til Unstad	Pågående
	Haukland	Nytt servicebygg	Pågående
	Uttakleiv	Planinitiativ regulering av telting og parkering	

7. Forhold til overordnede planer og lowerk

Kort oppsummert:

Riksantikvaren har foreslått Yttersida av Vestvågøy som et kulturhistorisk landskap av nasjonal interesse, og områdene må inkluderes i kommunal planlegging for å ivareta verdier i henhold til KULA-registeret.

Eggum og Unstad er del av kulturminneplanen for Lofoten, som identifiserer viktige kulturminner og kulturmiljøer, med spesiell vekt på deres unike landskapskarakter.

Vestvågøy kommune utarbeider naturmangfoldplan for kommunen og oppdaterer kommuneplanens arealdel med bestemmelser for bevaring av kulturminner, særlig i henhold til SEFRAK-registeret.

Kulturminneloven beskytter automatisk fredede kulturminner, og tiltak som berører disse må meldes til relevante myndigheter. Naturmangfoldloven fremhever områdets betydning for viktige naturtyper.

Forhold til overordnede planer og lovverk

7.1. Nasjonale føringer

Riksantikvaren har våren 2024 sendt utkast til [rapport for Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland på høring](#). Det er i alt forslag om 16 landskap i 17 kommuner – **Yttersida av Vestvågøy er valgt ut som et av områdene**.

KULA er et register over de kulturhistorisk mest verdifulle landskapene i landet, og skal være et verktøy for kommunal planlegging og sektorplanlegging – der kommunene får et hovedansvar. Status som KULA-område innebærer at KULA-områdene bør inngå i kommuneplanarbeidet når det gjelder Hensynssone c) med retningslinjer, Generelle bestemmelser, vurdere og ivareta verdiene i KULA-områdene i reguleringsplaner, dispensasjonssaker og byggesaker, saker etter jordlova og skogbruksloven, samt at det bør inngå i kommunale kulturminneplaner, og i kommunens uttalelser til konsesjonssaker.

Figur 32 Utkast til avgrensning fra rapport.

7.2. Regionale planer

Kulturminneplan for Lofoten

Eggum og Unstad inngår i Regional kulturminneplan for Lofoten. Planen er utarbeidet av Nordland fylkeskommune som har foretatt registreringer av utvalgte nasjonalt og regionalt viktige kulturminner og kulturmiljø i regionene Lofoten og Sør-Helgeland. Kulturminneplan for Lofoten ble ferdigstilt i 2007 og består av 156 kulturminner i Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan kommune. Ut fra en kulturminnefaglig vurdering, og på grunnlag av eksisterende registre samt lokal kunnskap, er det valgt ut viktige kulturminner og kulturmiljøer.

I den regionale planen står det at Unstad (98) og Eggum (99) utmerker seg som spesielt verdifulle kulturlandskap hvor bebyggelsens landsbystruktur, rike innhold og plassering i landskapet gir et verdifullt særpreg.

7.3. Kommunale planer

Naturmangfoldplan

Vestvågøy kommune utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold, som vil være et viktig kunnskapsgrunnlag for ivaretagelse av naturmiljøet, blant annet i kommunale prosesser tilknyttet arealbruk.

Planen har vært på høring våren 2024, og forventes å ferdigstilles i løpet av høsten.

Kommuneplanens arealdel

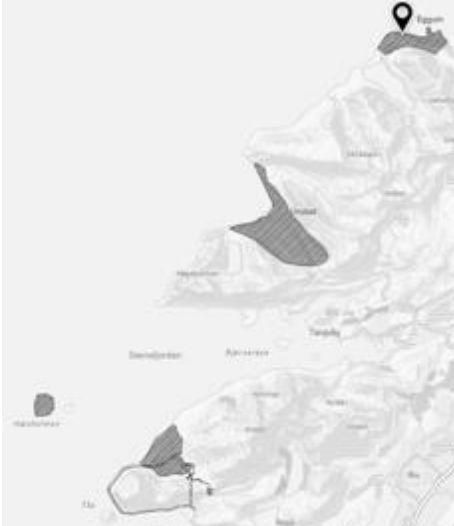
Kommuneplanens arealdel har generelle bestemmelser med retningslinjer om kulturminner og kulturmiljø (§2.20) omhandler SEFRAK-bygninger innenfor UKL området, samt hensynssoner og bestemmelsesområder som setter premisser for bruken av arealene innenfor bestemte områder.

Den generelle bestemmelsen §2.20 om Kulturminner og kulturmiljø sier at alle saker som berører utvalgte kulturmiljøer i «Kulturminneplan for Lofoten», SEFRAK-registeret og eventuell andre kulturmiljøer avmerket med hensynssone H570 eller H730 skal sendes regional kulturminnemyndighet til uttalelse.

SEFRAK-bygninger

Kulturmiljø og verneverdige bygninger, samt bygninger registrert i det sentrale registeret for faste kulturminner (SEFRAK), skal ved byggesaksbehandling og planbehandling gis en særskilt vurdering knyttet til kulturminneverdien. Kommunen kan kreve en tilstandsvurdering ved søknad om rivning eller vesentlig endring. Alle tiltak ut over vanlig vedlikehold på verneverdige bygninger og SEFRAK -bygninger skal meldes til kulturminnemyndighetene

Hensynssoner

Båndlegging etter lov om naturvern - H720_2-3	Kart
<p>H720_3 Eggum naturreservat FOR 2002- 12- 06 nr 1447, Forskrift om Kystverneplan Nordland, vedlegg 50, Eggum naturreservat, Vestvågøy kommune, Nordland;</p>	
<p>Utvalgte kulturmiljøer - H570</p> <p>Innenfor områder avmerket med hensynsone H570 må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendring som vesentlig endrer bygningsmiljøets, øvrige kulturminner eller landskapets art og karakter, eller på annen måte forringer området. Kulturmiljøet skal danne premissene for eventuelle tiltak i og inntil disse områdene.</p> <p>For bygninger innenfor områder avmerket med hensynsone H570 skal det legges stor vekt på å bevare eksisterende utforming eller tilbakeføre til bygningens opprinnelige karakter og byggestil, avhengig av hva som best ivaretar bygningens kulturhistoriske verdi. Dette gjelder særlig bygningens form, takform, fasade, dører, vinduer og andre bygningsdeler, bygningsdetaljer, materialbruk og fargebruk. Det skal også legges vekt på å opprettholde den karakteristiske tomtestrukturen, historiske vegetasjonselementer, samt bygningenes særegne plassering i landskapet og terrenget. <u>Innenfor Yttersida er det følgende områder omfattet av hensynssonen:</u></p> <p>H570_26 <i>Unstad</i> - Tett bygningsmiljø fra forrige århundreskifte, med gårdshaug trolig fra middelalderen, og gravfelt fra jernalder, grophus i sandvollen i nord.</p>	

<p>H570_27 <i>Eggum</i> - Fiskerbondegrend med bygningsmiljø fra forrige århundreskifte, verdifullt kulturmiljø, med eldre og nyere bygningsmasse og særpreget kulturlandskap</p> <p>H570_46 <i>Uttakleivtunellen</i> - Tunnel gjennom fjellet Mannen, åpnet i september 1998.</p> <p>H570_47 <i>Uttakleivveien</i> - Kjøreveg langs sjøen rundt fjellet Veggen, ca. 4,7 km lang.</p> <p>H570_48 <i>Uttakleiv rideveg</i> - Den fredete strekningen er ca. 2,5 km lang og går over fjellet Mannen mellom Haukland og Utakleiv</p> <p>H570_55 Uttakleiv - Regionalt og nasjonalt viktig kulturlandskap</p>	
<p>Hensyn landskap – H550_1-3</p>	
<p>Hele UKL-området er innenfor område angitt som hensynssone H550. Bestemmelsen sier at det med sikte på å bevare opplevelseskvaliteter i karakteristiske landskapstrekk gjennomføres en landskapsanalyse og i reguleringsplan gis retningslinjer for skjøtsel av viktige områder. Innenfor hensynssonen bør tiltak i særlig eksponerte områder unngås. Ved tiltak på tomter med gjenværende vegetasjon og rester av kollelandskap skal tiltak plasseres minst mulig eksponert. Ved regulering skal det kreves en helhetlig landskapsanalyse for området. Før tiltak tillates skal det dokumenteres at fjernvirkning og landskapstilpasning ivaretas.</p>	
<p>Hensynssone friluftsliv H_530</p>	

<p>H530_9 <i>Hauklandstrand</i> - Statlig sikra friluftsområde</p> <p>H530_10 <i>Unstadvika</i> - Svært viktig friluftslivsområde. Strand på Unstad. Populær blant surfere fra hele verden</p>	
<p>Hensynssone landbruk – H510</p>	
<p>H510_25 Unstad Sone 2, dyrket jord og beite H510_26 Eggum Sone 2, dyrket jord og beite H510_16 Uttakleiv Sone 1, dyrket jord og sone 2, beite H510_15 Vik Sone 1, dyrket jord</p>	

Reguleringsplaner

Vik– Haukland – Uttakleiv

[Detaljregulering for Hauklandstranda servicebygg](#), planID 1860_202008, vedtatt 29.11.2022.

[Detaljregulering for FV826 Vik – Uttakleiv](#), planID 1860_199705, vedtatt 21.10.1997.

Unstad

[Områderegulering for Unstad](#), planID 1860_201809, vedtatt 20.10.2020.

Mye av sentral bebyggelse omfattet av både hensynssone båndlegging etter lov om kulturminner H730_1 -2 og bevaring kulturmiljø H570_1 med egne bestemmelser.

Eggum

[Eggum](#), planID 1860_198704, vedtatt 20.03.1987.

[Tiltakssted Eggum](#), planID 1860_200503, vedtatt 21.06.2005.

[FV831 Mjåsund](#) – Eggum, planID 1860_199605, vedtatt 14.05.1996.

7.4. Lovverk

Kulturminneloven

Alle kulturminner eldre enn 1537, samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre og skipsfunn eldre enn 100 år er automatisk fredet jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven). Det samme gjelder også løsfunn av ting fra før 1537, mynter fra før 1650 og samiske gjenstander fra år 1917 eller eldre. Dersom det under bygge- og anleggsarbeid i marken kommer fram gjenstander eller andre spor som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget eller Troms og Finnmark fylkeskommune omgående, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd. Automatisk fredete kulturminner er også vernet selv om de ikke er registrert av kulturminneforvaltningen. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme et automatisk fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kulturminneloven §§ 3 og 6.

En tiltakshaver kan søke om særskilt tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner, jf. kulturminneloven § 8 første ledd. En slik dispensasjonssøknad sendes Sametinget eller Troms og Finnmark fylkeskommune, som har myndighet til å tillate eller nekte inngrep i automatisk fredete kulturminner. Skulle Sametinget eller fylkeskommunen gi tillatelse til inngrepet, kan det stilles vilkår om særskilt granskning av de automatisk fredete kulturminnene. Jf. kulturminneloven § 10 bæres utgifter til slik granskning av tiltakshaveren. Riksantikvaren har myndighet til å fatte vedtak om kostnadsdekning. Når særlige grunner foreligger, kan Riksantikvaren fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten.

Oversikt over registrerte kulturminner innenfor området finnes i vedlegg 1. Vi gjør oppmerksom på at det kan finnes kulturminner som ikke er lagt inn i vedlegget. Oppdatert oversikt over registrerte kulturminner finnes i kulturminnebasen Askeladden, og på Kulturminnesøk.

Naturmangfoldloven

Det er ikke naturreservat eller nasjonalpark innenfor området.

Området har for øvrig viktige naturtyper blant annet Naturbeitemark og Sanddyne. Mange naturtyper og arter i området er av nasjonal interesse, med stor verdi.

Mer om dette under kapittel 2.3, biologiske verdier.

8. Kilder

Kilder

Direktoratet for miljøforvaltning, Riksantikvaren, Statens Landbruksforvaltning 2008.
Utvalgte kulturlandskap i jordbruket – oppdrag, Oslo.

Elgersma et al. 1996.
Landskapsregionar i Norge, med underregioninndeling. NIJOS 1096

Haugen, Finn Arne, NIBIO rapport
Vegetasjon og beite på Vestvågøy

Heggøy, O. & Eggen, M. 2020.
Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet,
[NOF-Rapport 2020-3](#)

Miljøfaglig utredning, 2015
Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner

Vestvågøy kommune, 2024
Kommunedelplan for naturmangfold 2024 -2034 - [høringsutkast](#)

Kamfjord, G et al, 1999
Landskapet og reiselivsproduktet trinn II; - Ressurskartlegging for miljøbasert reiselivsutvikling i Lofoten og Vesterålen.
[NIJOS Rapport 7/99](#)

[Kulturminneloven](#) (1978).
Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50

[KS-håndbok](#), 2018
La oss gjøre det sammen! Håndbok i lokal samskapende sosial innovasjon.

Landskap i Nordland, Nordland fylkeskommune, [Landskap i Nordland - Nordland fylkeskommune](#)

NINA, 2006
Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune
NINA rapport 140

Norges Bondelag og BirdLife, 2022
Fugler jordbrukslandskapet – hvordan ta vare på de bakkehekkende artene
[veileder bakkehekkende fugler i.pdf](#)

[NOU 2023:10](#)
Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid

Puschmann Oskar, 2005
Nasjonalt referansesystem for landskap, [NIJOS-rapport 10/2005](#)

Puschmann Oskar et al, 2004
Tilstandsbeskrivelse av norske jordbruksregioner ved bruk av statistikk
[NIJOS-rapport 17/2004](#)

Riksantikvaren, [Høringsforslag 2024](#)
Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland

Vestvågøy kommune, Kommuneplanens arealdel, 2020
[Plankart og bestemmelser](#)

Lovdata, 2024
[Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen](#)

[Kulturminnesøk](#)
Statenes vegvesens landsverneplan, Vegvalg – Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner»

Miljødirektoratet, [Naturbase](#)

[Nordlandsatlas](#)

[NIBIO- Kilden](#)

9. Vedlegg

Vedlegg

1. Oversikt over arkeologiske kulturminner

<i>Nr.</i>	<i>Navn</i>	<i>Gnr/bnr</i>	<i>Type</i>	<i>Datering</i>	<i>Eks. vern</i>	<i>Areal-planen</i>
	Tverrstykket	26/5,12	Gravfelt	Jernalder	Automatisk fredet	LNRF
	Båtstø-Anlegg	Ingen eierforhold	3 nausttuffer	Flere dateringer	2 Automatisk fredet, 1 uavklart	Fri-område
	Funnsted	26/1	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	26/1	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	26/20	Funnsted	Jernalder - middelalder	Uavklart	LNRF
	Bosetningsaktivitetsområde	26/20, 26/4, 26/6	Gårdshaug	Etterreformatorisk tid	Ikke fredet	LNRF
	Haukland nedre	27/1	Bosetningsaktivitetsområde	Førreformatorisk tid	Automatisk fredet	LNRF
	Kornsteinan	27/1	Gravminne	Jernalder	Uavklart	
	Gravminne	29/7	Gravhaug	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Storekra	29/3	Gravfelt, flatmarksgrav	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Funnsted	29/3	Bolig, bosetning	Uviss tid	Ikke fredet	LNRF

	Funnsted	29/3	Bolig, bosetning	Uviss tid	Ikke fredet	LNRF
	Toftan	29/1	Gravminne	Bronsealder-jernalder	Fjernet (aut.fredet)	LNRF
	Funnsted	29/5	Bolig, bosetning	Senmiddelalder	Ikke fredet	LNRF
	Gravminne	29/12	Gravminne	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Gravfelt	29/17	Gravfelt	Jernalder	Uavklart	LNRF
	Bosetning-og aktivitetsområde	29/5,29/22, 29/21	Flere lokaliteter	Flere dateringer	Ulike vernestatus	LNRF
	Modbakken	85/15, 85/20, 85/52, 85/10, 85/31, 85/32, 85/9, 85/19, 85/39	Gårdsa nlegg, 35 lokaliteter	Flere dateringer	Automatisk fredet, hensynssone i KPA	Hensynssone i KPA H570_2 bevaring kulturmiljø og H730_1 Båndlegging etter lov om kulturminner
	Unstad Bosetning-aktivitetsområde	85/47,85/8,85/77,85/2,85/52, 85/1,85/55,85/50, 85/41, 85/70,85/61,85/60, 85,69,85/67,85/5,85/18,85/65,85/28,85/75,85/38,85/14	Bosetningsområde	Flere dateringer	Automatisk fredet, hensynssone i KPA	Hensynssone i KPA H570_2 bevaring kulturmiljø og H730_1 Båndlegging etter lov om kulturminner.
	Bosetning-aktivitetsområde	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Flere dateringer, 11 lokaliteter	Ulike vernestatus	LNRF
	Bosetning-aktivitetsområde	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Flere dateringer, 5	Ulike vernestatus	LNRF

				lokaliteter		
	Tuft	Ingen eierforhold	Bosetningsaktivitetsområde	Yngre steinalder	Automatisk fredet	LNRF
	Naturlig morenesteins røys	85/15	Røysfelt	Jernalder	Ikke fredet	Landbruksformål
	Bosetningsaktivitetsområde	85/20	Bolig, bosetning	Førromersk jernalder	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Gravminne	85/75	Gravminne	Jernalder	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Dyrkingsspor	85/78	Dyrkingsspor	Tidlig middelalder	Fjernet (aut. fredet)	Bolig
	Tangbrenningsgrop	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Etterreformatorisk tid	Ikke fredet	Fritids- og turistformål (framtidig)
	Tangbrenningsgrop	Ingen eierforhold	Bolig, bosetning	Etterreformatorisk tid	Ikke fredet	LNRF
	Borga, Forsvarsanlegg	86/1-17,20,22-28,31,37-39	Arkeologisk minne, flere minner (19)	1900 tallet, andre kvartal	Ikke fredet	Reguleringsplan Tiltakssted Eggum, regulert til friluftsområde S1
	Utgarden, Bosetningsaktivitetsområde	86/1-17,20,22-28,31,37-39, 86/5, 86/7, 86/11, 86/17,86/27,86/28, 86/48,86/50-51	Arkeologisk minne, Bolig, bosetning	Middelalder	Automatisk fredet	LNFR
	Eggum, Bosetningsaktivitetsområde	86/1-17,20,22-28,31,37-39, 86/4,	Arkeologisk minne, Bolig,	Førreformatorisk tid	Automatisk fredet	LNFR

		86/6, 86/10,15, 44,86/11, 86/13,86/ 14,86/20, 86/39,86/ 86	bosetning			
	Gravfelt uten navn	86/131	Gravfelt	Jernalder	Automatisk fredet	LNFR/boligbebyggelse
	Eggum, Bosetningsaktivitetsområde	86/50-51	Bolig, bosetning, aktivitetsområde	Middelalder	Uavklart	Boligbebyggelse

2. Landskapskartlegging

KS GTG 16 - Kystslettas åpne viker med jordbruk

LANDSKAPS-GRADIENTER	GRADIENS-KODE	BESKRIVELSE KS GTG 16
	KODE	Kystslettas åpne viker med jordbruk
		KS 02001002 22
Hovedtype-Gruppe	Kyst	Kystlandskap
Hovedtype	Slette	Kyst-slette/landskap
Fjord	0	-
Relieff	2	Åpne viker og klippekyst. Kupert kystslette hvor stor del av samlet areal utgjør de bratte fjellsidene opp fra kystsletta. Kombinasjon med de vertikale fjell og den horisontale kystsletten definerer og avgrensner områdene.
Tindepreg	0	-
Brepreg	0	-
Skjærgårdspreg	1	Fastland eller del av større øyer over 20 km ² .
Borealt/alpint	0	Boreal vegetasjonssone. Kystlynghei, strandenger og grasmarker. Stedvis gjenngroing av bjørk- og viekratt.
Innsjøpreg	0	-
Myrpreg	1	Uten myrpreg
Omfang infrastruktur	2	Middels infrastruktur. Inngrep med bygninger, veier og kraftlinjer og bygder og tettsteder. Enkelte områder kun gjennomskåret av riksvei og ledningsnett.
Jordbrukspreg	2	Høyt jordbrukspreg
Regional utbredelse	10 LO	To områder i Salten. Samlet i Lofoten og Vesterålen.
Landskaps-karakter		Lik utforming som KS GTG 14, men områdene er mer tilgjengelig. Kystlinjen utgjør en storskala vik, som variere med store sandstrender til lange rullesteinstrender. Små veier snor seg over skar eller langs bratte klippekystsider og sammenbinder de ytre vikene med resten av kystsletta. Sterke kontraster mellom velholdne kulturmiljø, markerte landformer og åpent hav. Den jevne overgangen fra kystsletta med dyrka mark og ned mot havflata er et samlende karaktertrekk. En særlig god sammenheng mellom natur- og kulturelementene innefor de enkelte LO og på tvers av landskapstypen.

KS GTG 14/18 - Kystslettas åpne viker og klippekyst

Yttersida av Vestvågøy Jordbruksbygder på Lofotens ytterside.

Areal: 71 km². Området ligger i landskapsregion 31, Lofoten og Vesterålen (Nasjonalt referansesystem for landskap – NIBIO)

BELIGGENHET

Yttersida av Vestvågøya ligger sentralt i Lofoten, med Norskehavet som nærmeste nabo i nordvest. Mot øst er det bratte fjell mot de mer flatlendte landbruksområdene mellom Borgepollen og Ostad.

BESKRIVELSE

Jordbruksgrøndene her utgjør Vestvågøys yttergrense mot storhavet, og ligger som «perler på snor» i frodige viker nord og vest for de markante tindeforrasjonene Jellvollstinden, Skrådalstinden og Himmeltindan. Nord for Uttakleiv og midt i området skjærer Steinsfjorden seg østover i landskapet. Bygdene ligger helt ubeskyttet for vind og vær fra nord og vest. Landskapet består av bratte fjellsider som veksler med steinur, grusholdige morenerygger og langgrunne sandstrender. Flere steder avløses sandstrendene av kraftige rullesteinstrender.

Vegetasjonen er grønn og frodig som følge av klimatiske forhold i kombinasjon med slått og beite.

Kulturmiljøene representerer i stor grad jordbrukslandskapet og fiskerbonden i jernalder, middelalder og nyere tid, men også steinalderens jakt-, sanke- og fiskersamfunn. Dagens bosetting ligger ofte plassert på samme sted som eldre bosetting. På Vik, Haukland og Uttakleiv består bygningsmiljøet av noen få, spredte gårder og fritidsboliger. Bygdene Unstad og Eggum utmerker seg derimot med landsbystruktur og omfattende oppdeling av landbruksjorda, noen steder med godt synlige steingjerder. Bygdene i landskapet har kjente graver og løsfunn fra jernalderen, og gårdshauger med akkumulerte bosettingslag i tilknytning til de antatte hovedbrukene. Innmarka benyttes i stor grad til slåttemark, og utmarksområdene til beite. På Unstad er det synlige spor etter et velbevart gårdsanlegg med flere tydelige tufter og gravminner. Dateringer av kokegroper og dyrkingslag viser bruk av boplassen tilbake til førromersk jernalder. Tett på, og som en fortsettelse av gårdsanlegget, er den fredete gårdshaugen med dagens bebyggelse, trolig med like lang brukstid. I rullesteinstrendene finnes en rekke synlige kulturminner, som steinaldertufter og taregroper, sistnevnte for brenning av tareaske.

Det er mange steder vanskelig å komme i land med båt på grunn av de langgrunne sandbankene. Dagens naust og de gamle nausttuftene ligger derfor ofte i ansamlinger i de beste områdene for å legge til. På holmene rett utenfor Uttakleiv er det spor etter naust og buer, og i pålandsvind var dette foretrukket havn. Ved overgangen til motorisert fiskeflåte var flere av bygdene avhengige av havner andre steder, som Eggum og i Steinsfjorden. Det ble ferdigstilt molo på Eggum i 1921. På Eggum gir den eldre og nyere bebyggelsen et særegent kulturlandskap, med bevarte naust, molo og bebyggelse fra 1800- og 1900-tallet, og med spesielt velbevarte steingarder langs teiginndelingene. Her ligger også en radarstasjon og ruiner fra krigsårene. Det barske klimaet og de langgrunne sandbankene som leder inn til hver bygd medfører ofte vanskelige forhold for å ferdes til sjøs. Det går derfor en mengde små stier og veier mellom bygdene, både rundt og over fjellene. Landskapet innehar en rekke spor etter forsøk på å binde bygdene sammen landveis. Veiene illustrerer hvordan et steilt kystlandskap har krevd forskjellige løsninger basert på de ulike tidenes behov og teknologi. De ulike behovene for veistandard gjennom tidene, kommer sterkest til uttrykk ved Uttakleiv, hvor det er spor etter ridevei over Klumpan, senere vei rundt fjellet Veggen og i dag tunnel gjennom fjellet Mannen. Alle bygdene er opprinnelige fiskerbondesamfunn hvor gårdsdrifta fortsatt holdes i hevd.

LANDSKAPSKARAKTER Landskapet preges av åpne vikar, med store fjellvegger som står rett opp fra kystlinja og er sammenbundet av strandflata som fortsetter videre ut i åpent hav. Klipper og fjellvegger danner den bakre ramme. Samlet danner landskapstypen et sammenhengende belte langs øyene i Vest-Lofoten. Områdene har typisk jordbrukspreg med dyrka mark og næringsrike beitemarker i ur og bratte skrånninger.

Bebyggelsen er Uttakleiv. Grendelaget her har blitt tildelt både regional og nasjonal kulturlandskapspris i henholdsvis 2017 og 2019. Foto: Kjersti Isdal

Riksantikvaren Kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse i Nordland Del 2 3 5
HØRINGSUTKAST

Fra 2023 ble Yttersida av Vestvågøy del av Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) som særegne fiskebondelandskap aller ytterst ved kysten i Nord-Norge. UKL-områdene er i hovedsak innenfor landskapet. Dette er en tilskuddsordning basert på et spleiselag mellom landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltninga i Norge. Satsingen er et samarbeid med brukerne i området. Unstad og Eggum ble i 2007 tatt inn i Kulturminneplan for Lofoten, som er en oversikt over utvalgte kulturminner med regional og nasjonal verdi. Områdene i oversikten har hensynssoner for bevaring kulturmiljø i gjeldende kommuneplan.

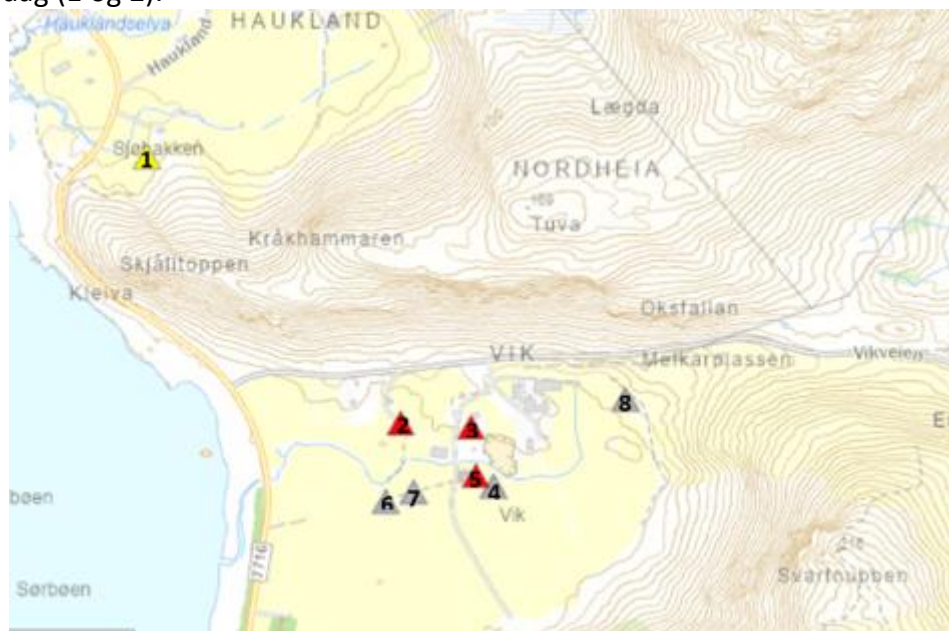
Hauklandsstranda er statlig sikret friluftsområde. Området har hensynssone landbruk og landskap i gjeldende kommuneplan. Strandområdet på Vik har hensynssone landskap og landbruk. Unstad har en egen hensynssone kulturmiljø i gjeldende kommuneplan og områdereguleringsplan. Uttakleiv har hensynssone landbruk og landskap. For å ivareta verdiene, ta hensyn til det landskapet er sårbart for, og sette rammer for arealbruken, kan det være aktuelt å vise hele eller deler av området i kommuneplanens arealdel som hensynssone c) med særlig hensyn til landskap. Retningslinjer til hensynssonen og generelle bestemmelser til kommuneplanens arealdel kan angi hvordan kommunen ønsker at landskapet skal forvaltes. Landskapet er sårbart for større inngrep som for eksempel større vindmøller eller annen arealkrevende industri. Den stadig økende turiststrømmen til områdene, særlig i sommersesongen, forutsetter god forvaltning og tilrettelegging for å forhindre erosjon og nye stidannelser. Et endret klima kan gi økt naturskapt stranderosjon. Det kan bli nødvendig å være i forkant med forebyggende tiltak. Landskapet som helhet ivaretas bare gjennom fortsatt landbruksdrift. Dagens bebyggelsesstruktur bør beholdes i størst mulig grad.

3. Gjennomgang av SEFRAK registreringer

Det er i samarbeid med samarbeidsgruppa for UKL-området er det høsten 2023 blitt gjort en innledende gjennomgang av SEFRAK-registreringer. Videre er det våren 2024 gjennomført befarings av alle registreringene og gjort fotodokumentasjon.

Haukland og Vik

På Haukland og Vik er det totalt 8 SEFRAK registreringer. Kun 2 av bygningene står fortsatt i dag (1 og 2).

Figur 5 Våningshus på Haukland (1), bygningsnummer 189 564 341. Brukes i dag som fritidsbolig.

Figur 6 Bolighus på Vik (2), bygningsnummer 189564015. Brukes i dag som garasje/uthus annekst til bolig.

Haukland og Vik					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Kommentar og foto
1	SEFRAK-ID: 186005110 22 Våningshus .Haukland	1875-1899	fritidsbolig	27/3	Nytt tak, kledning og vinduer. Tilhørende låve er ikke SEFRAK-registrert men fremstår av eldre karakter og godt velholdt med lite endringer.

2	SEFRAK-ID: 1860051102 1 Bolighus, Vik	1800- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	26/3	Påbygd med nytt tak, kledning og vinduer.
3	Bolighus, Vik	1800- 1899	Fritidsby gg(hytter ,sømmer h. Og lignende	26/23	Revet.
5	Våningshus, Vik	1800- 1899	Bolig	26/20	Revet.
Andre registreringer					
*	SEFRAK-ID: 186005110 21 Fjøs, Vik	Ca. 1800- 1899	Lager/op pbevarin g, ikke i drift	26/3	Godt bevart

					
	Skolehus, Vik	Ukjent	Fritidsbolig	26/24	

	Eksisterende naustmurer 6stk, Haukland	Må undersøkes	Ruin	Ingen eierforhold	
	Godt bevart naustmur (2stk), Vik	Må undersøkes	Ruin	26/2	

Uttakleiv

På Uttakleiv er det totalt 12 SEFRAK registreringer. Kun 4 av bygningene står fortsatt i dag (9,10 og 11).

Figur 7 Naust Uttakleiv (1). Registrert som ruin. Muren står igjen i dag og er godt synlig i landskapet.

Figur 8 Fjøs Vesterparten (9), bygningsnummer 189532903. Brukes i dag som Garasje, uthus, anneks til bolig.

Figur 9 Våningshus Uttakleiv (10), bygningsnummer 189532873. Registrert som fritidsbolig i dag.

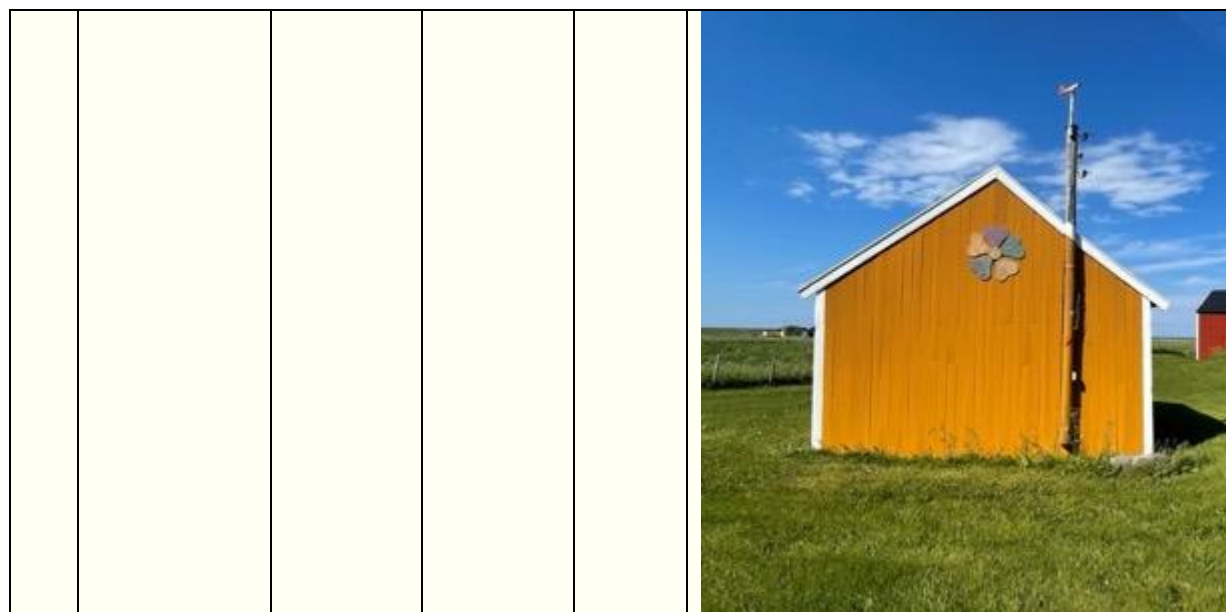
Figur 10 Sjø, Vesterparten (11), bygningsnummer 189532881. Brukes i dag som Garasje, uthus, anneks til bolig.

Figur 11 Bilde av bygningsmiljøet på Uttakleiv med Sjø, Vesterparten (11) til venstre, Våningshus Uttakleiv (10) i midten og Fjøs Vesterparten (9) til høyre. Bilde tatt 28.06.2024.

Uttakleiv					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/bnr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
9*	SEFRAK-ID: 18600511009 Fjøs, Vesterparten	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	29/19	<p>Godt bevart</p> <p>Ifølge Eldar er merket på fjøsen etter at datteren på gården giftet seg med en fra Valdres og skikken med en slik rose på fjøsene kommer fra dalene i og rundt Valdres. Det er han som har laget rosen i senere tid.</p>
10	SEFRAK-ID: 18600511010 Våningshus, Vesterparten	1875-1899	Fritidsbolig	29/19	<p>Relativt godt bevart. Lagt nytt tak som bryter med det resterende.</p>

					
11 *	SEFRAC-ID: 1860051101 1 Sjå, Vesterparten		Garasje, uthus, anneks til bolig	29/19	<p>Godt bevart. Eldar mener dette er en rorbu fra Æsholman</p>

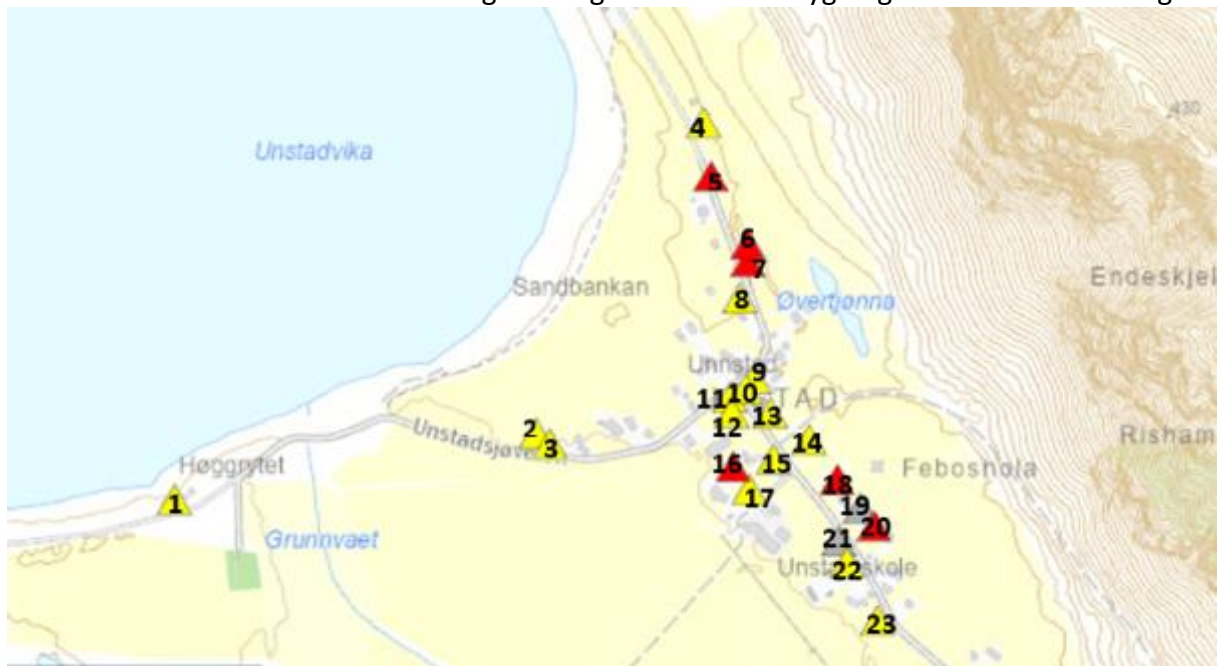

Andre registreringer

1	SEFRAC-ID: 1860051100 7 Naust	1875- 1899	Ruin	29/1, 9	Mur i god stand.
	Boligdelen av en rorbu	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	
	1 Naust	Ukjent	Må undersøk es		Holder på å falle ned
	2 naust	Ukjent	Må undersøk es	29/11 29/2, 4	Intakt og restaurert
	Sommerfjøs	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	
	Siste husmannstu ft på Uttakleiv	Ukjent	Må undersøk es	29/4, 17	

Unstad

På Unstad er det totalt 23 SEFRAK registreringer. Hele 20 av bygningene står fortsatt i dag.

Figur 12 Fjøs (2) bygningsnummer 189571232. Brukes i dag som garasje/uthus anneks til bolig.

Figur 13 Våningshus (3) bilde fra sefrak registrering og våningshus og fjøs (2) idag. Fjøs i dårlig stand og våningshus i god stand.

Figur 14 Våningshus (5), bygningsnummer 189571046. Brukes i dag som fritidsbolig.

Figur 15 Våningshus Annkerinhuset, bygningsnummer 189571011. Brukes som fritidsbolig.

Unstad					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
1	SEFRAK-ID: 18600501017 Naust	1875-1899	Naust, båthus, sjøbu	-	I bra tilstand, uklart om det er originalt
2	SEFRAK-ID: 18600501016 Fjøs	1875-1899	Uthus	85/12	Autentisk bygg og eksempel på fjøs i en etasje med lafteverk på midten og reisverk i endene. Opprinnelig torvtak ligger under eternittak og tak av bølgeblekk.

					
3	SEFRAK-ID: 1860050101 5 Våningshus	1900- 1924	Fritidsbolig	85/64	<i>God tilstand, skiftet tak (decra takpanner), kledning og vinduer</i>
4*	SEFRAK-ID: 1860050100 6 Våningshus	1875- 1899	Fritidsbolig	85/66	<i>God tilstand. Renoverert 2004 – 2005, ny kledning, vinduer og torvtak. Opprinnelig preg beholdt</i>
5	SEFRAK-ID: 1860050100 7 Våningshus (Lotte)	1800- 1899	Fritidsbolig	85/16	<i>Ny kledning, vinduer og veranda. Opprinnelig preg gått tapt ved restaurering</i>

6	SEFRAK-ID: 1860050102 2 Fjøs	1800- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/15	<i>Delvis restaurert, nytt tak (ikke bølgeblikk som opprinnelig) Ombygd med terrasse</i>
7	SEFRAK-ID: 1860050102 1 Våningshus (Annkerinhu set)	1850- 1900	Fritidsbolig	85/15	<i>Mangler bilde i Nordlandsatlas, Usikkert hvor mye som er originalt. Bølgeblikktak</i>
8	SEFRAK-ID: 1860050100 8 Våningshus	1900- 1924	Fritidsbolig	85/29	<i>Totalt ombygd, ny takpanner decra, stein, kledning og vinduer</i>
9	SEFRAK-ID: 1860050100 4 Våningshus	1850- 1874	Bolig (ikke bebodd)	85/61	<i>Under restaurering, vinduer skiftes(husmorvindu), ny mur, skifertak beholdt</i>

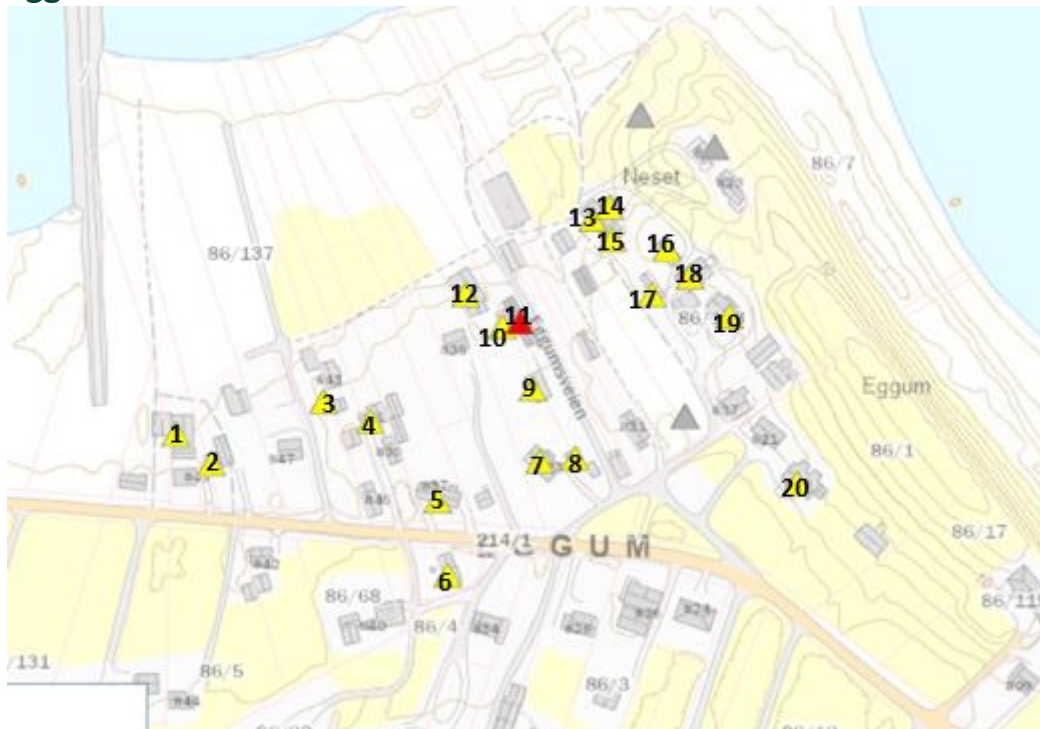
					
10	SEFRAK-ID: 1860050100 5 Våningshus, Hemtun	1925- 1949	Bolig (ikke bebodd)	85/69	<i>Restaurert, nytt uttrykk, skifertak beholdt</i>
11	SEFRAK-ID: 1860050101 1 Våningshus, Sjøveien	1900- 1924	Bolig	85/67	<i>Vinduer fra tiden med husmorvindu, nytt inngangsparti og originalt bølgeblekktak</i>
13	SEFRAK-ID: 1860050100 1 Våningshus, Heimly	1900- 1924	Bolig (ikke bebodd)	85/28	<i>Opprinnelig bakeri fra Eggum, flyttet til Unstad. Renvert; isolert fra utsiden, ny kledning, vinduer og tak med decra panner. Innvendig svært godt tilbakeført</i>

					
14 *	SEFRAK-ID: 1860050100 3 Våningshus, Nystad	1875- 1899	Bolig (ikke bebodd)	85/14	<i>Nylig renoveret, tak isolert og løftet ny skifer er lagt, ny kledning (rupanel) lagt rette mot papp</i> <i>Mangler bilde</i>
15	SEFRAK-ID: 1860050101 8 Våningshus	1900- 1924	Bolig (ikke bebodd)	85/38	<i>Ombygget, lagt nytt skifertak</i>
16 *	SEFRAK-ID: 1860050101 9 Fjøs, Vesterparten	1775- 1799	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/75	<i>Deler tilsvarende original, bølgeblikk tak, ny port</i>
17	SEFRAK-ID: 1860050100 2 Våningshus, Austerporten		Bolig	85/71	<i>Ombygd, nye vinduer (husmorvindu)</i>

					
18 *	SEFRAK-ID: 186005010 14 Våningshus .Toften	1825- 1849	Bolig	85/20	<i>Restaurert ca. 2010, nytt inngangsparti, nytt tilbygg mellom fjøs og våningshus</i>
20 *	SEFRAK-ID: 1860050101 0 Fjøs	1825- 1849	Garasje, uthus, anneks til bolig	85/31	<i>Eldre driftsbygning tilsvarende original, eksempel på husdyrrom i 1. etasje (steinfjøs), fraukjeller under og fôrrom på lae. Ny del påbygd godt eksempel på prosentstein brukt i silobygg. Gitt UKL tilskudd i 2024 til tilstandsrapport</i>
22	SEFRAK-ID: 1860050102 0 Skolehus	1900- 1924	Bygning for overnatting	85/44	<i>Restaurert, stor endring</i>

					
23	SEFRAK-ID: 1860050102 4 Fjøs, Gløsen	1900- 1924	Hus for dyr/landbru k, lager/silo	85/9	<i>Påbygd i flere omganger, port støypt igjen, Bølgeblikk bruk som kledning på største del av hovedfjøset</i>
Andre registreringer					
	Steinmur, tørkegjerd til tang	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Kvernhus fra 1936	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Støa: for å sette ut båt, eneste stedet på Unstad	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Torvområde	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>
	Gammelt fjøs	Ukjent			<i>Må undersøkes</i>

Eggum

Eggum					
Nr	Navn	Datering	Funksjon i dag	Gnr/b nr	Tiltak/skjøtsel /restaurering
1	SEFRAK-ID: 1860011302 2 Naust (Jens Hansa naustet)	1875-1899	Naust, båthus, sjøbu	86/5	God tilstand, bygg til venstre på bildet. Trekledning, bølgeblikk på sørlige gavlvegg Fremstår original, bygget ut med betong
2	SEFRAK-ID: 1860011302 3 Rorbu (Jens Hansa bua)	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/37	God tilstand

					
4	Rorbu (fredheim)	1875-1899	Hytter, sommerhus øl fritidsbygning	86/39	<i>Revet</i>
5	SEFRAK-ID: 1860011300 1 Bolighus, Elvebakkan "Midtgård"	1850-1874	Enebolig (ikke bebodd)	85/15	<i>Restaurert, beholdt de gamle takplatene av bølgeblikk</i>
6	SEFRAK-ID: 1860011301 3 Fjøs og lager, Elvebakken	1875-1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/14 1	<i>God tilstand. Gitt UKL tilskudd i 2024 til restaurering av tak.</i>

					
7*	SEFRAK-ID: 1860011301 4 Bolighus (Schønning stua)	1875- 1899	Enebolig	86/11	<i>Restaurert, dekra på tak</i>
8	SEFRAK-ID: 1860011301 8 Garasje (opprinnelig Rorbu)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/11	<i>Brukes som garasje</i>
9*	SEFRAK-ID: 1860011301 7 Krambua	1850- 1874	Fritidsbolig	86/11	<i>Restaurert etter antikvariske prinsipper. Tidligere krambu og post</i>

					
10 *	SEFRAK-ID: 1860011301 5 Rorbu (schønning- bua)	1875- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/14	<i>Original rorbu som ikke er ombygget. Behov for restaurering av tak</i>
11	SEFRAK-ID: 1860011301 2 Rorbu (Ottobua)	1825- 1849	Camping- /utleiehytte	86/14	<i>Restaurert, og ombygd til to utleieenheter, tilbygg veranda</i>
12 *	SEFRAK-ID: 1860011301 6 Naust (Schønningn austet)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/11	<i>Restaurert, (stormluker)</i>

					
13 *	SEFRAK-ID: 1860011300 6 Naust, Solhiem «Solheimgården» (Augustnauste)	1850- 1874	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/1	<i>Behov for restaureringh tak + vegger og bærekonstruksjon</i>
14 *	SEFRAK-ID: 1860011301 0 Naust, Fagerheim (Sørenbua)	1875- 1899	Naust, båthus, sjøbu	86/1	<i>Se bilde over, naust til høyre. Behov for restaurering</i>
15 *	SEFRAK-ID: 1860011300 9 Rorbu, Fagerheim (Sørenbua)	1850- 1874	Naust, båthus, sjøbu	86/1	<i>Tak skiftet med nye takplater uten sinusprofil</i>

					
16	SEFRAK-ID: 1860011300 5 Rorbu, Solheim «Solheimgården» (August- bua)	1875- 1899	Hus for dyr/landbruk, lager/silo	86/17	<i>Restaurert, nytt torvtak</i>
17	SEFRAK-ID: 1860011301 1 Fjøs, Fagerheim (Simonfjøsene)	1875- 1899	Garasje, uthus, anneks til bolig	86/1	

					<p><i>Restaurert</i></p>
18 *	SEFRAK-ID: 1860011300 7 Fjøs, Solheim, «Solheimgården» (Augustfjøset)	1875- 1899	Hus for dyr/landbruk, lager/silo	86/17	 <p><i>Nr. 18 til høyre, nr. 17 i bakgrunnen</i></p> <p><i>Nr. 18 til venstre, nr. 16 til høyre</i></p>
19	SEFRAK-ID: 1860011300 4 Bolighus, Solheim «Solheimgården»	1875- 1899	Enebolig	86/14 3	<p><i>Nye takplater, flere ulike vinduer, eternitt på en vegg og foran</i></p>

	(August-stua)				
20 *	SEFRAK-ID: 1860011300 3 Bolighus, Fagerheim	1875- 1899	Enebolig, ikke bebodd	86/1	<p><i>Godt ivaretatt. Beholdt de gamle ekstravinduene på yttersiden</i></p>
Andre registreringer					

*	Sommerfjøs rekka	Ulike dateringer, ukjent	Sommerfjøs	86/1-17,20,22-28,31,37-39	
	Badehus	Ukjent	Må undersøkes		
*	Kvalhausen radarstasjon				

	Staller ved Kvalhausen	Ukjent		Må undersøkes	
	Posthuset				
*	Halvt hus halvt fjøs				

4. Retningslinjer for tilskudd i UKL-områder 2024

Vestvågøy kommune

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket – en nasjonal tverrfaglig satsing

Kulturlandskap er det landskapet som er skapt av samspillet mellom mennesker, natur og landbruksaktiviteter over lang tid. Satsingen Utvalgte kulturlandskap (UKL) i jordbruket er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta kulturlandskapet. Arbeidet ledes på nasjonalt nivå at et sekretariat representert ved Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren. Midlene til arbeidet tildeles over jordbruksavtalen og fra klima- og miljødepartementet. Yttersida av Vestvågøy er valgt ut til å inngå i denne nasjonale satsinga. Regelverket er utarbeidet på grunnlag av [Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgt kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap](#).

Formål

Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

Virkeområde

Retningslinjene gjelder tilskudd til tiltak på Vik, Haukland, Uttakleiv, Unstad og Eggum slik området er avgrenset i Naturbase.

Tilskudd

Kommunen kan innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddordningen i henhold til Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og vestnorsk fjordlandskap, målsettinger i Forvaltningsplan for UKL- Engeløya og evt. andre delplaner for UKL-området.

Tildelte midler til Yttersida av Vestvågøy UKL

Vestvågøy kommune meldte inne et behov på kr 1. 200 for 2024, og er tildelt kr 750 000.

Hvem kan søke?

Målgruppen for ordningen er personer eller virksomheter som bidrar til å fremme formål med ordningen. Dette kan være:

1. Grunneier
2. Landbruksforetak
3. Organisasjoner, foreninger eller lag
4. Kunnskapsmiljø
5. Kommunen
6. Andre som bidrar til å fremme formålet med ordningen

Dersom søker ikke er grunneier, må det foreligge tillatelse fra grunneier og eventuelt andre rettighetshavere.

Hva kan du søke tilskudd til?

Du kan søke tilskudd til tiltak som fremmer formålet med ordningen. Det kan være:

- Restaurering og skjøtsel av arealer
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner
- Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende
- Formidling
- Nødvendig planlegging av tiltak
- Kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier
- Kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av natur- og kulturminneverdier
- Andre tiltak som fremmer formålet med ordningen

Retningslinjene er revidert etter dialog og innspill fra samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL i møte januar 2024.

Hvordan søker du?

Det søkes elektronisk via Altinn.no. Nødvendige vedlegg som kart, bilder etc. lastes opp og legges ved søknaden. Har en ikke mulighet/tilgang til nett, ta kontakt med Vestvågøy kommune.

Søknadsfrist 1. mars

Satsingsområder i 2024

Følgende tiltak er ønsket prioritert:

Prioriterte tiltak UKL 2024	Prioritet
Kartlegging og planlegging av tiltak Eksempler: Plan for informasjon og skilting og tilrettelegge for besøkende. Kartlegging naturtyper/biologisk mangfold, kartlegging/gjennomgang SEFRAK registrerte bygg, tilstandsrapporter, utarbeiding av forvaltningsplanen	
Formidling, kurs og kompetanseheving Eksempler: Kurs i restaurering av steingjerder, møteplasser, informasjonsarbeid, dokumentasjon av lokalhistorie, kulturhistorisk vandring	
Landbruksdrift - Næringsutvikling - Tiltak for å beholde aktive bruk i området. Eksempler: Driftsplaner, drenering, nydyrking, fagdager, rekrutteringstiltak	
Restaurering og skjøtsel av arealer	

Eksempler: Utbedre utmarksgjerder, porter og gjerdeklyv, erosjonssikring, fjerning av uønskede arter	
Restaurering av kulturminner	

Fellestiltak og tiltak som bidrar til samfinansiering vektlegges.

Dersom det gjenstår ubrukte midler, kan midlene eventuelt fordeles til de aktive gårdbrukerne i området etter antall dyr. Det lyses da ut en ekstra søknadsrunde.

Veiledende satser for UKL-tilskudd:

Type tiltak	Maks. % tilskudd	Tak tildeling tilskudd, kr
Restaurering og skjøtsel av arealer		
Biologisk mangfold	70	
Fjerning av uønska arter	70	
Rydding av tilgrodde beiteområder og tilrettelegging for beiting	70	
Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av bygninger og andre kulturminner		
Restaurering av kulturminner - private bygg	50	150 000
Restaurering av kulturminner	80	
Tilrettelegging for ferdsel, friluftsliv og besøkende		
Skjøtsel av stier og porter	60	
Skilting	80	
Parkering	80	
Toaletter		
Formidling av verdiene i området		
Brosjyrer, informasjonstavler, kurs, natur- og kulturhistoriske vandringer m.m.	80	
Planlegging av tiltak		
Planleggingstiltak	100	100 000
Kartlegging og dokumentasjon av landskapsverdier		
Kartlegging av landskapstyper	100	
Kartlegging og dokumentasjon av behov for skjøtsel og sikring av natur- og kulturminner		
Kartlegging av utvalgte naturtyper og kulturminner	100	
Utarbeiding av skjøtelsesplaner og planer for sikringstiltak	100	

Type arbeid	Sats
Manuelt arbeid	300 kr/time
Traktor m/fører	450 kr/time
Person m/motorsag, ryddesag eller lignende	350 kr/ time
Nødvendig planlegging av tiltak	300 kr/time
Vedlikehold av utmarksgjerde	60 kr/ meter

Frist for gjennomføring

Frist for gjennomføring 1-3 år for gjennomføring av tiltak. Kommunen kan etter søknad forlenge fristen dersom dette er nødvendig for å få gjennomført tiltaket, men ikke ut over 5 år fra tilskuddet ble innvilget.

Rapportering og utbetaling av tilskudd

Mottaker av tilskudd skal rapportere om måloppnåelse og bruken av tilskuddet slik skjema fastsatt av Landbruksdirektoratet angir. Rapporteringen skal skje innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet.

Utbetaling av tilskudd skjer etter skriftlig anmodning til kommunen. Deler av tilskuddet kan utbetales etter hvert som søkeren godtgjør framdrift i gjennomføring av tiltaket, og kommunen har godkjent rapporteringen. Minst 25 % skal holdes tilbake til tiltaket er fullført, og sluttrapportering er godkjent.

Nærmere krav til rapportering og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.

Klage

Vedtak kan påklages etter Forvaltningsloven kap. VI.

Eventuell klage på vedtak gjort av Vestvågøy kommune, stiles Statsforvalteren i Nordland som er klageinstans, men sendes først til Vestvågøy kommune.

Statsforvalteren fatter vedtak når det søkes om tilskudd til tiltak på eiendom kommunen eier eller drifter. Klage på vedtak fattet av Statsforvalteren skal avgjøres av Landbruksdirektoratet.

Omgjøring og tilbakebetaling

Tilskudd som ikke er brukt i samsvar med tildelingsvedtaket kan kreves tilbakebetalt.

Vedtak om innvilget tilskudd kan omgjøres og utbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom det avdekkes forhold som er i strid med det som er forutsatt ved innvilgning av tilskuddet.

Rullering av retningslinjene

Retningslinjer ble fastsatt av Vestvågøy kommune i 2023 og revidert av samarbeidsgruppa og 23.01.2024. Retningslinjene oppdateres årlig på bakgrunn av årlig fullmaktsbrev fra Landbruksdirektoratet, målsetninger i forvaltningsplan, innspill fra lokal samarbeidsgruppe og årlige handlingsplaner.

Informasjon

- Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte Kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyene og Vestnorsk fjordlandskap. ([FOR- 2019-12-18-2024](#))
- Landbruksdirektoratet sin nettside om [Utvalgte kulturlandskap i jordbruket](#), hvor du søker tilskudd til UKL.
- [Vestvågøy kommunes hjemmeside](#) om Yttersida av Vestvågøy UKL.

Kontaktpersoner

Ivar Johansen, Vestvågøy kommune, fagansvarlig landbruk, Tlf: 760 56 138, e-post: ivar.johansen@vestvagoy.kommune.no

Marit Annie Larsen, Vestvågøy kommune, rådgiver landbruk, Tlf: 760 56 133, e-post: marit.larsen@vestvagoy.kommune.no

Bjørn Harald Brenna, Vestvågøy kommune, miljøfaglig rådgiver, Tlf: 760 56 127, e-post bjornharald.brenna@vestvagoy.kommune.no

Eldar Stig Andersen, Leder i samarbeidsgruppa for Yttersida av Vestvågøy UKL, Tlf: 458 91 804, e-post: eldarandersen@yahoo.no

5. Faktaark fra naturbase

1. Reistet

Reistet

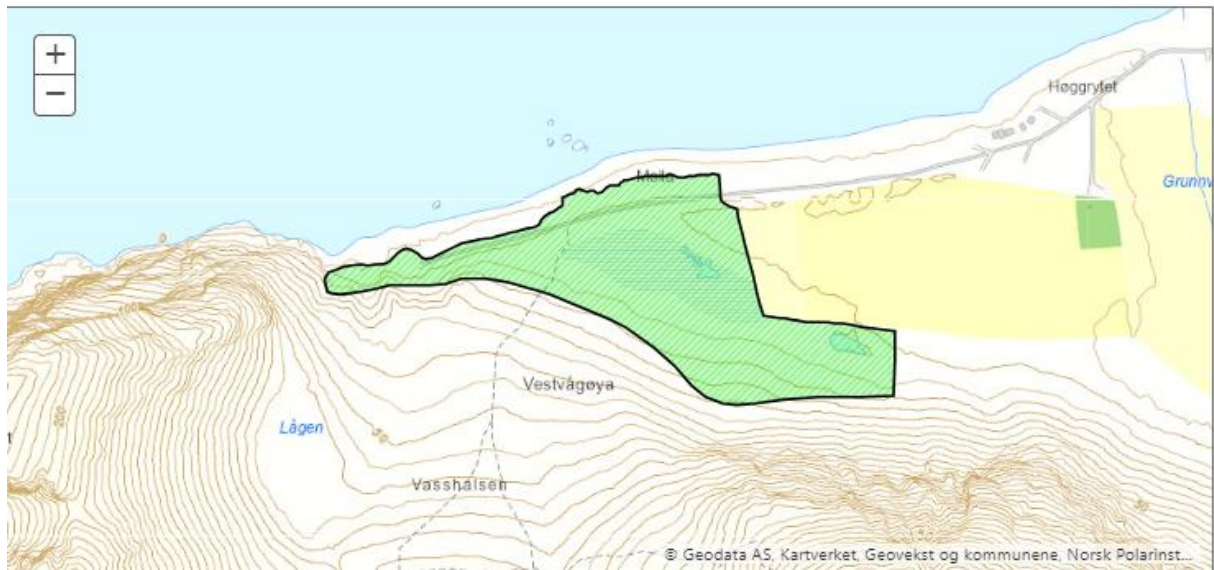
ID	BN00109774
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (64 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt), høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015, sammen med Liv Torunn Alvereng. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. (2006), men da basert på verdier knyttet til sandstrand og rullesteinsstrand (BN00014380 - Eggum), dvs at denne lokaliteten vurderes bare å være usikkert avgrenset og ikke bør omfatte denne nye. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i den vegløse lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser nokså skarpt mot rullesteinstrand i nord, dels skarpt mot åpen ur/rasmark/strandnær grus og steinmark på oversiden og dels diffust mot slik mark både mot sør og vest og mot hei i øst.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten vurderes å i hovedsak ha fattige beiteenger, dvs kalkfattig eng med svært ekstenstivt hevdpreg etter NiN2.0. Få indikasjoner på mer intermedieære forhold ble observert. Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Arts mangfold	Lokaliteten er artsfattig, men enkelte typiske naturengplanter forekommer, som geitsvingel, gulaks, engfrytle og blåklokke. Funn av fjellsmelle og rødsildre ble gjort på turen, men da utenfor avgrenset lokalitet (primært på berghamre ved Hellfallan rett vest for lokaliteten). Det er potensial for beitemarksopp her, kanskje også rødlistearter, men bare enkelte eksemplarer av papegøyevoxsopp ble sett, ingen rødlistearter hittil.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket middels godt til litt svakt, med best beite i østre deler og gradvis dårligere mot vest. Det går en enkel sti langs stranda gjennom lokaliteten. Dette er utvilsomt gammel beitemark. Deler av engene (særlig i øst) har et noe nitrofil preg, men det antas å skyldes et nokså hardt beitetrykk og kanskje at sauene bruker arealene særlig mye, ikke tilført gjødsel på andre måter.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som er minst like høyt som dagens nivå. Det hadde nok helst vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting og mindre tuedannelser).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemark i Vestvågøy, men det er ikke mange lenger som beites like godt som denne. Den tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	73,2
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

2. Molla på Unstad

Molla på Unstad

ID	BN00037429
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå beitet
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (51 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt) og høy vekt på tilstand og påvirkning. Denne kombinasjonen dekkes ikke opp av faktaarket for naturtypen, og kan isolert sett tilsa bare verdi lokalt viktig - C. Det virker likevel mest korrekt her å sette den til viktig - B, siden tilstanden tross alt er god, selv om den ikke virker særlig artsrik.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 29.11.2015, basert på eget feltarbeid 05.08.2015 og 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitets sikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten erstatter en tidligere naturbaselokalitet som er beskrevet av Strann et al. (2006). Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger sørvest på Unstad, vest for innmarka. Berggrunnen består av mangeritt, en hard og relativt fattig dypbergart som er vanlig på en stor del av Vestvågøya. Avgrensningen er nokså skarp mot innmark i øst, mot fjære og mot fjell i vest. Den er mer uklar inn mot lisdene i sør, men fuktområdene er tatt inn i lokaliteten. Områdene ovenfor vurderes i hovedsak å være boreal lynchhei i tidlig gjengroingsfase, samt enkelte myrkantarealer inn mot bekken i vest. Dette arealet som inngår i tidligere registrert Naturbaselokalitet, vurderes altså ikke å være kulturmark.
Naturtyper og utforminger	okaliteten er ikke særlig artsrik og det er nokså få artsfunn som indikerer særlig kalkrikhet i marka. Strandvollen er godt beitet, men den synes i hovedsak å være fattig med få indikasjoner på intermedieære forhold. I bakkant av strandvollen er det litt våtmark i form av en jordvannsmyrkant. Lokaliteten vurderes i hovedsak (70 %) å være fattig beiteeng, dvs. frisk, eller relativt frisk, beiteeng på svært kalkfattig til intermedieær mark. Etter NIN2.0 vil dette være seminaturlig, intermedieær eng med ekstensivt hevdpreg. 30 % vurderes å være kalkfattig jordvannsmyrkant.
Arts mangfold	Av kjennetegnende karplanter i beiteenga ble det påvist finnskjegg, gulaks, kvitkløver, ryllik, slåttestarr, harerug og engfrytle. Strann (2006) opplyser om funn av grønnburkne på Unstad, men dette støttes ikke i oppgitt litteratur (Sortland A.B. 1997) og ble ikke påvist på beifaringen i 2015. På beifaringen i september ble det funnet en del beitemarksopp som sømsket rødspore (NT), stjernesporet rødspore, gul småkållesopp, gul vokssopp, seig vokssopp og en ubestemt rødspore.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau, og hevdens synes å være god. Det er ingen tegn til gjengroing og det er heller ingen tegn til nylig gjødselpåvirkning. I vestre del ligger restene etter et gammelt vannverk. Det er etablert ny vannledning fra Utdalsvatnet, og spor etter kjøretøy vises i terrenget.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Det vil være en fordel for naturverdiene at beiting fortsetter minst på dagens nivå.
Landskap	Lokaliteten tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	<20 m
Areal fra kartobjekt (daa)	52,6
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Sortland, A. 1997. Utbredelse og hyppighet av bregner i Lofoten og Vesterålen. Polarflukken 21: 241-259. Sortland, A. 1997. Nyfunn av Asplenium i Lofoten-Vestvågøy-Austvågøy-Lille Molla. Polarflukken 11, 2: 79-82. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. #http://www.nina.no/archive/nina/PopBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

3. Kleivneset ved Unstad

Kleivneset ved Unstad

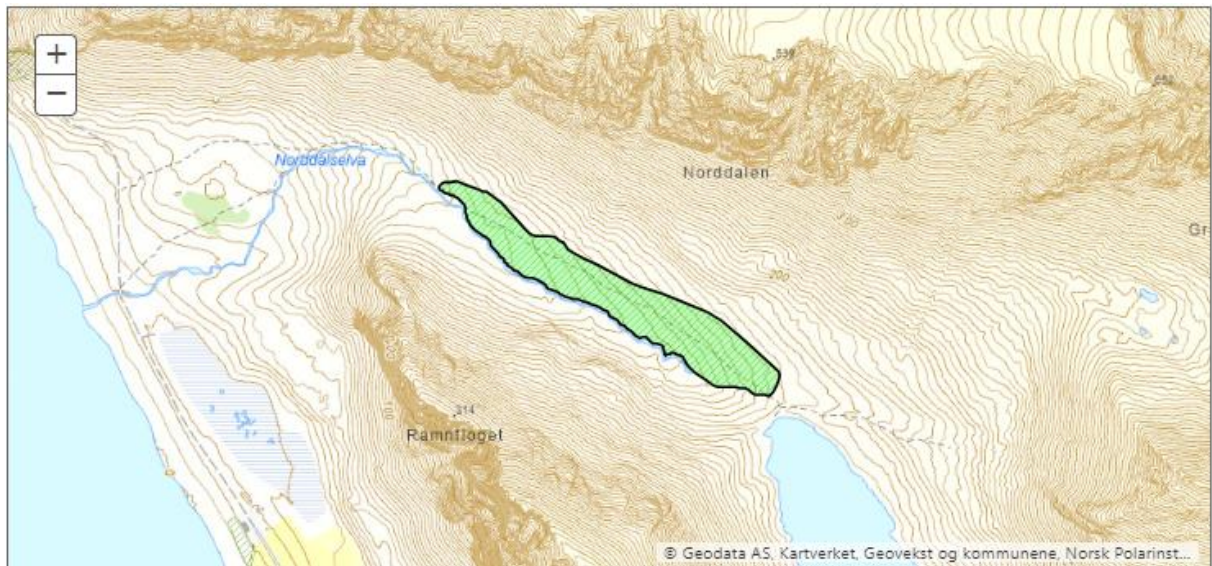
ID	BN00037437
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (108 daa) på størrelse, lav vekt på artsmangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt), høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015, sammen med Liv Torunn Alvereng. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i den vegløse lia mellom Eggum og Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser nokså skarpt mot strandberg og rullesteinstrand i vest, dels skarpt mot åpen ur/rasmark/strandnær grus og steinmark i nordvest, mot gjengroende og samtidig kanskje litt oppgjødset eng i sør, samt noe diffust mot rasmarksenger og berg i øst.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å ha fattige til intermediaere enger, der det er vanskelig å skille tydelig mellom disse, men med de rikeste partiene i sør. Dels er det noe kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg her, men helst mer kalkfattig eng med ekstensivt hevdpreg, samt ditto intermediaer eng (antagelig bør over 50% av arealet føres hit) og kanskje også litt nokså kalkrik eng med hevdpreg (i så tilfelle under 10% av arealet). Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Artsmangfold	Lokaliteten er ganske artsfattig, men en litt krevende art som dunhavre forekommer sparsomt (med økende frekvens) i sør. Generelt er det mye sølvbunke her, og særlig i nordre deler er sølvbunkeeng dominerende. Ellers arter som tirltunge, engfrytle, blåklukke, gulaks, gjeldkarve (sparsom i sør) og harerug. Det er potensial for beitemarksopp her, kanskje også rødlistearter, men ingen ble påvist under besøket.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket noe svakt. Til dels var det mye høyt gras og en del tuete struktur på vegetasjonen. Det går en sti fra fyret og sørover mot vegen fra Unstad. Dette er utvilsomt gammel beitemark. Deler av engene virker nokså nitrofile (særlig inntil fyret), men det antas å skyldes et nokså hardt beitetrykk og at sauene bruker arealene særlig mye, ikke tilført gjødsel på andre måter.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som helst er høyere enn dagens nivå. Det hadde vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting og mindre tuedannelser).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men det er ikke mange lenger som beites like godt som denne. Den tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	126,8
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. #http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Strann, K. B. Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

4. Unstad: Norddalen

Unstad: Norddalen

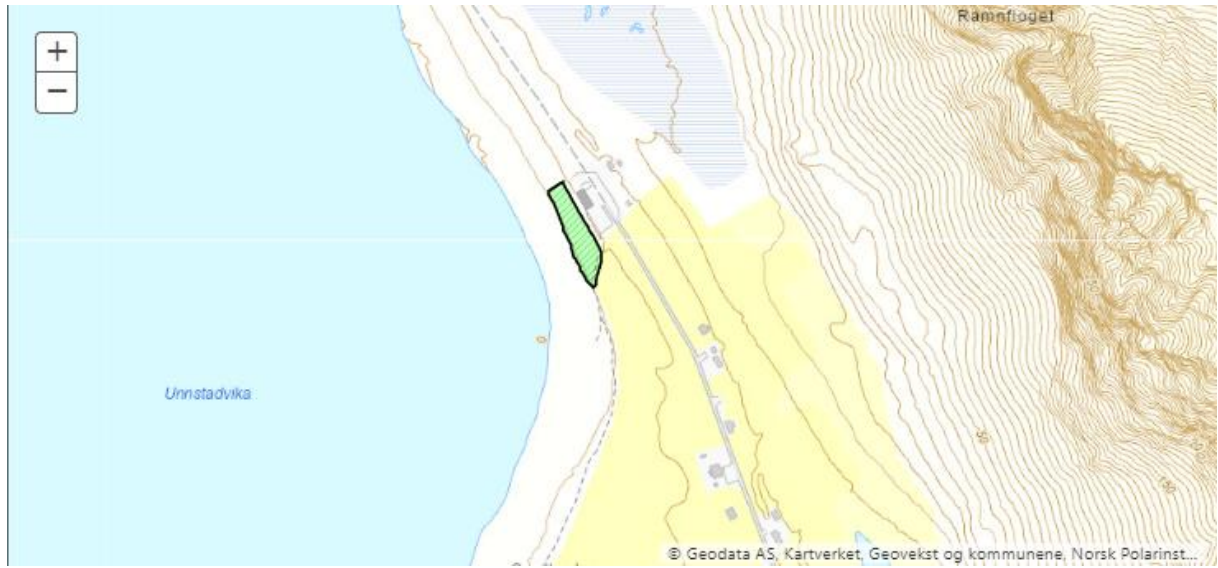
ID	BN00109765
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Fattig beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.08.2015
Hevdstatus	Svak hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (52 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter, høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien svært viktig - A. Siden arts mangfoldet er såpass svakt og dette ligger i en overgangsform mot boreal hei (som her ikke ville fått noe naturverdi i det hele tatt), settes den her ned til viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning 03.11.2015, basert på eget feltarbeid 01.08.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Lokaliteten er tidligere registrert av Strann et al. (2006) (BN00037437 - Kleivheia), men de lavereliggende delene foreslås her skilt ut (det samme gjelder deler av Kleivneset i nordvest), men arealet oppe på selve heia eventuelt bør stå igjen som en restlokalitet. Rødlisterstatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av Vestvågøy, i en liten dal nordøst for Unstad. Berggrunnen består av mangeritt, og er tydelig kalkfattig. Lokaliteten grenser gjennomgående noe diffust mot hei på alle kanter, dels rasmark i nord.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å ha mest kalkfattig eng med svært ekstensivt hevdpreg. Det kan være at deler av lokaliteten er påvirket av rasaktiviteter, men dette virker usikkert.
Arts mangfold	Lokaliteten er ganske artsfattig, med arter som finnskjegg, gulaks, harerug, engfrytle, tiriltunge og så vidt dunhavre. Stedvis er det en god del sølvbunkeeng, trolig svakt kildepåvirket. Dels innslag av lavvokste vierkratt. Det er et svakt potensial for beitemarksopp her, men ingen ble påvist under besøket.
Påvirkning	Lokaliteten beites av sau og beitetrykket virket svakt, da det var lite spor å finne etter beitedyr her nå. Det går en sti oppover dalen gjennom lokaliteten. Dette er utvilsomt gammel beitemark og de er uten nitrofile trekk.
Fremmede arter	Ei lita frøspredt lutzgran ble funnet helt i nord.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av et beitetrykk som må være høyere enn dagens nivå. Det hadde også vært en fordel med litt mer variasjon i dyreslag som beiter her samtidig (for å sikre bedre avbeiting).
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, og denne tilhører en del av et større beitelandskap ute på denne halvøya.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	64,8
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

5. Unstadvika N

Unstadvika N

ID	BN00109769
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Lokalt viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	05.08.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten middels vekt (1,9 daa) på størrelse, lav vekt på arts mangfold og rødlistearter og middels vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien lokalt viktig - C.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 27.11.2015, basert på eget feltarbeid 05.08.2015 sammen med Geir Gaarder. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Det er ikke kjent tidligere registreringer herfra. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på nordsiden av stranden på Unstad, nord for innmarka, mellom rullesteinstranden og inngjerdet parkeringsplass/kafeområde. Berggrunnen består av mangeritt, en hard og relativt fattig dypbergart som er vanlig på en stor del av Vestvågøya, men jordsmonnet er nok vel så mye påvirket av sandflukt fra den kalkholdige stranden.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten er ikke særlig artsrik, men det finnes en del arter her som indikerer kalkrikhet, sannsynligvis på grunn av at vekstsubstratet er tilført kalkholdig sand fra Unstadsanden. Dette indikerer intermedieære forhold og lokaliteten vurderes dermed å være fattig beiteeng, d.v.s. frisk eller relativt frisk beiteeng på intermedieære til nokså mark. Etter NiN2.0 vil dette være seminaturlig, for det meste nokså kalkrik eng med ekstensivt hevdpreg og litt gjødselpåvirkning.
Artsmangfold	Av kjennetegnde karplanter ble det påvist bleiksøte, gjeldkarve, hvitkløver, gulaks, fjellmarikåpe, tiriltunge, blåklukke, ryllik, engfrytle, grasstjerneblom, dunhavre, strandnellik og buestarr. Av beitemarksopp ble artene kjeglevokssopp, gul vokssopp og mulig spissvokssopp påvist.
Påvirkning	Lokaliteten er delvis inngjerdet, med gjerde mot parkeringsplass i øvre del, og skillegjerde mot nord. Hevden synes å være litt svak, men det er ingen tegn til gjengroing og bare utydelige tegn til gjødselpåvirkning. I særlig del går sti mellom parkeringsplassen og sandstranda.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Det vil være en fordel for naturverdiene at beiting fortsetter minst på dagens nivå. Noe større beitetrykk vil være en fordel. Fysiske inngrep eller gjødsling vil raskt kunne ødelegge verdiene.
Landskap	Lokaliteten tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	<20 m
Areal fra kartobjekt (daa)	2,2
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

6. Melan: Uttakleiv

Melan: Uttakleiv

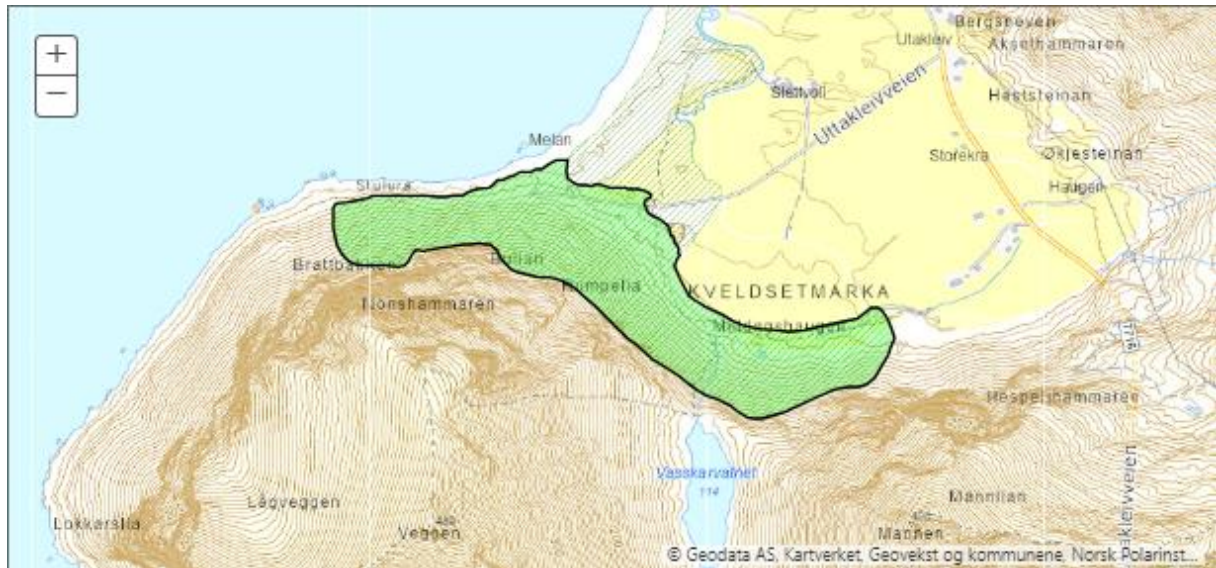
ID	BN00013928
Naturtype	Sanddyne
Utforming	Brun dyne
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	09.07.2018
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark for sanddynemark (2015) oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (ca. 73 daa), middels vekt på typevariasjon, lav verdi på rødlistearter og middels vekt på andre kjennetegnende arter. Ut fra dette har lokaliteten verdi A – svært viktig.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng 12.11.2018, på bakgrunn av eget feltarbeid sammen med Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning den 09.07.2018 som del av en kartlegging av sanddynemark i Nordland på oppdrag for Fylkesmannen i Nordland. Dette er en revisjon av Naturbase-lokalitet BN00013928 "Melan: Uttakleiv", naturbeitemark, verdi B, beskrevet av Pål Alvereng 26.11.2015. Avgrensningen er ikke endret. Naturtypen er endret fra naturbeitemark til sanddynemark. Dette er to naturtyper som det av og til kan være vanskelig å skille mellom. Grunnen til at vurderingen er noe annerledes nå, er at det på befaringen i 2018 ble oppdaget og vektlagt at de fremre dynene åpenbart har blitt stabilisert gjennom plastring med stein, kanskje flere ganger opp gjennom årene, noe som har dempet sanddyneprosessene vesentlig (hvilket har vært hensikten), men som også har medført at den store frontdynen (brun dyne) fremstår like mye som naturbeitemark enn som sanddynemark. Plastringen er en midlertidig endring av tilstand, og vurderingen er at sanddyneprosessen fortsatt pågår. Sanddynemark vil derfor være en mer korrekt kategori. Beskrivelse og verdisetting er basert på siste utkast av faktaark fra 2015 til DN Håndbok 13 (Direktorat for naturforvaltning 2007). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen & Hillmo 2015).
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden av Vestvågøy, utenfor bygda Uttakleiv, og grenser mot innmark i øst og forøvrig mot kulturmark. Ytterst ligger en bred strandvoll som til dels hever seg over det flate landskapet innenfor. Vollen har stabilt vegetasjonsdekk med unntak av noen få eroderte forsenkninger i nordlig del, der det i kantene er blottlagt sand. Utenfor vollen er det sandstrand.
Naturtyper og utforminger	Det er en ubrutt forstrand fra sør til nord i en dybde på minst 100 meter ved fjære sjø. Fordyner er fraværende, bortsett fra fragmentariske forekomster helt i nord. Kun enkeltindivid av strandreddik og strandarve finnes her og der, mens det utenfor gjerdet i nord er noe mer. Det antas at ferdsl, muligens i kombinasjon med beite, har forårsaket at fordynene er borte. Innenfor forstranda reiser det seg en sammenhengende stor dyne opp i 70-80 meters dybde og anslagsvis 10-12 meters høyde. Denne må for en stor del karakteriseres som brun dyne, men i front mot forstranda er det enkelte parti med eroderte småkløfter og antydninger til hvit og grå dyne. Bak den store dyneryggen er det flate parti med sterkt beitet natureng. Deler av dette arealet fremstår nå som dynetrau, med tette bestand med sandsiv, mens resten har karakter av å være naturbeitemark med stabilt grasdekk. Et lite, meandreende bekkefar går på innsiden av lokaliteten like utenfor inngjerdet dyrket mark, og det munner ut i sjøen i nord. Anslått fordeling av naturtypene i lokaliteten er: forstrand (50 %), hvit dyne (1 %), brun dyne (ca. 30 %), dynetrau (5 %) og naturbeitemark (14 %). Etter NiN-2.1 er dette grunntypene T21-1 forstrand og primærdyner, T21-2 hvite og grå dyner, T21-3 brune dyner og dynehei, T21-C-4 dynetrau og T32-C4 Intermedialer eeng med klart hevdpreg (4:1:2:1:2).
Artsmangfold	Sandsiv forekommer i belter på innsiden av vollen. Tirltunge finnes det mye av i enkelte parti, og den er sterkt beitet. Av øvrige arter kan nevnes strandreddik (litt), strandarve (litt), strandrug, strandkjempe, rødsvingel, fjellsmelle (litt), kvitkløver og ryllik. Ved bekken i nord er det en liten forekomst av kildegras (NT) sammen med noe buestarr.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau. Beitetrykket er høyt og vegetasjonen er jevnt nedbeitet til få centimeters høyde. Det går traktorspor ut fra kjørevegen og nordover. Turistferdselen er stor fra parkeringsplass i sør, og det foregår også teltslagning. Det er lite forsøpling.
Fremmede arter	Ingen påvist.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Det beste for naturkvalitetene vil være å unngå gjødsling, også naturgjødsel. Ytterligere plastring med stein for å stoppe sandflukt vil øke sandstabiliseringen og være uheldig med hensyn på å opprettholde prosessene som former naturtypen sanddynemark.
Landskap	Det finnes noe sanddynemark i Lofoten. Den nærmeste ligger inne i Vikfjorden rett sør for Uttakleiv.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	80,1
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Alvereng, P., Gaarder, G. & Hanssen, U. 2019. Sanddynemark i Nordland http://www.borchbio.no/MFUrapporter/MU2019-13-SANDDYNEMARK_I_NORDLAND.PDF Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. Økoforsk. NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf# Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

7. Uttakleiv: Rumpelia

Uttakleiv: Rumpelia

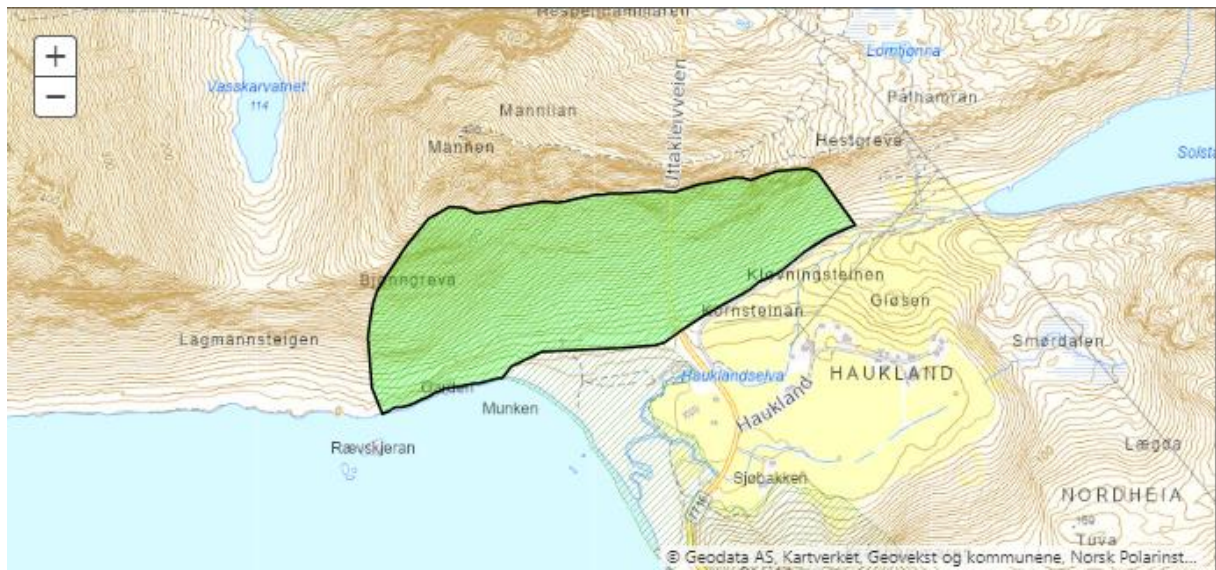
ID	BN00109778
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (177 daa) på størrelse, Middels vekt på arts mangfold og rødlistearter (usikkert potensial for høyere vekt) og middels til høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015, sammen med Geir Gaarder og Liv Torunn Alvereng, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er innenfor gamle Naturbaselokalitet BN00037438 - Veggen-Solstadvatn, som erstattes av denne lokaliteten og lokalitet "Haukland N". Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden av Vestvågøy. Lokaliteten ligger på sørsiden av bygda Uttakleiv. Lokaliteten grenser mot innmark i nord og forøvrig mot øvrig kulturmark. Grensene mot øvrig kulturmark er ikke veldig skarpe. Berggrunnen består av mangeritt som er en hard og nokså fattig bergart, typisk for store deler av Vestvågøy. Lokaliteten er til dels påvirket av skjellsand, noe som spesielt er tydelig med enkelte hauger i den østre (indre) delen av lokaliteten, der skjellsand stedvis blottlegges i liggegroper for sau. Dette gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten er åpen og i hovedsak grasdekt uten innslag av eier eller trær. Den blir regelmessig beitet, har stedvis synlig kalkholdig jorddekke som også avspeiles i funn av flere relativt kalkkrevende karplanter. Uttæringsfaren er liten. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende for utformingen.
Arts mangfold	Av karplanter ble flere kjennetegnende og nokså kalkkrevende arter påvist, slik som bakkesøte (NT), reinrose, fjellsmelle, hårstarr, dvergjamne, harerug, fjellfrøstjerne, bjønnbrodd, grønnskulle, marinøkkel, kvitmaure, vill-lin, rødsildre, fjellnøkkelblom, fjelltistel, fjellbakkestjerne og fjellfrøstjerne. Av øvrige arter kan nevnes kottefot, strandkjempe, flekkmure, bleikmure, blåklukka, geitsvingel, finnskjegg, legevintergrønn, småengkall, dvergsnelle (regionalt sjelden art), legeveronika, taggbregne og svarttopp. Potensialet for beitemarksopp her høyt, også rødlistearter.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau og hevdene er meget god. Lokaliteten grenser til Hauklandsstranda som er et meget populært turmål i Lofoten. Gjerdet skiller stranda fra beitemarka. Den gamle kjøreveien mellom Uttakleiv og Haukland går langs nordre del av lokaliteten og er en mye brukt tursti rundt neset mot Haukland. Selv om det er en tilrettelagt parkeringsplass der kjørevegen går over til å bli tursti, er det ikke særlig merkelig slitasjeskade som følge av ferdsel, utenfor vegen. Litt stidannelse er det dog på nordsiden av vegen, der det også går traktorspor ut mot strandvollen.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Det beste for naturkvalitetene vil være å unngå gjødsling.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det er ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	194,6
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

8. Veggen-Solstadvatn

Veggen-Solstadvatn

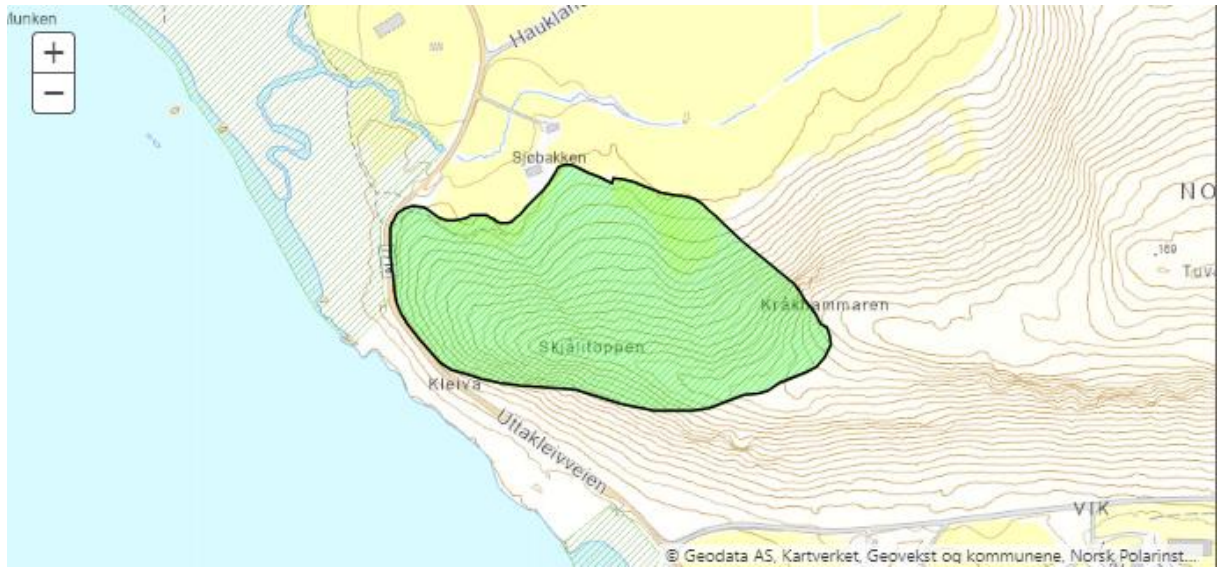
ID	BN00037438
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (254 daa) på størrelse, middels vekt på artsmangfold og rødlistearter og høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien viktig - B.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015 sammen med Geir Gaarder og Liv Torunn Alvereng, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetssikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Deler av lokaliteten er innenfor en gammel naturbaselokalitet kartlagt av Strann et al. Denne erstattes av denne lokaliteten og lokalitet "Uttakleiv: Rumpelia". Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden på Vestvågøy. Lokaliteten ligger inne i Vikbukta på nordsiden av Hauklundsstranda. Lokaliteten grenser mot innmark i sørøst og friluftsområde (Hauklundsstranda) i sør, og begge steder er grensene nokså skarpe. Mot vest, nord og nordøst er det litt mer glidende overganger mot øvrig kulturmark. Berggrunnen består i hovedsak av finkornet gneis med variert sammensetning, og med innslag av amfibolitt. Helt i øst er det mangeritt. Lokaliteten er tydelig påvirket av sandflukt med skjellsand fra Hauklundsstranda, og det gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært. Sanden er blottlagt mange steder i lilsiden, som følge av tråkk fra sau og muligens også av vinderosjon.
Naturtyper og utforminger	Lisiden er åpen og i hovedsak grasdekt uten innslag av eier eller trær. Den blir regelmessig beitet, har stedvis synlig kalkholdig jorddekke som også avspeiles i funn av flere relativt kalkkrevende karplanter. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende for utformingen. Etter NIN2.0 er det nok en god del sanddyne-eng med klart hevdpreg og gjødselpåvirkning i deler (anslagsvis 40%), en del nokså kalkrik eng og tørreng med klart hevdpreg (og der deler helst er litt gjødselpåvirket), kanskje også litt intermedieær eng (men det er mer usikkert og da i kantsoner mot nord og øst).
Artsmangfold	Av karplanter ble flere kjennetegnende og nokså kalkkrevende arter påvist, slik som rødtknapp, gjeldkarve, dunhavre, flekkmaure, vill-lin, fjellfjøsjerne, bleiksøte, ullarve, lodnerublom, fjellsmelle, fjellrapp, hårstarr, gulaks, marinøkkel, bakkestjerne, fjellbakkestjerne, rødsildre, gulsildre, fjellstisel, dvergjamne, blåkoll, vill-løk, svartstarr og rundbelg. Av øvrige arter kan nevnes: Blittebergknapp, strandrug, tirltunge, blåklukke, hvitkløver, rødsvingel, knoppsmåarve, snøildre, bergskrinneblom, bergveronika, stemorsblom, sandarve, småengkall, jonsokkoll, busttype og stankstorkenebb. Det ble søkt etter beitemarkssopp både under befaringen i august og i september. Relativt få arter ble påvist (sannsynligvis som følge av at været ikke hadde vært spesielt nedbørrikt, samtidig som dette er en veldrenert, soleksponert lokalitet), men artene beiterødspore og mulig spissvokssopp ble funnet, i tillegg til en ubestemt rødsporeart.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau og hevden meget god. Lokaliteten grenser til Hauklundsstranda som er et meget populært turmål i Lofoten. Gjerdet skiller stranda fra beitemarka. Den gamle kjøreveien mellom Haukland og Uttakleiv går langs nedre del av lia og er nå en mye brukt tursti.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk minst på dagens nivå. Gjødsling må unngås.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	262,9
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Bjerke, J. W. Strann, K. B. Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4. 41 s.

9. Haukland: Skjålitoppen

Haukland: Skjålitoppen

ID	BN00109772
Naturtype	Naturbeitemark
Utforming	Rik beiteeng
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	14.09.2015
Hevdstatus	God hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark fra vinteren 2014/2015 oppnår lokaliteten høy vekt (68 daa) på størrelse, høy vekt på arts mangfold, lav vekt på rødlistearter (men det er potensial for høyere verdi) og høy vekt på tilstand og påvirkning. Samlet gir dette verdien svært viktig - A.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av Pål Alvereng, Miljøfaglig Utredning 26.11.2015, basert på eget feltarbeid 31.07.2015 sammen med Geir Gaarder, og eget feltarbeid 14.09.2015. Kartleggingen ble gjort på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland, i forbindelse med kvalitetsikring av naturtyper i kulturmark i Vestvågøy kommune. Det er ikke kjent tidligere registreringer herfra. Rødlistestatus for arter følger rødlista fra 2015.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger på vestsiden på Vestvågøy. Lokaliteten ligger inne i Vikbukta på en lav fjellrygg som skiller bygdene Haukland i nord og Vik i sør. Lokaliteten grenser mot vegen nær sjøen i vest, mot innmark i nord og ellers mot gjengroende kulturmark. Grense er i hovedsak nokså skarpe. Berggrunnen består av finkornet gneis med variert sammensetning og med innslag av amfibolitt.
Naturtyper og utforminger	Lokaliteten ser ut til å være påvirket av sandflukt med skjellsand fra Hauklandsstranda, og det gjør grunnen mer kalkrik enn den ellers ville vært, men den kan ikke betegnes som sanddyne-eng. Fremst på fjellryggen, ut mot fjorden, er jorddekket tynnest og beitingen også mest intensiv. Her er det relativt tørt, mens det i åsryggens nordside er partier med større fukttilgang. "Rik beiteeng" vurderes å være mest dekkende utformingen, lokaliteten sett under ett. Etter NiN2.0 er det snakk om noe svært kalkrik eng med klart hevdpreg og antagelig noe mer nokså kalkrik eng med klart hevdpreg, mens vi er mer usikre på gjødselpåvirkningen (men muligens er en del svakt gjødselpåvirket).
Arts mangfold	En god del kalkrevende karplanter finnes på lokaliteten, de fleste på de ytre, tørre delene. Det er i første rekke arter som bakkesøte (NT), fjellnøkleblom, hårstarr, reinrose, marinøkkel, rødsildre, rødfangre, lodnerublom, fjellfrøstjerne og vill-lin, men også artene gjeldkarve, bleiksøte, gulaks, feldmaure, dunhavre, blådklokke, harerug, bergveronika, fjellsmelle, tirltunge, rynkevier, engfrytle, sandarve, rundbelg, tepperot, kattefot, dvergjamne, fjellrapp og strandkjempe er kjennetegnende for naturtypen og indikerer også en viss kalkrikhet. Det ble påvist flere arter med beitemarkssopp, deriblant antatt ravnerødspore (NT), tjærerødspore, papegøyevekssopp, blåandrødspore og beiterødspore. Det er klart potensial for flere arter beitemarkssopp her, også rødlistearter.
Påvirkning	Lokaliteten beites av norsk kvit sau, og særlig på de ytre, tørreste delene med tynnest jordekke, er hevdten meget god.
Fremmede arter	Ingen observert.
Råd om skjøtsel og hensyn	Naturverdiene er avhengig av fortsatt beitetrykk om lag på dagens nivå. Beite av ulike dyreslag vil være positivt. Gjødsling må unngås.
Landskap	Det finnes fremdeles en god del naturbeitemarker i Vestvågøy, men nå er det ikke mange som beites like godt som denne. Den tilhører et større beitelandskap i denne delen av Vestvågøy.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	73,7
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Gaarder, G. & Alvereng, P. 2016. Kulturmark i Vestvågøy og Steigen kommuner. Kartlegging av verdifulle naturtyper i 2015. Miljøfaglig Utredning rapport 2016-4, 41 s.

10. Eggum

Eggum

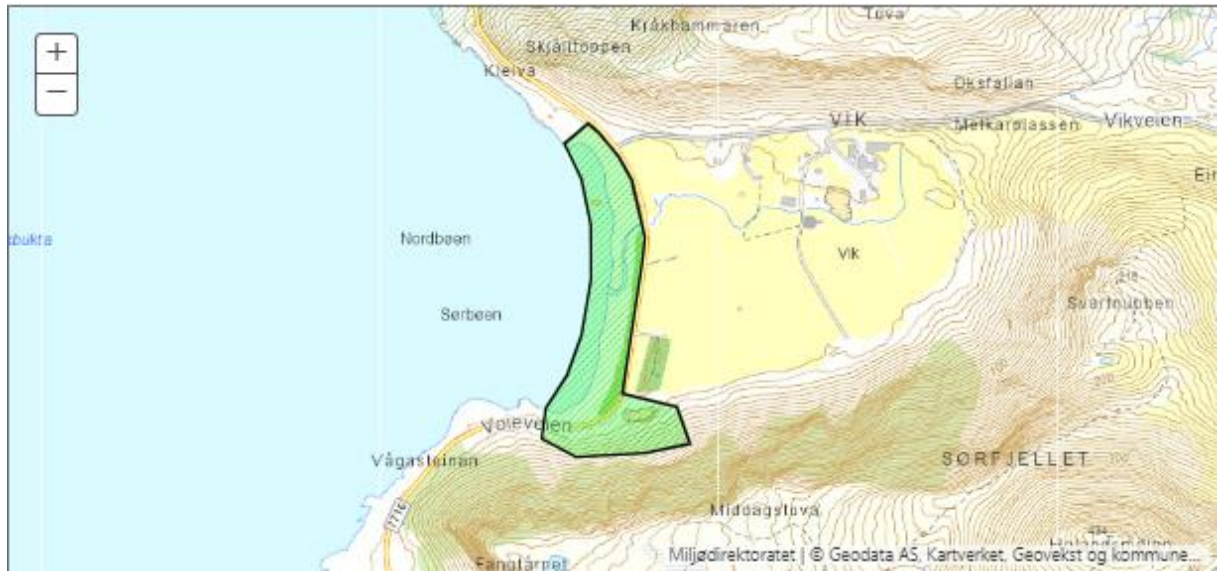
ID	BN00014380
Naturtype	Sand- og grusstrand
Utforming	Grus- og steinstrand med spesiell flora
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	01.01.1986
Hevdstatus	-
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Velutvikla rullesteinstrand, blant dei 2-3 beste vi har sett i fylket.
Innledning	Lokaliteten er beskrevet av Elven i forbindelse med kartlegging av botaniske verdier på havstrender i Nordland i 1988.
Beliggenhet og naturgrunnlag	Halvøya mellom Unnstad og Borgpollen er meget sterkt eksponert mot vest og nord. På nordspissen ligger tettstedet Eggum. Lokaliteten er ei rullesteinstrand som ligger vest for Eggum.
Naturtyper og utforminger	Ca 1 km best for Eggum begynner ei rullesteinstrand som strekker seg 3 km sammenhengende mot sørvest. Materialet stammer for en stor del fra tidligere lokalbreer i fjella ovafor, avsatt for ca 17000 år siden. Bak stranda går det lyng- og/eller grasdominert hei direkte over i fjellsidene
Artsmangfold	Strendene er ytterst artsfattige, men representative rullesteinstrender i regionen. Utdalsvatnet og dammene har flere plantegeografisk interessante forekomster, spesielt botngras og grøftsoleie som begge har nordgrense her.
Påvirkning	Hele området er sterkt påvirket av beiting.
Fremmede arter	-
Råd om skjøtsel og hensyn	-
Landskap	Området prioriteres meget høgt kvartærgeologisk, og er i tillegg et storslått landskap.
Nøyaktighetsklasse	50 - 100m
Areal fra kartobjekt (daa)	447,4
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Fjalstad, A. & Møller, J. J. 1987. Verneverdige kvartærgeologiske områder i Nordland. Tromsø rapport, naturvitenskap nr 57 Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. Økoforsk NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold, Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf#

11. Vikspollen

Vikspollen

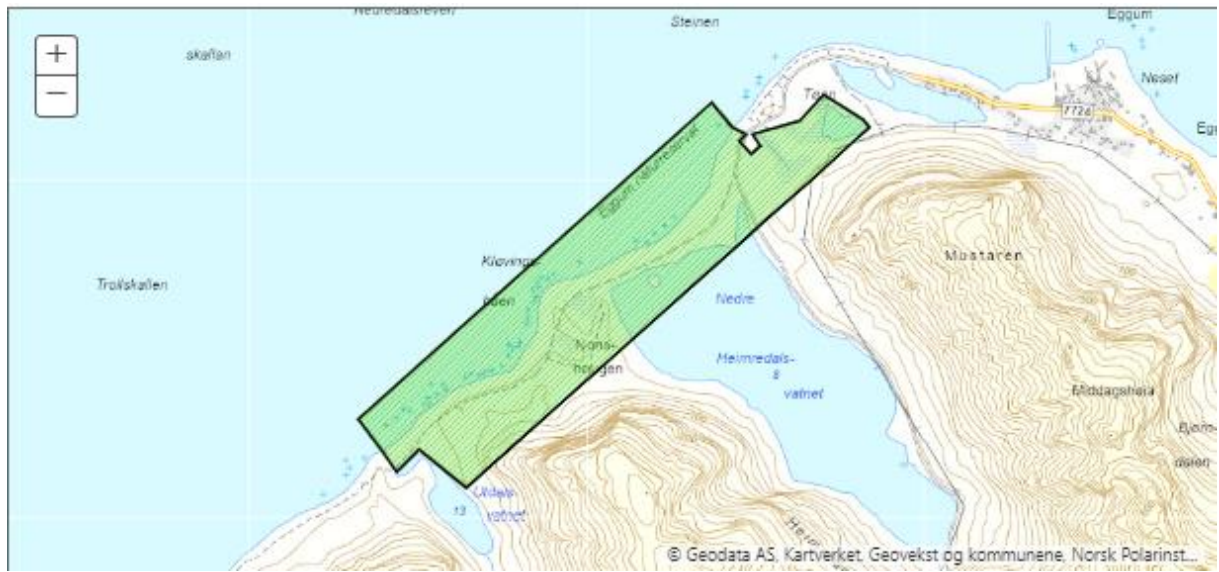
ID	BN00013933
Naturtype	Sanddyne
Utforming	Brun dyne
Verdi	Svært viktig
Utvalgt naturtype	-
Registreringsdato	09.07.2018
Hevdstatus	Ingen hevd
Forvaltningsplan	Nei
Forvaltningsavtale	Nei
Forvaltningsavtale Inngått	-
Forvaltningsavtale utløper	-
Verdi begrunnelse	Med grunnlag i faktaark for sanddynemark (2015) oppnår lokaliteten høy vekt på størrelse (ca. 83 daa), høy vekt på typevariasjon, ingen inngangsverdi på rødlistearter og høy vekt på andre kjennetegnende arter. Ut fra dette har lokaliteten verdi A – svært viktig.
Innledning	Beskrivelsen er utarbeidet av På Alvereng 02.12.2018, på bakgrunn av eget feltarbeid sammen med Geir Gaarder, Miljøfaglig Utredning den 09.07.2018 som del av en kartlegging av sanddynemark i Nordland på oppdrag for Fylkesmannen i Nordland. Dette er en revisjon av eksisterende naturbaselokalitet BN00013933, Vikspollen, sanddyne, verdi C. Lokaliteten ble beskrevet av Elven m.fl. (1988) i forbindelse med kartlegging av botaniske verdier av havstrender i Nordland i 1988. Opprinnelig lokalitet er splittet i to. Dette er den sørlige delen, og den er utvidet noe mot sør for å favne også sandpåvirkede, rike berg på innsiden av fylkesvegen der. Beskrivelse og verdisetting er basert på siste utkast av faktaark fra 2015 til DN Håndbok 13 (Direktorat for naturforvaltning 2007). Rødlistestatus for arter følger norsk rødliste fra 2015 (Henriksen & Hilmo 2015).
Beliggenhet og naturgrunnlag	Lokaliteten ligger ved Vik omtrent 6 km nordvest for Leknes og omfatter et område med sanddynemark som ligger på utsiden av bilvegen, samt et parti med skjellsandpåvirkede blokkrikt område på innsiden av bilvegen og et stykke opp i lia i sør. Berggrunnen består av finkornet gneis med varierende sammensetning, bl.a. innslag av amfibolitt.
Naturtyper og utforminger	Dette er sanddynemark med flere delnaturtyper. En ubrukt forstrand på mer enn 25 meters dybde utgjør størstedelen av arealet. Fordyner finnes stedvis med en dybde på 6-7 meter på det meste. Hvit dyne forekommer kun i en smal sone, maks én meter dybde, som raskt går over til grå og brun dyne i en 2-3 meter høy bratt kant og så videre med med brun dyne / kunstmark inn til bilvegen. På innsiden av bilvegen i sør er det et blokk- og steinrikt belte inn mot fjellfoten som er sterkt påvirket av sandflukt av kalkrik sand fra fordynene, samt enkelte stabiliserte brune dyner. Anslått fordeling av naturtypene i lokaliteten er: forstrand (50 %), fordyne (3 %), hvit dyne (1 %), grå dyne (1 %), brun dyne (ca. 25 %), og naturbeitemark (20 %). Etter NiN-2.1 er dette i hovedsak T21 sanddynemark med grunntypene T21-1 forstrand, T21-2 primærdyne, T21-3 hvit dyne, Y21-4 grå dyne og T21-5 brun dyne. I tillegg er det i sør noe semi-naturlig eng med grunntypen sterkt kalkrik eng med klart hevdpreg T32-C8 (5:1-1:1:2).
Artsmangfold	I fordynene er det strandreddik og sporadisk litt strandarve. I hvit dyne er det strandrug i gradvis overgang mot grå dyne med mer rødsvingel og spredt med tirltunge. Videre bakover finnes større innslag av kulturmarksarter som f.eks. hundekjeks, løvetann, fuglevikke mm. I lia i sør, innenfor vegen, ble følgende arter påvist: hærerug, rynkevier, reinrose, fjellfrøstjerne, tirltunge, gulstilde, ryllik, fjellrapp, rødsildre, tepperot, stortveblad, gulaks, grønnskinn, bergveronika, hårstarr, fjellsmelle, taggbregne, vill-lin, tuesildre, legevintergrønn, bjørnebrodd, fjellbakkestjerne, dvergsmelle, fjell-løk, dunhavre, svarttopp, fjelltistel, marinikkel, bergskrinneblom og rødknapp.
Påvirkning	Brun dyne mellom vegen og kanten ned mot forstrand/fordyner er for en stor del omdannet til kunstmark (plen) ved at den brukes som oppstillingsplass for campingvogner. Derfra er det noe erosjon i smale gangstier ned mot strand, og fordynene er tydelig tråkkpåvirket. Det går et sauegjerd langs etter lia i sør for å holde sau borte fra strand og veg. På utsiden av gjerdet er beitetrykket betydelig større enn på innsiden, noe som gir seg utslag i at det ikke finnes orkideer der. Innsiden beites lite eller mest sannsynlig ikke i det hele tatt. Innenfor vegen i sør er det et gammelt massetak som er i ferd med å gro igjen, men herfra er det nok fortsatt noe sandflukt.
Fremmede arter	Ingen registrerte.
Råd om skjøtsel og hensyn	Den største artsvariasjonen er i sør, innenfor vegen, og den er avhengig av fortsatt sandflukt fra fordynene og kanskje også det gamle massetaket. For å beholde dynamikken må det derfor alltid være parti med tørr sand som flyttes rundt med vinden. Nedbygging må unngås, og det bør unngås å gjødsle plenene rundt campingvognene. Det er en fordel at det foregår sauebeite, men det er samtidig en fordel at i allefall noe av arealet beites svakere, f.eks. bar på vår eller høst, slik at ikke orkideene blir nedbeitet i blomstringstiden. Orkidearter finnes bare nedenfor sauegjerdet, et område som ikke blir beitet men dermed står i fare for å gro igjen, først med et tykt lag av mose og etterhvert kanskje også busker og trær (noe som i så fall vi stoppe den gunstige sandflukten). For å unngå dette, vil det være en fordel med noe beiting også der, fortrinnsvis på høsten etter blomstring.
Landskap	Det finnes noe sanddynemark i Lofoten. Den nærmeste ligger ved Haukland, rett nord for Vikspollen, og ved Uttakleiv.
Nøyaktighetsklasse	20 - 50m
Areal fra kartobjekt (daa)	83,5
Kommuner	1860 (Vestvågøy)
Kilder	Alvereng, P., Gaarder, G. & Hanssen, U. 2019. Sanddynemark i Nordland http://www.borchbio.no/MFUrapporter/MU2019-13-SANDDYNEMARK_I_NORDLAND.PDF Elven, R. et al. 1988. Botaniske verdier på havstrender i Nordland 2C. Beskrivelser for regionene Ofoten og Lofoten/Vesterålen. Økoforsk. NAVF. Universitetet i Trondheim Strann, K. B. et al. 2006. Biologisk mangfold. Vestvågøy kommune. - NINA. Rapport 140. 80 pp. # http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/rapport/2006/140.pdf#

12. Eggum naturreservat

Eggum naturreservat

ID	VV0000272
Offisielt navn	Eggum naturreservat
Verneplan	Annet vern eller verneplan
Vernedato	06.12.2002
Revidert	ikke revidert
Første gang vernet	-
Verneforskrift	https://lovdata.no/forskrift/2002-12-06-1447
IUCN kode	IUCN IA
Generelt	Ca 1 km vest for Eggum begynner ei rullesteinstrand, som strekker seg 3 km sammenhengende mot sørvest. Materialet stammer for en stor del fra tidligere lokalbreer i fjellene ovenfor. Både Heimerdalsvatnet og Utdalsvatnet er demt opp av morener. Det omkringliggende landskapet er alpint, med egger og tinder. Bak stranda går lyng- og/eller gressdominert hei direkte over i fjellsidene. Mindre flekker av sandstrand finnes rett vest for Eggum og nær utløpet av Heimerdalsvatn.
Verneformål	Ivareta ei velutviklet rullesteinstrand, som er blant de 2-3 beste som er registrert i fylket. Den kan bare sammenliknes med Nyke/Tussen-området på Langøya i Bø. I tillegg har man relativt artsrik ferskvannsvegetasjon, med et par utbredelsesgrenser. Videre omfatter lokaliteten en svært godt utviklet randmorene, der strandvullen indirekte daterer morenetrinnet til å være den eldste lokalavsatte randmorenen som til nå er datert i fylket. Den er derfor faglig sett svært interessant, også i nasjonal sammenheng. Lokaliteten er lett tilgjengelig og er godt egnet til ekskursjonsformål. Det er viktig å få bevart den i sin nåværende form. Området vest for Eggum er i tillegg et storslått landskap.
Naturfaglig kvalitet	Området vest for Eggum har rullesteinstrander med følgende mønster: (1) naken stein ytterst; (2) lavvegetasjon; (3) fragmentarisk vegetasjon av gråmose, fjellmarikåpe, knoppsildre, geitsvingel, musøre m.m.; og (4) lynghei. På sandstrendene går naken sand via en erosjonskant direkte over i fullstendig nedbeitet etablert dyne. Strendene er ytterst artsfattige, men representative for rullesteinstrander i regionen. Utdalsvatn og dammene har flere plantegeografisk interessante forekomster, spesielt botnegras og grøfsoleie som begge har sin nordgrense her. Bak strandvollene finnes flere små ferskvatn, som har ganske artsrik vegetasjon, bl.a. av flotgras, trådtjønnaks, tusenblad, småvasshår, evjesoleie, grøfsoleie, krypsiv, stivt brasmegras, sylblad og botnegras. Lokaliteten har også kvartærgeologisk interesse. En større lokalavsett randmorene demmer opp Heimerdalsvatnet. Den vestlige delen er mest markert, med en mektighet på ca 15 m. I distalsiden (sida som vendte vekk fra isen) er massene omlagret av havet og har dannet en strandvoll 16 m o.h. I nordøst går den lokalavsatte randmorenen ut mot odden over i en ny løsmasseakkumulasjon, som er tolket å være en randavsetning avsatt av innlandsisen. Den er mer haugete og uregelmessig i formen enn den lokalavsatte randmorenen.
Påvirkning	En liten kjerreveg går oppå den lokalavsatte morenen, men har ikke ødelagt den i nevneverdig grad. Det er stor turisttrafikk gjennom verneområdet til en av de meste kjente skulpturene i Skulpturlandskap Nordland. Våren 2008 ble det satt opp bom på veien og opparbeidet parkering utenfor reservatet.
Tiltak	-
Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Nordland
Type forvaltningsmyndighet	Statsforvalter
Planbehov	Ingen
Forvaltningsplan status	Ingen plan
Forvaltningsplan godkjent	-
Skjøtselplan	Ingen plan
Skjøtselplan godkjent	-
Areal fra kartobjekt (daa)	1 002,1
Landareal daa (forskrift)	633
Sjøareal daa (forskrift)	381
Hovedøkosystem (MET)	Marin og terrestrisk
Andel marint areal (%)	37,36
Truethetsvurdering	ikke truet
Tiltaksbehov	ikke behov
Overvåkningsbehov	-
Kommuner	Vestvågøy (1860)
Nettverk	
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/cm-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Restriksjonsområder	 Gjelder kun eventuelle ferdselsforbud (i betydning all ferdsel), start/landing med luftfartøy og lavflyving med luftfartøy. Sjekk restriksjoner for annen aktivitet, ved å slå opp i verneforskrift. VR00000284 (hele verneområdet) Faktaark Landingsforbud (1.1-31.12) Landingsforbud Forsvaret (1.1-31.12)

13. Æsholman naturreservat

Æsholman naturreservat

ID	VV0000271
Offisielt navn	Æsholman naturreservat
Verneplan	Verneplan for sjøfugl
Vermedato	06.12.2002
Revidert	Ikke revidert
Første gang vernet	-
Verneforskrift	https://lovdata.no/forskrift/2002-12-06-1444
IUCN kode	IUCN IA
Generelt	Lite, isolert øyområde beliggende nordvest for Utakleiv, rett nord for Nappstraumen. Øyområdet utgjøres av to litt større holmer, Storholmen og Indreholmen, og flere mindre holmer og skjær. Rundt selve holmene er det betydelige gruntområder, men det er bare små areal som tårlegges ved fjære sjø. Vegetasjonen bærer sterkt preg av gjødsling fra fuglekoloniene.
Verneformål	Formålet med fredningen er å bevare et godt og uforstyrret hekke- og oppvekstområde for sjøfugl.
Naturfaglig kvalitet	Reservatet er et viktig hekkeområde for sjøfugl og har forekomster av ærfugl, svartbak og gråmåke, samt noe teist og tjeld. I tillegg har det tidligere vært en mindre krykkjekoloni her. I 2007 var det 24 par svartbak, 104 par gråmåke og 22 par ærfugl i reservatet. Spesielt ærfugl ser ut til å ha en stor tilbakegang fra forrige kartlegging (80 par i 1985). Sjøområdene omkring Æsholman er også et viktig overvintringsområde for sjøfugl, hvor de mest tallrike artene er ærfugl og praktærfugl. I tillegg er naturreservatet myeområde for mindre flokker av ærfugl og laksand. Området synes å ha en fast bestand av havert.
Påvirkning	Æsholman var tidligere fiskevær, men ble forlatt i 1924. Det er fortsatt spor etter rorbuer. Steinkai og steinbrudd ble etablert da Æsholman var fiskevær. Det er flere sjømerker/fyrlykter innen området.
Tiltak	-
Forvaltningsmyndighet	Statsforvalteren i Nordland
Type forvaltningsmyndighet	Statsforvalter
Planbehov	Ingen
Forvaltningsplan status	Ingen plan
Forvaltningsplan godkjent	-
Skjotselplan	Ingen plan
Skjotselplan godkjent	-
Areal fra kartobjekt (daa)	1 315,1
Landareal daa (forskrift)	139
Sjøareal daa (forskrift)	1 176
Hovedøkosystem (MET)	Marin og terrestrisk
Andel marint areal (%)	90,7
Truethetsvurdering	Truet
Tiltaksbehov	Behov
Overvåkningsbehov	-
Kommuner	Vestvågøy (1860)
Nettverk	EmeraldNetwork (NO0000190)
Oppsyn	https://www.miljodirektoratet.no/om-oss/miljodirektoratets-organisasjon/statens-naturopsyn/kontakt-statens-naturopsyn/
Restriksjonsområder	<p>⚠ Gjelder kun eventuelle ferdselsforbud (i betydning all ferdsel), start/landing med luftfartøy og lavflyving med luftfartøy. Sjekk restriksjoner for annen aktivitet, ved å slå opp i verneforskrift.</p> <p>VR00000283 (hele verneområdet) Faktaark Landingsforbud (1.1-31.12) Lavflyving forbudt (< 300 m) (1.1-31.12) Landingsforbud Forsvaret (1.1-31.12) Lavflyving forbudt Forsvaret (< 300 m) (1.1-31.12)</p> <p>VR00002589 (sone) Faktaark Ferdelsforbud (15.4-31.7)</p>

6. Oversikt over innvilgede tiltak

	Søkt (kr)	Innvilget (kr)	Antall søkere	Landskap og skjøtsel, gjerding	Biologisk mangfold	Kulturminner og kulturmiljø	Ferdse og friluftsliv	Planlegging kartlegging	Næringsretta tiltak	Formidling
2023	1 723 234	999 860	13	291 175		289 485		250 000	20 000	73 200
2024	1 642 550	829 999	14	99 989		240 000		230 000	50 000	210 000

7. Eksisterende planer

Forvaltningsplan Vestvågøy kommune: Hauklandstrand i Forvaltningsplan for statlig sikra friluftslivsområder Vestvågøy kommune for 2017-2022.

